Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”
Facultatea de Farmacie
Catedra de tehnologie a medicamentelor

Eugen DIUG
Cristina CIOBANU
Octavian DIUG

TEHNOLOGIA MEDICAMENTELOR **HOMEOPATE**

(Compendiu)

Pontos
Chișinău • 2018

CZU: 615.015.32(075)
D 53

Aprobat la ședința Catedrei de tehnologie a medicamentelor
(proces verbal nr. 15 din 08.06.2018)

Aprobat la Comisia metodică de profil FARMACIE
(proces verbal nr. 4 din 14.06.2018)

Compendiul a fost alcătuit de:
Eugen DIUG, doctor habilitat în științe farmaceutice, profesor universitar
Cristina CIOBANU, doctor în științe farmaceutice, conferențiar universitar
Octavian DIUG, doctor în științe farmaceutice, conferențiar cercetător

Recenzenți:
Vladimir VALICA – doctor habilitat în științe farmaceutice, profesor universitar
Tatiana CALALB – doctor habilitat în științe biologice, profesor universitar

În compendiu sunt expuse principiile fundamentale ale homeopatiei, conceptul de sănătate-boală în viziunea homeopatiei, sunt descrise materiile prime din care se obțin medicamentele homeopate, metodele de preparare a tincturilor-mamă, diluarea și dinamizarea diluțiilor homeopate, formele farmaceutice homeopate, controlul calității. Compendiul este scris în conformitate cu programa de studii la cursul opțional „Tehnologia produselor homeopate, cosmetice și veterinare” (S.09.A.095) pentru studenții anului 5, facultatea de farmacie. Compendiul este destinat și farmaciștilor care sunt instruiți la ciclul tematic de pregătire postuniversitară „Tehnologia produselor homeopate și cosmetice”, precum și celor care doresc să cunoască despre Homeopatie, metodă terapeutică, ca parte componentă a Medicinei Complementare și Alternative.

Redactor: *Valentina Batâr*
Tehnoredactare computerizată: *Marina Dimitriu*

ISBN 978-9975-51-964-9.

CUPRINS

PREFAȚĂ

Compendiul ***Tehnologia medicamentelor homeopate*** este o lucrare de sinteză şi prezintă informații referitoare la ceea ce este Homeopatia şi medicamentul homeopat. Este foarte dificil să înțelegi ce este un medicament homeopat fără a cunoaşte ce este Homeopatia ca parte componentă a Medicinei Complementare şi Alternative. Comitetul European de Homeopatie doreşte şi militează ca Homeopatia să fie considerată ramură din medicină, să fie introdusă în curricula universitară medicală şi farmaceutică, să existe catedre de homeopatie în facultăți şi să fie recunoscută ca specialitate medicală, integrată în sistemul de sănătate european. În acest context, în noul plan de studii la facultatea de farmacie a USMF „Nicolae Testemițanu” a fost inclus cursul opțional „Tehnologia produselor homeopate, cosmetice şi veterinare” (S.09.A.095) pentru studenții anului 5, facultatea de farmacie. Considerăm că acesta este primul pas pentru familiarizarea studenților farmacişti cu Homeopatia şi metodele de preparare a medicamentelor homeopate. Am considerat util ca pentru început, înainte de a descrie medicamentele homeopate şi tehnologia de preparare a lor, să prezentăm informații generale referitoare la Homeopatie, locul homeopatiei în cadrul farmacoterapiei actuale, descrierea conceptului de sănătate-boală în viziunea Homeopatiei. De asemenea, am decis să descriem unele noțiuni referitoare la corpul anatomic uman–corp electromagnetic, la forța vitală, anatomia energetică umană, fenomenul biorezonanței, despre boala acută, boala cronică, bioteren, diateze. Importantă este prezentarea principiilor fundamentale ale Homeopatiei, acele principii care o fac să fie deosebită de alopatie. Din punctul nostru de vedere prezintă interes referințele la unele ipoteze şi teorii care

încearcă să vină în sprijinul Homeopatiei, cum ar fi: ipoteza solventului reglat, teoria bifotonică, teoria cuantică a informației, memoria apei ş.a. Cu toate că, şi până în prezent, aceste teorii sunt în discuții controversate între adepții homeopatiei şi cei care o desconsideră, sperăm să fie de folos pentru a înțelege că totuşi medicamentul homeopat este ***energie, vibrație, informație*** şi că acționează prin mecanismul biorezonanței având propriul pattern vibrațional preluat de la materia primă din care a fost obținut.

Fiind „încărcați" cu această informație, am trecut nemijlocit la tehnologia medicamentelor homeopate. La partea de generalități am prezentat clasificarea medicamentelor homeopate, prescripția homeopată, posologiile, descrierea materiilor prime şi a excipienților. Metodele de preparare a tincturilor-mamă au o descriere specifică în diferite farmacopei homeopate, pentru a evita o descriere detaliată a acestor metode şi pentru o înțelegere mai uşoară de către studenți, ne-am condus de Ghidul pentru fabricarea medicamentelor homeopate (*http://www.hpus.com/Draft-Guidelines-for-Manufacturing-Homeopathic-Medicines.pdf.*). Descrierea metodelor de preparare a tincturilor-mamă are la bază materia primă din care se obțin: suşe botanice; materii prime zoologice; substanțe chimice. Un compartiment aparte are ca temă diluarea şi dinamizarea diluțiilor homeopate. Importanța acestui material este că serveşte pentru a înțelege esența medicamentului homeopat. Anume etapele de diluare (deconcentrare) şi de dinamizare (potențare) fac ca medicamentele homeopate să fie purtătoare de informație a materiei prime din care au fost obținute. Lucrarea conține descrierea particularităților formelor farmaceutice homeopate. Pentru a întări cunoştințele teoretice, în partea a 3-a a compendiului propunem câteva teme pentru lucrul individual al studentului, care includ prepararea tincturilor-mamă din diferite surse de materie primă, obținerea diluțiilor homeopate şi dinamizarea lor, etichetarea şi controlul calității, prezentarea lucrului individual la finele lucrărilor de laborator. Compendiul este completat cu unele anexe pentru o înțelegere mai amplă a informației despre medicamentul homeopat.

Partea I.

ASPECTE TEORETICE ALE HOMEOPATIEI

„Dacă nu puteţi explica un concept unui copil de şase ani, înseamnă că nu l-aţi înţeles în totalitate”.

Albert Einstein

1.1. Generalități

1.1.1. Definiții

HOMEOPATIA (de la cuvintele greceşti – *hómoios* ὅμοιος – „ca-” *pathos* πάθος + „suferință”, „patimă”).

Homeopatia, actualmente nu are o definiție bine determinată. În literatura de specialitate se poate întâlni definită în diferite moduri.

1. „Metodă terapeutică care constă în a trata o boală cu doze infinitezimale de substanță care produce la omul sănătos tulburări asemănătoare celor prezentate de bolnav” *(Le Petite Larousse, 1995).*

2. „Metodă terapeutică care constă în a trata bolnavii prin doze infinitezimale de produse capabile (la doze mari) să determine simptome identice tulburărilor pe care dorim să le suprimăm” *(Dictionnaire Hachette, 1997).*

3. „Metodă de tratare a bolilor prin medicamente, date în doze foarte mici, care produc la persoane sănătoase simptome similare cu acelea ale bolilor” *(Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary, 1996).*

4. „Sistem terapeutic care constă în administrarea în doze foarte mici a substanțelor care, în cantități mari, ar putea provoca unui om sănătos o afecțiune analoagă cu aceea care este combătută” *(Dicţionarul explicativ al limbii române, 1975).*

5. „Metodă terapeutică bazată pe administrarea, la doze foarte slabe, de substanțe capabile să provoace, la omul sănătos, manifestări asemănătoare simptomelor prezentate de către bolnav" *(Popovici Iul., Lupuleasa D., Ochiuz L. Dicţionar farmaceutic, ed. III, Polirom, Iaşi, 2014).*

Farmacologia homeopată generală: studiază interrelațiile dintre organismul uman şi medicamentul homeopat, sub diversele lor aspecte.

Sinonime:

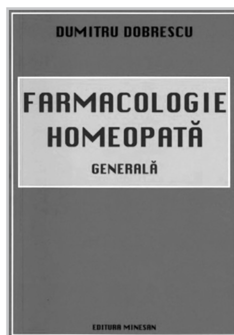
Farmacologia infinitezimalului: medicamentele se folosesc în doze infinitezimale, imponderabile;

Farmacologia ecologică: protejează mediul intern al organismului, nefolosind substanțe xenobiotice, în doze ponderale;

Farmacologia informației: partea activă a medicamentului homeopat este informația, nu masa (substanța), ca în cazul medicamentului alopat;

Nanofarmacologie: se folosesc doze de ordinul nanograme (10^{-9}). Homeopatia este prima formă de nanomedicină şi nanoştiință, aplicată cu o vechime de 200 de ani, când nimeni nu intuia posibilitatea erei nano *(Dumitru Dobrescu, Farmacologie homeopată generală, ed. Minesan, Bucureşti, 2007, 267 p.).*

Prof. Dr. Docent Dumitru Dobrescu, autorul primei cărți de Farmacologie homeopată*.* Această lucrare este prima carte pe plan internațonal, în domeniul respectiv. Ea poate fi considerată ca repre-

zentând bazele şi construcția unei noi ştiințe, aceea a relațiilor medicamentului homeopat cu organismul, pe fundamentul pus de Hahnemann pentru Homeopatia clasică. În preambul la carte Dumitru Dobrescu scrie:

„***Această carte se adresează:***

- *medicilor şi farmaciştilor pregătiţi în facultăţile oficiale, cu formaţie alopată;*
- *studenţilor în medicină şi farmacie, care vor sa-şi lărgească orizontul cunoaşterii;*
- *celor care ştiu că Homeopatia este o metodă terapeutică şi sunt dispuşi să o privească şi din alt unghi şi să accepte că poate fi o ramură de ştiinţă;*
- *celor care nu ştiu nimic despre Homeopatie şi doresc să se informeze fără idei preconcepute;*
- *acelor categorii de intelectuali care doresc să înţeleagă câte ceva din complexitatea şi frumuseţea naturii, a fiinţei umane şi a relaţiilor dintre natură şi om;*
- *tuturor celor dispuşi să cunoască şi eventual să accepte lucruri şi idei noi.*

Cartea nu se adresează:

- *acelor persoane, indiferent de pregătirea lor, care se consideră prea inteligenţi pentru a pierde vremea citind despre lucruri controversate;*
- *acelor persoane care dau verdicte fără a cunoaşte fondul problemelor;*
- *celor care nu sunt dispuşi sa gândească şi să accepte noutăţi.*

Aceştia ar face bine să nu citească lucrarea şi să rămână la obiceiurile lor. Dar să nu blameze!”

În aceeaşi ordine de idei, merită să chibzuim şi asupra următoarelor opinii:

„A cerceta înseamnă a vedea ceea ce au vazut toţi şi a gândi aşa cum nu a gândit nimeni” (Albert Szent-Gyorgyi Bioenergetics, 1957).

„Puneţi în ordine denumirile. Când denumirile sunt incorecte, raţionamentele sunt incorecte”. (Confucius).

1.1.2. Terminologie

***Acupunctură* –** Metodă terapeutică tradițională chineză, constând în înțeparea pielii, în anumite puncte ale corpului, cu ace metalice fine. [fr. acupuncture, *DEX*]

Alopatie – Allopathy (*alo.+ gr. Pathos = boală*). Termen introdus de medicul german Christian Friederich Samuel Hahnemann, pentru a desemna metodele medicinei clasice de terapeutică medicamentoasă, care are la bază principiul enunțat de Hipocrate (460–375 î.H.) – legea contrariilor: Contraria contrariis curantur *(ceea ce este contrar vindecă*) (*DF, 2014*).

Ayurveda sau ***medicina ayurvedică*** – reprezintă sistemul de cunoştinţe medicale indiene care provine din textele sacre ale Vedelor (cca. 3900 î.Hr. – 1500 î.Hr.) şi ale cărui principii sunt valorificate în ceea ce astăzi numim terapii alternative. Ayurveda reprezintă ştiinţa vieţii perfecte, descrisă într-o manieră holistică, în care fiinţa umană este văzută ca o triadă a minţii, trupului şi sufletului. Ayurveda înseamnă prevenirea bolii, tratamentul şi menţinerea sănătăţii. [*WIKIPEDIA*]

Bioenergetică – ramură a biofizicii care studiază sursele energetice şi transformările de energie la nivelul materiei vii [*DEX*].

Bioterapeutice – sunt medicamente obținute din: produse nedefinite chimic (seruri, vaccinuri, toxine, anatoxine, virusuri…). Astfel, *Tuberculinum* se obține din culturi de *Mycobacterinum tuberculosis*; secreții sau excreții patologice; *Psorinum* – din lizatele serozităților leziunilor de scabie; culturi microbiene pure, *Colibacillinum*, lizate obținute din culturile de *Escherichia coli*.

Izoterapeutice – sunt preparate obținute *ex tempore*; prima diluție trebuie să fie sterilizată. Se disting două categorii de izoterapeutice: **a)** *autoizoterapeutice*, se prepară din prelevatele biologice ale bolnavului şi sunt destinate folosirii sale exclusive (urină, puroi, expectorații…), cu condiția ca aceste prelevări să nu conțină sânge, din motive de securitate (SIDA, BTS); **b)** *heteroizoterapeutice*, obținute din alergeni: polen, păr de pisică, praf de casă, acarieni, țigări etc. Toate izoterapeuticele se eliberează pe bază de prescripție medicală.

Bioterenul este un ansamblu structural normal sau patologic.

Biotipologia este ştiința care caută pentru fiecare individ corelația posibilă între forma corporală, tendințele fiziologice şi comportamentul psihic.

Cancerinism (*diateză*) – este o stare de disfuncție care poate duce le degenerescență oncogenă.

Câmp bioenergetic – fiecare organism viu este purtătorul unui sistem bioenergetic, capabil de a absorbi sau emite energie, de a o acumula, repartizând-o la nivelul celulelor şi organelor. Câmpul bioenergetic emite şi recepționează unde energetice, ființa umană fiind supusă unui permanent transfer cu: mediul înconjurător, undele electromagnetice, oamenii cu care interacționăm, plantele, animalele, ambientul. Acest câmp se află într-o permanentă vibrație şi mişcare, reacționând atât la stimulii mediului înconjurător, cât şi la schimbările interioare: gânduri, emoții, sentimente, starea de sănătate a corpului fizic.

Câmp electromagnetic – ansamblul câmpurilor electrice şi magnetice care oscilează şi se generează reciproc unul pe altul (Wikipedia).

Câmp de torsiune – câmp generat de corpurile în rotație (*câmp informaţional*). Unitatea câmpului de torsiune – spinul, reprezintă un moment de rotație. Proprietăți ale câmpului de torsiune: nu este diminuat de distanță şi mediu; se răspândeşte instantaneu în spațiu (vid fizic); elementele omonime din câmpul de torsiune se atrag, cele opuse se resping; spinul influențează alt spin (starea spinilor nucleari sau atomici); câmpul are efectul de memorie spinală. Câmpurile de torsiune (spinale, axiale, formale) reprezintă perturbări de vacuum. Toate corpurile materiale ale lumii vii precum şi ale celei neînsuflețite pot genera aceste câmpuri. Toate corpurile posedă câmpuri de torsiune strict individuale. (*http://www.torser.com/ro/scientific_base/torsion_fields/torsionfields_theory/default. aspx)*

Clatrat – un clatrat este o structură de molecule de apă care se formează în jurul unei molecule solvate şi care este ținută împreună ca o entitate stabilă prin legături de hidrogen.

Complexism (*orientare terapeutică homeopatică*) – administrarea de amestecuri de remedii care pot fi prescrise într-o afecțiune dată, într-un cadru nosologic considerat, în speranța că *remediul similimum*

să fie unul din cele prezente în cocktail şi că celelalte nu vor provoca tulburări noi.

Constituția carbonică – corespunzător unui subiect scund şi gras.

Constituția fluorică – corespunzător unui subiect asimetric.

Constituția fosforică – corespunzător unui subiect înalt şi slab.

Constituția sulfurică – *aspect general*: armonios, echilibrat, talie normolignă, greutate mijlocie, atitudine armonioasă, dreaptă, mers regulat, cadențat, sobru, gesturi controlate, acțiuni bine gândite.

Constituție*/Constitution, Build.* (lat. *constitutio, -onis* = organizare, constituție fizică, de la *constituo, -ere* = a aşeza într-o anumită formație) – ansamblul însuşirilor anatomice, fiziologice, biochimice şi psihologice ale unui individ, care au un grad important de stabilitate şi posedă o corelație puternică între ele. Ea este determinată de factori ereditari şi de factori de mediu. Constituția reprezintă un complex de aptitudini, dar şi „terenul" pe care se dezvoltă bolile. Caracterizarea constituției se realizează pe baza tipologiei (tipuri constituționale, fenotipuri) *(DF, 2014).*

Contaminare – introducere nedorită a impurităților dintr-un produs chimic sau de natură microbiologică, sau de corpi străini, sau de un alt medicament homeopatic în sau pe materia primă, produs intermediar sau medicament homeopatic finit în timpul fabricării, prelevării probelor, ambalării sau reambalării, depozitării sau transportării.

Contaminare încrucişată – contaminarea materiei prime, intermediare sau a produsului finit cu o altă materie primă sau produse, în timpul fabricării.

Contraria contrariis curantur *(legea contrariilor)* – lat. *contrariile se vindecă prin contrarii*. Maxima medicinei clasice [*DEX*].

Diateza este dispoziția generală care predispune individul la anumite afectiuni patologice. *Constituţia, temperamentul* şi *miasma* formează tripticul *diatezic* ce caracterizează bolnavul în afara caracterelor proprii ale bolii. *Diateza* ar fi fondul morbid pe care se aşază boala, împreună cu care alcătuieşte aspectul clinic.

Diateză = Miasmă (diathesis = dispoziție, situare, aşezare). Dispoziție în general lentă, ereditară sau dobândită, care condiționează modul reacțional al unui organism şi face ca acesta să contracteze un

anumit număr de boli, din cauza unei reactivități particulare a țesuturilor, organelor, Samuel Hahnemann distinge la originea bolilor cronice trei miasme contagioase: *psora, sicoza, sifilis*, alăturate de discipolii săi la trei diateze. A. Nebel a descris o a patra diateză, *tuberculismul (DF, 2014).*

Diluant – substanța utilizată pentru prepararea unei soluții stoc, material inițial sau în procesul de diluare şi dinamizare. Diluanții lichizi pot fi: apa purificată, soluția apoasă, glicerolul sau etanolul cu o anumită concentrație indicată în monografiile respective din farmacopei. Cel mai des utilizat diluant solid este lactoza monohidrat.

Diluare (dilution, sin., ***diluție, potență***) – operație fizică de reducere a concentrației unei soluții prin mărirea cantității de dizolvant (diluant); termenul se aplică şi pentru diluarea pulberilor cu un excipient inert. În homeopatie, reprezintă o serie de operații succesive, permițând divizarea substanței de bază, în mediu lichid, pentru prepararea de medicamente destinate uzului homeopatic (DF, 2014).

Diluția LM – diluarea se realizează în raport de 1/50.000; inițială L = 50, iar M = 1000, se mai notează şi cu „Q" (în limba latină – quinquaginta miile).

Diluție Hahnemanniană – a fost introdusă şi descrisă de S. Hahnemann şi este cea mai frecvent utilizată metodă la nivel internațional. În funcție de raportul în care se realizează diluarea, se conturează seria decimală (D), centesimală (C) şi LM de diluție.

Diluție Korsakoviană – a fost propusă în anul 1832 de către un contemporan al lui S. Hahnemann, fiind considerată o metodă mai rapidă, mai ieftină; astăzi însă este foarte puțin utilizată, iar farmacopeele homeopate franceză şi germană o exclud categoric. Se notează cu K, K1, K2,…, Kn şi se consideră o echivalare cu diluțiile centesimale.

Diluții foarte înalte – decimale >D_{30}); centezimale (>C_{15}).

Diluții înalte – decimale (D_{15} – D_{24}); centezimale (C_7 – C_{12}).

Diluții joase – decimale (D_1 – D_6); centezimale (C_1 – C_3).

Diluții medii – decimale (D_8 – D_{12}); centezimale (C_4 – C_6).

Dinamizare (potențare) – procesul combinat de diluție în serie şi sucusiune sau triturare la fiecare pas în fabricarea de medicamente homeopate din stocuri sau suşe.

Etiologia, *cauzalitatea* homeopatică, este ansamblul cauzelor favorizante şi declanşante, endo- sau exogene, care transformă, împreună cu boala, omul sănătos în om bolnav.

Fenomen holistic – fiecare picătură de remediu (diluție homeopatică) conține potențial informația întregului remediu.

Fitoterapie – metodă terapeutică bazată pe utilizarea plantelor medicinale. Totalitatea metodelor şi procedeelor folosite la tratamentul unei boli cu ajutorul plantelor medicinale [*DEX*].

Forța vitală (sinonime: *energie cosmică; Prana; Magnale; Alcahest; Lumina stelelor; Azorth; Spiritus; Puterea Fiinţelor; Bioplasma etc.*) animă organismul uman material. Ea menține senzațiile şi funcțiile tuturor părților organismului viu într-o deplină stare de armonie. În absența forței vitale organismul material (fizicul) nu este capabil să simtă, să acționeze sau să se întrețină (*paragrafele 9 şi 10 din Organonul medicinei, 1810*).

Granule homeopate (globule) – sunt sfere de zaharoză sau lactoză, care servesc drept suport diluțiilor homeopate. Devin active prin impregnare, care este ultima fază în prepararea remediului şi care se realizează prin contactul dintre un număr de granule şi câteva picături dintr-o diluție. Datorită sfericității, prin agitare, repartizarea substanței pe suprafața lor se face uniform. După impregnare iau denumirea diluției utilizate.

Homeoterapie – un nume de referință pentru toate abordările terapeutice care au derivat de la terapia homeopatică stabilită de S. Hahnemann. Homeoterapia cuprinde: homeopatia clasică; homeopatia clinică; produse combinate homeopate; terapia anti-homotoxică şi homotoxicologică; isopatia; medicina antropozofică; medicamente biochimice în conformitate cu Dr. Schüssler; gemoterapia; litoterapia, homeopatia de rezonanță ş. a.

Hormesis (de la hormesis din greacă) – „mişcare rapidă, dorința" de la hormáe din greaca veche – „a pune în mişcare, impulsiona, îndemna pe") – este termenul pentru răspunsuri biologice în general favorabile expunerii reduse la toxine şi alți factori de stres. Un poluant sau toxină hormesis are astfel un efect opus în doze mici, ca şi în doze mari. Un concept similar este Mithridatism, care se referă la expunerea

intenționată la toxine în încercarea de a dezvolta imunitate împotriva lor. Hormetics este termenul propus pentru studiul şi ştiința despre hormesis [*WIKIPEDIA*].

Imponderabile – medicamente homeopate preparate din energie, care provin de la reacții naturale şi fizice. „Imponderabil"înseamnă care nu are greutate perceptibilă. Ele sunt forme de energie, cum ar fi lumina soarelui (Sol), câmpuri magnetice (Magnetis Polus Australis), radiații (raze X).

Infinitezimal – foarte mic; minuscul; infim. Termenul se referă la mărimi extrem de mici, care tind către zero [*DEX*].

Informație genetică – Prin informație genetică se înțelege informația codificată în materialul genetic cu care este înzestrat orice organism viu (unicelular sau pluricelular) de pe planeta noastră. ADN-ul (acidul dezoxiribonucleic) şi ARN-ul (acidul ribonucleic) care dețin rolul principal în transmiterea informației genetice, sunt substanțe chimice macromoleculare obținute prin polimerizarea unor unități mai simple, numite nucleotide. O nucleotidă este constituită dintr-un radical fosforic, un zahăr şi o bază azotată. Zahărurile care intră în alcătuirea acizilor nucleici sunt riboza la ARN şi dezoxiriboza la ADN. Bazele azotate din macromolecula de ADN sunt: adenina (A), guanina (G), citozina (C) şi timina (T). La ARN, în locul timinei se află uracilul (U). Macromolecula de ADN este bicatenară, fiind formată din două lanțuri polinucleotidice, înfăşurate elicoidal în jurul unui ax comun, formând astfel un dublu helix. ARN are în general o structură monocatenară, fiind alcătuit dintr-un singur lanț polinucleotidic. *https://ro.wikipedia.org/wiki/Informaţie.*

Luesul – (*diateză*) afectează subiectul fluoric pur sau mixt, asociat cu un alt tip de constituție. Numele său este un vechi sinonim al sifilisului.

Materia Medica – Materia Medica clasică este ansamblul studiilor descriptive asupra caracterelor fizico-chimice şi istoriei naturale a medicamentelor folosite în farmacopee.

Materia Medica homeopatica, numită astfel de S. Hahnemann, cuprinde, pe lângă datele de mai sus, acțiunea acestor substanțe asupra organismului sănătos al omului, altfel zis patogenezia acestor substanțe. ***„Materia Medica Pura"*** a fost publicată în 6 volume între anii 1811–1821.

Materie primă (substanța mamă) – material inițial utilizat pentru producerea de medicamente homeopate. Acest material este obținut din surse naturale: botanice, zoologice, microbiologice, minerale, chimice; de origine animală şi umană, sau procedee de sinteză. Materiile prime pot urma un tratament preliminar pentru a putea fi prelucrate ulterior.

Medicamente homeopate – orice medicament preparat în conformitate cu un procedeu de fabricație homeopat descris de o farmacopee homeopată sau alte documente recunoscute oficial.

Medicina antroposofică – este o direcție de medicină complementară apărută din antroposofia fondată de Rudolf Steiner. Ea îşi propune să completeze şi să lărgească medicina cu baze ştiințifice experimentale, şi nu să o înlocuiască (aşa cum îşi propune medicina alternativă). Bazele teoretico-metodice ale medicinei antroposofice au fost dezvoltate de Steiner în anii 1920–1924 [*WIKIPEDIA*].

Medicina complementară şi alternativă (MCA) – este o medicină suportivă, *neinvazivă, susţine* procesul de restaurare al organismului şi cuprinde următoarele terapii: acupunctura, ***homeopatia,*** medicina antroposofică, ayurveda, bioenergetica, terapia manuală, mind-body medicine, fitoterapia şi medicina tradițională chineză – căutarea se face pe boală, terapie şi cercetare.

Medicina holistică – este o formă de tratament care consideră persoana un tot întreg – trup, minte, spirit şi emoții. Potrivit filosofiei medicina holistică poate realiza o sănătate optimă, obiectivul principal al practicii medicinei holistice este obținerea echilibrului în viață.

Medicina tradițională chineză (în limba engleză, *Traditional Chinese Medicine* – TCM) cunoscută şi sub numele de Medicină chineză reprezintă de fapt numele dat unei varietăți de practici medicale tradiționale folosite în China, care au fost dezvoltate pe parcursul unei istorii de mii de ani.

Medicina chineză foloseşte o serie de principii de analiză şi sinteză holistică, într-un cuvânt un adevărat sistem filosofic, care presupune o legătură inseparabilă între organele şi sistemele organismului uman (incluzând pe cel emoțional şi/sau sufletesc), precum şi legătura dintre acestea şi mediul înconjurător. Altfel spus, natura organismului uman

este în permanentă căutare a echilibrului între funcționarea diferitelor organe, a echilibrului funcțiilor organismului în anumite condiții de mediu (vară, iarnă, frig, cald, lumină, întuneric etc.). [*www.soothe.ca/tcmro.htm*].

Miasma (plural *miasmata*) – este un cuvânt grecesc şi înseamnă pată, poluare, murdărie. În general, miasmă înseamnă: o emanație vaporoasă greoaie sau *effluvium* ce se credea pe vremuri a fi cauză de boli. *Miasmele* sunt grupări patologice cu simptome şi reacții fiziopatologice comune. *(Dr. Gheorghe Jurj).*

Mind-body medicine (minte/corp) – de asemenea, cunoscut sub numele de medicină de comportament, este domeniul medicinei în cauză cu modurile în care mintea şi emoțiile influențează corpul şi sănătatea fizică.

***Nosode* –** remedii de origine morbidă: umană, animală; culturi microbiene, toxine microbiene, secreții morbide (puroi, spută, urină, sânge etc.)

Omul bolnav este definit prin *constituţie, temperament* şi *miasmă*.

Omul sănătos este definit prin *constituţie* şi *temperament. Constituţia* este fixă, ereditară, formată din anumite caractere morfologice, fiziologice şi psihice care pot conduce la o înclinație spre o anumită morbiditate. *Temperamentul* este câştigat în timpul vieții şi, după unii autori (Aurian-Blajeni de ex.), evoluează în funcție de vârstă. Fiecare temperament reprezintă o anumită predominantă metabolică ce-i determină semnele fiziologice, psihice şi tendințele morbide, modificate continuu de agresiunea mediului intern şi extern (*Dr. Doina Pavlovschi, 2009)*.

ÓRGANON – instrument, mijloc de muncă şi de cercetare ştiințifică (din ngr. ***Órganon***) [*DEX*].

Organonul Medicinei Raționale (Organon der rationellen Heilkunde) – în limba greacă, este sinonim cu organum; în limba latină – înseamnă instrument, instrument muzical, în sens figurativ, metodă. „Metoda meşteşugului vindecării raționale”. Lucrarea a fost enunțată în 1796 şi publicată în 1810 de către părintele fondator al homeopatiei, medicul saxon Samuel Hahnemann. „Organonul” este scris sub forma

clară şi condensată a unor aforisme, expus în 291 de paragrafe. De-a lungul anilor, Hahnemann a îmbunătățit textul scriind în total 6 ediții ale lucrării; ultima a fost publicată mult timp după moartea sa, în anul 1922.

Pluralism (*orientare terapeutică homeopatică*) – administrarea mai multor remedii într-o ordine stabilită.

Ponderal *(lat. pondero, -are = a cântări)* – termen care se referă la greutatea corpului sau a unei substanțe (*DF, 2014*).

Potență (*potency, potento*-) ***diluție*** – rezultatul operațiilor de transformare a unui remediu ponderabil într-o diluție infinitezimală, care reprezintă forma de administrare a remediilor în homeopatie (*DF, 2014*).

Psora (*diateză*) – afectează mai ales subiectul carbonic. Numele său vine de la scabie, miasmă cea mai răspândită pe vremea lui Hahnemann.

Repertoriul homeopatic – este o *Materia Medica* inversată, un dicționar de simptome cu modalitățile lor şi remediile potrivite. Repertorii existente, autori: Kent, Boericke, Boenninghausen, Murphy, Barthel, Synthesis, Bungetzianu.

Sarcode – medicamente homeopate fabricate din țesuturi de origine animală sănătoase sau secreții.

Sicoza – (*diateză*) afectează mai ales subiectul carbonic, dar nu numai pe el. Numele său vine din limba greacă şi înseamnă smochină, prin analogie cu negii care se găsesc în această diateză.

Similia similibus curantur (*legea similitudinii*) – o substanță care în doză ponderală provoacă tulburări la omul sănătos poate, în doze infinitezimale, vindeca aceleaşi tulburări la omul bolnav.

Soluție-mamă – (de asemenea, numită soluție) – soluția cea mai concentrată preparată dintr-o substanță de origine chimică sau minerală prin dizolvarea ei în alcool sau apă purificată. Se mai pot prepara prin expunerea alcoolului sau apei purificate la o sursă de energie (a se vedea Imponderabile).

Substanță activă – substanțele active sunt considerate a fi materii prime prelucrate prin unul sau o secvență de proceduri de fabricație homeopată enumerate în farmacopei homeopate (*de exemplu, tincturi-mamă, diluţii sau triturări*).

Sucusiune – scuturare energică, amestecare ritmică şi repetată la fiecare treaptă de diluare, ca întreg lichidul de diluție să fie „impregnat" de fiecare dată cu informația remediului.

Suşă – proveniență a unei culturi de microbi; tulpină *(din fr. souche).* [DEX]. ***Suşele homeopatice*** pot fi: **a)** ***de origine vegetală***: tincturile-mamă (TM) de origine vegetală obținute prin diferite metode de extracție cu alcool de diferite concentrații din plante (sau a părților din plante) proaspete sau uscate; **b)** ***de origine animală:*** sunt constituite printr-o macerare în alcool: a animalelor întregi vii – *Apis mellifica*, albina întreagă, sau a anumitor părți sau organe ale animalelor – *Pyrogenium*, macerat din carne de vită, sau a anumitor secreții: *Sepia* – cerneala sepiei, sau a veninurilor *Lachesis* – veninul de *Lachesis trigonocephalus*; **c)** ***de origine chimică***: de origine minerală sau organică, ele conțin: – corpuri simple sau compuse: metale *(Platina*), metaloizi, hormoni, vitamine; – complecşi chimici de origine naturală sau sintetică (*Spongia*, *Magnesia carbonica*).

Terapia manuală – reprezintă un ansamblu de tehnici kinetoterapeutice, aplicate local, cu rolul de a îmbunătăți capacitatea funcțională şi motorie a organismului, favorizând recuperarea medicală a pacientului. Terapia manuală este asociată cu manipulări sau mobilizări şi este combinată cu tehnici de kinetoterapie care atenuează durerea şi tratează diferite afecțiuni ale aparatului locomotor.

Teren/*Diathesis (lat. terrenus, -a, -um = de pământ, terestru, de la terra -ae = pământ)* – totalitatea factorilor constituționali (genetici, fiziologici, tisulari, umorali) sau dobândiți care determină predispoziția pentru o boală sau condiționează prognosticul unor boli *(DF, 2014).*

Tinctură-mamă (de asemenea, numită tinctură) – preparat homeopatic inițial realizat din materia primă care poate fi potențat în continuare (de asemenea, numit *stoc lichid* sau *suşă*), este considerată ca fiind cea mai concentrată formă de medicament homeopatic finit. Tincturile-mamă de origine vegetală sunt obținute prin metode clasice de extragere a principiilor active din produse vegetale (digestie, infuzie, decocție sau fermentație) descrise în farmacopeile homeopate. Uneori, tinctura-mamă corespunde primei diluții zecimale, „1D" sau „1X".

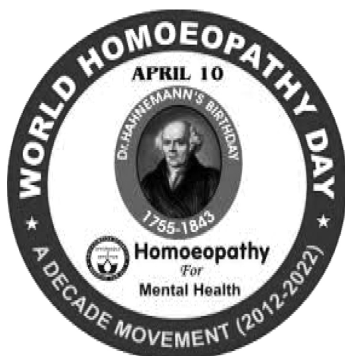
Tuberculinism (*diateză*) – afectează mai ales subiectul fosforic sau fosfofluoric.

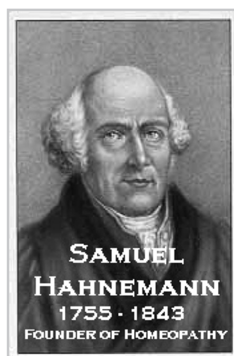
Unicism (*orientare terapeutică homeopatică*) – administrarea unui singur remediu odată într-un caz dat. (Samuel Hahnemann – Organon par. 273).

Unde electromagnetice (***radiația electromagnetică)*** – sunt fenomene fizice în general naturale, care constau dintr-un câmp electric şi unul magnetic în acelaşi spațiu, şi care se generează reciproc pe măsură ce se propagă. Spectrul radiațiilor electromagnetice este împărțit după criteriul lungimii de undă în câteva domenii, de la frecvențele joase spre cele înalte: radiațiile (undele) radio; microunde; radiații infraroşii; radiații luminoase; radiații ultraviolete; radiații X (Röntgen), radiații „γ” (gamma) (Wikipedia).

1.1.3. Scurt istoric

Principiul homeopatiei este vechi de 2000 de ani, de pe vremea lui Hippocrate, însă bazele ştiințifice ale homeopatiei au fost enunțate acum de peste 200 de ani, în 1796, de către medicul german Dr. Samuel Christian Hahnemann. El a formulat teoria homeopatiei, principiile ei de bază şi a elaborat tehnica de preparare a remediului homeopatic.

Fondatorul Homeopatiei

Hahnemann a fost fiul unui pictor de la manufactura de porțelan din Meissen. În 1775, se înscrie la cursurile Facultății de Medicină din Leipzig pe care le urmează cațiva ani, apoi se stabileşte la Viena pe lângă profesorul Quarin, care-l recomandă baronului von Bruckenthal şi astfel ajunge la Hermannstadt, Sibiul de astăzi (România). Când se întoarce în Germania, îşi susține examenul de doctor în medicină şi începe să practice ca medic la Hettstadt, Dessau, Dresda. Se căsătoreşte în 1783 şi are 11 copii.

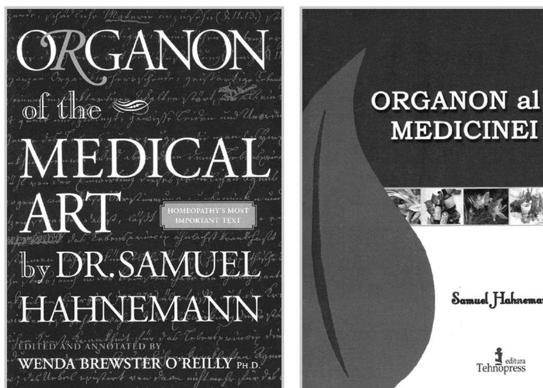

Fig. 1.1. **Organonul Medicinei de Samuel Christian Hahnemann (în engleză și varianta în limba română)**

Principiile sale medicale şi detaliile farmaceutice ce țin de actul homeopat au fost ordonate în anul 1810, în lucrarea sa capitală, intitulată Organon der rationellen Heilkunde „Metoda meşteşugului vindecării raționale". Această lucrare a fost tradusă, în scurt timp, în mai multe limbi, astfel se explică extinderea şi accepțiunea rapidă a homeopatiei în Europa de Vest şi America de Nord, iar ulterior şi în celelalte teritorii *(fig. 1.1)*.

Câteva date cronologice din istoria homeopatiei:

În Statele Unite ale Americii, *C. Hering* (1800–1881), medic de origine germană, elev al lui Hahnemann, a introdus metoda homeopată prin 1830. El publică o *Materia Medica Homeopatica* în 10 volume.

T.F. Allen este autor al *Encyclopedia of Materia Medica*", publicată

în 1874–1879.

J.T. Kent publică două volume, *Repertoriu* şi *Materia Medica*, lucrări de valoare pentru homeopatie *(fig. 1.2)*. Tot Kent este promotorul orientării terapeutice uniciste în homeopatie. Alte nume de homeopați renumiți din această țară: *Austin, Boericke, Hubbard, R. Schmidt*.

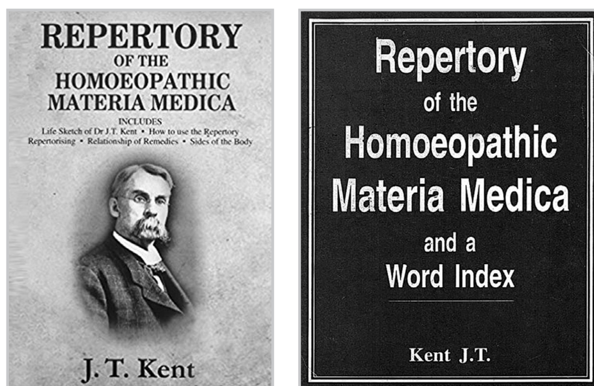

Fig.1.2. **Opera promotorului homeopatiei J.T. Kent**

În Anglia homeopatia a fost introdusă în 1827 de către *Quin şi Curie*. În aceeaşi perioadă a fost fondat Spitalul de Homeopatie din Londra, care există şi în prezent. *Hughes, Burnett, Clarke, Tyler şi Templeton* sunt homeopați cu renume din această țară.

În Franța, principiile homeopatice de tratament au fost utilizate mai întâi de Guidi şi Jahr. Acest domeniu este dezvoltat ulterior cu succes de către: *Leon Vannier, Fortier-Bernoville, Lui Rouy, Henri Bernard, Kollitch, Renard, Noailles, R. Zissu, Denis Demarque, F. Lamasson, Lathoud, C.A. Julien* ş.a.

În Elveția, o contribuție remarcabilă a adus în homeopatie Antoine Nebel (1870–1954). El este creditat cu crearea conceptului de drenaj homeopatic, fiind un susținător al metodei de detoxifiere cu remedii homeopate. Un aport important în dezvoltarea homeopatiei le revine şi altor medici: *Johann Gottfried Rademacher, Darius Milhaud, Pierre Schmidt, Jean-Pierre Gallavardin, Richard Haehl, Pierre Schmidt* ş.a.

George Vithoulkas este unul dintre marii homeopați contempo-

rani, care a marcat vieţile şi carierele multor medici din toata lumea, inclusiv România şi Republica Moldova. Născut în 1932, de origine greacă, Vithoulkas predă în prezent la *International Academy of Classical Homeopathy*, o academie de prestigiu din Grecia, pe care a fondat-o in 1995. A studiat homeopatia în Africa de sud şi în 1966 a primit o diplomă în homeopatie de la Institutul Indian de Homeopatie. După absolvire, s-a întors în Grecia iar în 1972 a fondat „Homeopathic Medicine", o revistă medicală grecească, de homeopatie. Este autorul mai multor cărţi, printre care „Homeopathy: Medicine of the New Man" şi „The Science of Homeopathy". În prezent lucrează la „Materia Medica Viva", o lucrare de referinţă cuprinsă în 16 volume. Cărţile sale au fost traduse în 23 de limbi straine. În 1996 a fost distins cu premiul *Right Livelihood Award,* supranumit şi *Alternative Nobel Price*. (*https://meseriadeparinte.ro/o-scurta-istorie-a-homeopatiei/).*

Homeopatia în România, în aspect cronologic (date importante):

- 1777–1779 – Samuel Hahnemann este în serviciul baronului Samuel von Bruckental ca bibliotecar la Sibiu;
- Johann Martin Honigberger (1795–1869), farmacist din Braşov, practică homeopatia pe care o introduce pentru prima dată şi în India, în călătoriile sale;
- După 1840, apar practicieni homeopaţi în oraşe din Transilvania, Ţara Românească, Moldova, unii formaţi la studii în străinătate, de exemplu: Dr. Eduard Spech venit de la Viena, stabilit şi practicând homeopatia la Bucureşti, Dr. Daniel Roth venit de la Munchen şi stabilit la Iaşi;
- 1884 – Dr. Alexandru Popovici din Bucureşti publică „Electrohomeopatia. Medicina şi tămăduirea poporului. Sistemul Mattei";
- 1915 – Înfiinţarea la Sibiu, pe lângă Farmacia „La vulturul negru", a unei secţii de farmacie homeopată;
- 1930 – Dr. Alexandru Şkileru publică în „România Medicală" articole despre homeopatie;
- 1938 – Dr. Baruch Weinstock susţine teza de doctorat la Facultatea de Medicină din Cluj „*Homeopatia şi medicina*";
- 1947 – a fost fondată ***Societatea de Homeopatie din România***, iniţiatorii ei fiind Dr. Nicolae Nicolicescu, Dr. Tiberiu Ionescu, Dr. Constantin Barbulescu, Dr. Nicolae Gruia-Ionescu, Dr. Corneliu Aurian

Blajeni, Dr. Gheorghe Bungetzianu, Farm. Victor Iacobi, Farm. Alexandru Pop;
- 1948 – Dr. Corneliu Aurian Blajeni publică la Paris în „Cahiers d'Homeopathie et de therapeutique comparee" un studiu despre efectele biochimice ale dozelor infinitezimale;
- 1969 – Ministrul Dan Enachescu oficializează practica homeopatică în România;
- 1982 – Cercul de Homeopatie condus de Dr. Victor Sahleanu devine ***Secție de Homeopatie*** în cadrul USSM Bucureşti, sub aceeaşi conducere;
- 1984 – Dr. Gheorghe Bunghetzianu devine Preşedintele Secției de Homeopatie;
- 1990 – ***Societatea Română de Homeopatie*** (SRH), autonomă, cu preşedinte Dr. Pavel Chirilă, ia ființă din Secția de Homeopatie;
- 1992 – Dr. Ioan Teleianu este ales Preşedinte al Societății Române de Homeopatie;
- 1980–2007 – ani benefici în care Homeopatia Română s-a afirmat, s-a dezvoltat;
- 1998 – apare Revista Română de HOMEOPATIE fondată de Prof. Dr. Doc. Gheorghe Bungetzianu şi Dr. Gheorghe Jurj;
- 2007 – Dr. Doina Pavlovschi este aleasă Preşedinte al Societății Române de Homeopatie;
- 2007 – Societatea Română de Homeopatie se integrează în Asociația Medicală Română (*sursa de informare: Dr. Doina Pavlovschi, Homeopatie. Note de curs, 2009, p. 6–8).*

Au fost scrise şi traduse cărți de homeopatie de către membrii SRH, printre care cele mai importante sunt:

- Lupuleasa D., Forme farmaceutice homeopate. În: Popovici Iu., Lupuleasa D. Tehnologie farmaceutică, Tratat, Polirom, Iaşi, 2017, vol. 3. capit. XLII, p. 795–813.
- Allen H.C.: Remedii homeopatice. Simptome-cheie şi caracteristici comparate, Ed. Polirom, Iaşi, 2001.
- Aurian-Blăjeni C.: Homeopatia, Ed. Litera, Bucureşti, 1994, 570 p.
- Bungețianu G., Chirilă P., Manual de homeopatie, Ed. Medicală, Bucureşti, 1983, 302 p.

- Ducot Emmanuel. Incursiune în homeopatie, Polirom, 1999, 200 p.
- Dumitru Dobresu. Farmacologie homeopată generală. Ed. Minesan, 2007, 267 p.
- Dumitru Dobrescu. Farmacologie homeopată (ecologică). Farmacologie generală. Ed. Universitară, 2011, vol.1. ed. 3, 376 p.
- Dumitru Dobrescu. Farmacologie homeopată (ecologică). Aparatul respirator. Ed. Universitară, 2014, vol. 2. ed. 2, 408 p.
- Grandgeorge D.: Spiritul remediului homeopatic, Ed. Comm, 1993.
- Popovici I., Lupuleasa D., Ochiuz L. Dicționar farmaceutic, Editura POLIROM, Iaşi, ed. a 3-a, 2014, 943 p.
- Vithoulkas G., Homeopatia: Medicina noului mileniu, Ed. Pan Europe, Iaşi, 2002
- Raluca Prața, H. Popescu, Studiu de istoria farmaciei. Homeopatia în România – repere istorice, Craiova Medicală. Vol. 9, Nr 1, 2007.
- HOMEOPATIE – NOTE DE CURS, Coordonator Dr. Doina Pavlovschi, Manual adresat medicilor cursanți înscrişi la Atestatul de Studii Complementare în domeniul Homeopatiei din România: Modulul 1, 2009; Modulul 2 şi Modulul 3, 2010).

Homeopatia în Republica Moldova, unele date cronologice:

În Republica Moldova, homeopatia începe să fie practicată după al doilea război mondial. Întors din Franța, T. I. Peghiş foloseşte homeopatia în tratamentul copiilor ce sufereau de diverse afecțiuni cu răspuns minim la medicația alopată. Un promotor activ al homeopatiei ca metodă alternativă de tratament a fost L. I. Nitscanski care a audiat cursurile unor homeopați, cum ar fi D. Popov, Lipnițchi, Vithoulkas, Keler ş.a. În 1997 L.I. Nitscanski emigrează în Philadelphia SUA unde continuă să activeze în calitate de homeopat. Tratamentul homeopat este aplicat de către S. Beleakovskaia, L. Izverschi, C. Grigoriță, M. Suharschi, L. Vapneş ş. a., absolvenți ai cursurilor de homeopatie organizate în 1990 la Moscova şi la Bucureşti.

În anii 1991–1992, Centrul de Medicină Socială „Cristiana” organizează la Chişinău seminare de inițiere în homeopatie, audiate de circa 50 de medici de diferite specialități şi 5 farmacişti. Menționăm cu această ocazie contribuția majoră în pregătirea homeopaților moldo-

veni a homeopaților din România: P. Chirilă, N. Brătcoveanu, S. Dincă, C. Sturza ş. a.

23 aprilie 1992 – în conformitate cu cererea de afiliere semnată de homeopații din Moldova s-a constituit Filiala din Chişinău a Societății Române de Homeopatie, preşedinte – L. Izverschi.

În aprilie 1992 – medicul homeopat Ludmila Izverschi deschide în cadrul Farmaciei universitare „Nicolae Testemițanu" primul cabinet consultativ de homeopatie.

În iunie 1996, la Conferința Națională de Homeopatie au participat D. Grand-George, preşedintele şcolii de Homeopatie Hahnemanniană din Frejus, Franța, J. Lacombe, directorul centrului de tehnică homeopată din Montreal, Canada, J. Reyhomeopat, Franța, N. Brătcoveanu, vicepreşedinte al Societății Române de Homeopatie.

În anul 1998, a fost înființată Asociația de Homeopatie din Republica Moldova (AHM).

În perioada 1997–2000 invitatul seminarelor organizate de către Societatea Homeopaților din RM a fost Walter Gluk din Austria.

În anul 2000, AHM aderă la Asociația de Medicină Tradițională din R. Moldova (AMTM). În cadrul AMTM funcționează 3 secții: acupunctură, fitoterapie, homeopatie.

În anul 2000, homeopații L. Izverschi şi T. Bolbocean îşi finalizează studiile la Academia Internațională de Homeopatie clasică din Alonisos, Grecia, a profesorului G. Vithoulkas.

În anul 2000, în nomenclatorul specializărilor pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ universitar şi postuniversitar la profilurile medical şi farmaceutic aprobat de către guvernul RM, în compartimentul Medicină Tradițională a fost introdusă şi specializarea – homeopatie, cod 1701,08C (Monitorul oficial nr. 19/20 din 23.02.2001), în conformitate cu Legea privind aprobarea nomenclatorului specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior nr. 1070/XIV din 22 iunie 2000.

O condiție importantă a dezvoltării homeopatiei în Republica Moldova este instruirea cadrelor medicale. Este nevoie de homeopați cu o calificare înaltă care îndeplinesc principiile de bază elaborate de marele Hahnemann. Datorită eforturilor susținute ale şefului

catedrei de Medicină Tradițională d-nul academician Victor Lăcustă şi entuziasmului medicilor homeopați: L. Izverschi, T. Bolbocean, M. Suharschi, T. Prigoda, L. Cerempei, în anul 1998 au fost organizate pentru rezidenții promoției 1998–1999 primele cursuri de specializare în homeopatie.

În anul 2004, la Chişinău a fost deschis Centrul Homeopatic cu farmacie şi medici homeopați. În farmacie există o secție de homeopatie, unică în Republica Moldova, unde se prepară medicamente homeopate pentru diverse afecțiuni (*sursa: https://ro.wikipedia.org/wiki/Homeopatia_în_Republica_Moldova*).

Un sondaj realizat de *Magenta Consulting* (22 septembrie – 8 octombrie, 2015) avut ca obiectiv să stabilească cât sunt de populare produsele homeopatice în Republica Moldova. Doar 11 la sută dintre cei intervievați au răspuns pozitiv şi au declarat că ştiu ce prezintă aceste medicamente. 20% au afirmat că au mai auzit câte ceva despre homeopatie, iar restul – 69% nu ştiu absolut nimic despre aceste preparate şi dacă te poți trata cu ele. Cât priveşte încrederea populației în preparatele homeopatice, raportul se schimbă. 37% dintre respondenți sunt convinşi că medicamentele sunt la fel de eficiente ca şi cele clasice, dar sunt mai inofensive, 31 la sută sunt siguri că medicamentele homeopate sunt ineficiente, în timp ce 28% au opinat că aceste produse au un efect dorit doar asupra celor care cred în ele (sursa: *www.sanatate.info*, autor Natalia Nicoreanu, 2016).

Conform noului plan de studii la Facultatea de Farmacie a USMF „Nicolae Testemițanu”, în anul 2013, Catedra de tehnologie a medicamentelor a inclus în programa de pregătire a farmaciştilor un curs opțional de Tehnologie a produselor homeopate. Din anul 2017, în programa de instruire postuniversitară a farmaciştilor a fost inclus ciclul tematic de Tehnologie a produselor homeopate şi cosmetice.

Amploarea terapeutică a homeopatiei în unele țări s-a exprimat, în plan farmaceutic, prin dorința tot mai mare de stabilizare şi standardizare a preparatelor farmaceutice homeopate, întocmindu-se şi publicându-se, în acest sens, un volum de monografii, numit Farmacopeea homeopată.

În aspect cronologic, prima farmacopee homeopată a fost cea ger-

mană, apărută în 1860, la Berlin, urmată de *Farmacopeea homeopată americană,* din 1876. În anul 1948, a apărut *Farmacopeea homeopată franceză (Codex pentru preparate homeopate oficinale)*; la nivel mondial, mai există: *Farmacopeea homeopată britanică, Farmacopeea homeopată indiană* şi discuţii de realizare a unei *Farmacopei homeopate europene.*

Toate aceste publicaţii sunt actualizate şi reeditate periodic, ţinând în permanenţă legătura cu normele farmaceutice de calitate – standarde oficializate la nivel naţional şi internaţional:

Pharmacopee Francaise [French Pharmacopoeia] Vol. 3, 10th ed. *Refondue + Mise A Jour 2003 + Liste Des Plantes Medicinal*e. Agence Medicame, 2003.

German Homeopathic Pharmacopoeia (GHP) Vols 1 and 2. Stuttgart, Medpharm Scientific Publishers, 2006.

Homeopathic Pharmacopoeia of the United States. Southeastern, PA, Homeopathic Pharmacopeia Convention of the United States (available bysubscription at *http://www.hpus.com/).*

Homoeopathic pharmacopoeia of India. Delhi, Controller of Publications. 1sted. *Vol. 1*, 1970; 2nd ed. *Vol. 2*, 1984; 1st ed. *Vol. 3*, 1978; 1st ed. *Vol. 4*., 1984; *Vol. 5*,1985; *Vol. 6*, 1991; *Vol. 7*, 2000; *Vol. 8*, 2001.

Homeopathic good manufacturing practices. Southeastern, PA, Homeopathic Pharmacopeia Convention of the United States, 2007.

European Pharmacopoeia 8th Edition 2014, Volume 8.0 (Homeopathic preparations. 8.3.)

1.1.4. Locul homeopatiei în cadrul farmacoterapiei actuale

Pacienţii şi medicii sunt implicaţi împreuna în menţinerea sănătăţii prin concentrarea atenţiei asupra amănuntelor stilului de viaţă, inclusiv: dietă, mişcare, calitatea odihnei şi a somnului, natura relaţiilor de orice fel. Un medic practician competent trebuie să aibă înţelegerea mai multor modele medicale care cuprind medicina convenţională şi una sau mai multe modalităţi de ***Medicină Complementară şi Alternativă (MCA).***

Medicina convențională este intervenționistă, acționează împotriva bolii, se opune, blochează, întrerupe procesul fiziopatologic identificat. MCA este suportivă, neinvazivă, susține procesul de restaurare al organismului. Medicina integrată încearcă să combine ce este mai bun din ambele abordări. Doctorii ar trebui să aibă capacitatea de a evalua şi a decide individual între diferite modele terapeutice spre folosul omului în suferință. Pacienții ar putea alege metoda terapeutică dorită sau o combinație a lor. Nici o metodă nu este legitimată să se afirme că deține singura validitate ştiințifică. Primul Congres European de Medicină Integrată a avut loc la Berlin în 7–9 noiembrie 2008 cu tema „Viitorul unei îngrijiri cuprinzătoare a pacientului", în scopul integrării medicinii convenționale cu MCA.

Parlamentul European a statuat în 1997 că „diferite metode de tratament şi diferite abordări ale sănătății şi bolii nu se exclud reciproc, dar pot, din contra, să fie folosite complementare una alteia". Parlamentul European şi Consiliul Europei au arătat importanța formării şi a educației continue în MCA, necesitatea ca studenții să fie familiarizați cu posibila folosire a MCA. Documentul „MCA – poziția sa curentă şi potențialul pentru Sănătatea Europeană" a fost prezentat la Agenția Executivă de Sănătate Publică în întâlnirea de la Luxemburg unde a fost discutată posibilitatea proiectelor MCA în Programul de Sănătate Publică 2008–2013.

Ghidul Model pentru Practica MCA a fost alcătuit pentru asigurarea eficientă a ambelor terapii, convențională şi MCA. Grupul de Interes MCA din Parlamentul European a organizat o întâlnire în 16 noiembrie 2010 despre valabilitatea MCA (la care Homeopatia a ieşit foarte bine), iar în 12 aprilie 2011 a prezentat programul „Îmbătrânirea sănătoasă, managementul bolilor cronice şi potențiala contribuție a MCA în aceste domenii" (*din informaţia D-nei Dr. Doina Pavlovschi. Despre homeopatie, medicina integrată, complementară şi alternativă, cercetare, standardizare şi alte actualităţi. https://www.homeopatie-srh.ro/*).

CAM-quest database a fost creată recent ca o sursă de încredere pentru cei interesați de informații despre MCA. Include studii de cercetare în 9 categorii de terapii: acupunctură, homeopatie, medicină antroposofică, ayurveda, bioenergetică, medicină manuală, mind-body

medicine, fitoterapie şi TCM – căutarea se face pe boală, terapie, cercetare *CAM-quest database* este accesibilă la www.cam-quest.org.

EUROCAM este asociația pacienților, doctorilor şi practicienilor în domeniul MCA cu scopul trezirii interesului cu privire la beneficiile MCA. CAMDOC – 132 asociații medicale MCA Europene – *http://www.camdoc.eu/*. EFCAM este federația practicienilor MCA – *http://www.efcam.eu/* EFHPA este federația pacienților beneficiari de Homeopatie – *http://www.efhpa.eu/cms/.* Membri: Austria, Belgia, Bulgaria, Franța, Germania, Marea Britanie, Grecia, Ungaria, Islanda, Italia, Olanda, Norvegia, Polonia, România, Slovacia, Slovenia, Spania, Elveția. Din totalul de cca 1 milion doctori în Uniunea Europeană, sunt 12.000 (1,2%) doctori atestați în Homeopatie (comparabil cu numărul de medici specialişti în neurologie, ORL sau alte specialități).

În prezent, 100 milioane cetățeni europeni folosesc în mod curent Homeopatia. Statutul legal al Homeopatiei este diferit în țările UE oficial recunoscută de către guverne în România, Rusia, Ungaria, Belgia, Portugalia, Marea Britanie; de către Consilii Medicale în Austria, Franța, Germania, Italia, Elveția (neclar în altele). Organizația Mondială a Sănătății a publicat un document prin care declară că nu susține homeopatia în tratarea următoarelor boli: HIV, TBC, malaria, gripa şi diareea la copiii mici (Homeopathy does not cure diseases, warns WHO). Ziua Homeopatiei în UE, inițiativă a Asociațiilor Europene de pacienți, doctori, farmacişti şi asociații industriale homeopatice, a fost sărbătorită pentru prima dată în 10 aprilie 2008 la Bruxelles. Această zi a fost aleasă pentru comemorarea naşterii lui S. Hahnemann şi începutul Săptămânii Conştientizării Homeopatiei în Lume (World Homeopathy Awareness Week) 10–16 aprilie, scopul fiind aducerea la cunoştință politicienilor şi altor factori de decizie din Bruxelles a rolului important pe care Homeopatia îl are în promovarea sănătății în Europa. Comitetul European de Homeopatie are ca scop promovarea şi apărarea Homeopatiei ca metodă clinică medicală specifică, recunoscută de profesionişti în domeniul sănătății, pentru integrarea efectivă a Homeopatiei în sistemul European de sănătate. Homeopatia este o reală alternativă la medicina convențională, în multe situații poate fi folosită ca prima opțiune, datorită costului redus şi a lipsei de toxicitate a medicamen-

tului homeopatic sau poate fi folosită atunci când tratamentul convențional eşuează sau când nu există un tratament convențional sau este contraindicat sau netolerat de bolnav. CEH (Comitetul European de Homeopatie) urmăreşte cu atenție învățământul homeopatic în toate țările UE, pentru a avea medici homeopați cu înaltă calificare, competenți şi siguri în practica lor. CEH a stabilit Standardul de Educație Medicală Homeopatică încă din 1994. El prevede ca învățământul homeopatic să cuprindă minimum 200 ore teorie, 150 ore practică şi 600 ore de studii acasă, standard recunoscut în majoritatea țărilor UE. CEH doreşte şi militează ca Homeopatia să fie considerată ramură a medicinei, să fie introdusă în curricula universitară medicală, să existe catedre de Homeopatie în Facultăți şi să fie recunoscută ca specialitate medicală, integrată în Sistemul de Sănătate European. (*sursa de informare: Dr. Doina Pavlovschi Despre homeopatie, medicina integrată, complementară şi alternativă, cercetare, standardizare şi alte actualităţi https://www.homeopatie-srh.ro/.*

1.1.5. Alopatia vs. Homeopatia

Sunt prezentate date comparative între Alopatie şi Homeopatie în viziunea D-lui Profesor Doctor Docent, Membru corespondent al Academiei Române, Membru titular al Academiei de Ştiințe Medicale Dumitru Dobrescu.

Domeniul abordat. Medicamentul, ca mijloc de tratament al bolilor. Ambele ramuri, atât medicamentul alopat cât şi cel homeopat sunt o parte din natură. Fiecare dintre aceste părți are legile ei specifice, care se încadrează în legile generale ale naturii sau reprezintă excepții, variante ce dovedesc complexitatea naturii.

Obiect de studiu. Ambele ramuri au ca obiect evidențierea acțiunilor substanțelor asupra organismului; precizarea indicațiilor terapeutice; cercetări de farmacoterapie. Concepte privind structura, conținutul, funcționarea – sunt asemănătoare.

Legi care guvernează fenomenele studiate sau relaţiile interne. Ambele farmacologii au la bază legi ale naturii. Legea fundamentală a Farmacologiei este una, aceeaşi pentru ambele ramuri: „Medicamentul

acționează asupra structurilor şi funcțiilor organismului, prin modificarea parametrilor mecanismelor fiziologice intrinseci ale acestora, influențându-le în sens pozitiv, stimulator sau negativ, inhibitor. Medicamentul nu creează funcții noi”. Legea fundamentală a Farmacologiei are câte un aspect distinct pentru fiecare dintre cele două ramuri.

Pentru alopatie: „Medicamentul acționează asupra structurilor şi funcțiilor organismului, normale sau dereglate sub influența unor factori patogeni”. Pentru homeopatie: „Medicamentul acționează exclusiv asupra structurilor şi funcțiilor organismului, dereglate sub influența unor factori patogeni şi devenite, astfel, hipersensibile şi receptive.

Alte legi. Alopatia: legea contrariilor; doze ponderale; experiment pe animal. *Homeopatia*: legea similitudinii; doze infinitezimale; experiment pe om sănătos (*Dumitru Dobresu. Farmacologie Homeopată generală. Ed. Minesan, 2007, p. 72–73).*

1.2. Conceptul sănătate ↔ boală în viziunea homeopatiei

Dacă ne adresăm la dicționare găsim următoarele definiții:

1.2.1. Sănătate

Sănătate / *Health. (sanit-)* – absența bolii sau a infirmității, o condiție în care toate funcțiile corpului şi ale minții sunt normal active*. **Definiția OMS: „Stare de bine completă din punct de vedere fizic, mental şi social, nu numai absența bolii sau a infirmității”.***

Infirmitate / *Pysical disability, Infirmity.* (lat. *infirmitas, -atis* – slăbiciune, de la *infirmus, -a, -um* = slab) Lipsa sau starea anormală a unui segment sau a întregului corp, condiționând o diformitate cu grad variat de impotență funcțională (*DF, 2014*).

1.2.2. Boală

Boală / *Disease, Illness, Disorder, Sickness, Malady, Condition, Complaint, Aliment.* Sin. *Maladie, Afecţiune, Stare patologică* (sl. *boli* = boală, durere).

1. Stare în care este perturbată funcționarea normală a unei părți a organismului (celule, țesuturi sau organe), ca urmare a unor modificări ale mediului intern sau ca acțiunii unor agenți patogeni din mediul extern.

2. Orice afectare a stării de sănătate, tradusă de obicei subiectiv prin senzații anormale dezagreabile, dureroase sau neliniştitoare.

3. Un ansamblu de fenomene anormale care diferă de la norma caracteristică a speciei şi situează organismele afectate într-o situație biologică nefastă.

4. ***În medicina ştiințifică, un ansamblu de fenomene anormale fizice sau psihice provocate la un subiect de către una sau mai multe cauze endogene sau exogene, care pot fi însoțite de transformări denumite*** **modificări patologice,** ***funcționale, biochimice sau morfologice.*** *Tipuri:* **a.** *autoimună/autoimmune* – tulburare determinată de acțiunea anticorpilor împotriva componentelor proprii ale organismului (ex. scleroza în plăci, anemia pernicioasă, atrofia glandelor suprarenale); **b.** *cromozomială/chromosomal* – tulburare condiționată de o anomalie cromozomială numerică sau structurală, dezechilibrată (sindromul Turner, sindromul Klinefelter, sindromul XYY, trizomii: 13, 18, 21); **c.** *endemică/endemic* – boală sau sursă de contaminare parazitară prezentă permanent într-un anumit teritoriu (ex. malaria este endemică în unele zone din Africa); **d.** *ereditară/hereditary* – tulburare condiționată de o mutație genică, de mai multe gene cu acțiune aditivă (ereditate poligenică) sau, mai rar, de o anomalie cromozomială; **e.** *genetică/genetic* – orice tulburare condiționată de o perturbare a informației genetice, indiferent de nivelul la care are loc (cromozomial sau genic), dacă s-a transmis de-a lungul unui număr oarecare de generații sau dacă este rezultatul unei noi mutații; **f.** *moleculară/molecular* – boală condiționată de o anomalie moleculară proteică, consecință a unei mutații genice. În acest grup intră deficiențele enzimatice şi anomaliile structurale şi, implicit, funcționale ale proteinelor ne-enzimatice (*DF, 2014*).

La aceste 5 tipuri de boală se mai poate de alăturat şi cea *medicamentoasă* – boală determinată de folosirea în exces a unor medicamente, de reacții de intoleranță sau efecte secundare determinate de

acestea. Folosirea necontrolată şi abuzivă a antibioticelor, aspirinei, o sedare masivă cu tranchilizante ori tratamentul cu aparent banalele anticoncepționale pot fi şi sunt fatale pentru milioane de oameni anual. Numai în Statele Unite, în fiecare an, un milion de oameni mor din cauza administrării abuzive a medicamentelor şi a altor erori de tratament, pentru ca alte cincisprezece milioane să sufere de tulburări care necesită îngrijiri medicale sau chiar spitalizare din aceleaşi cauze.

Dacă nu ne doare nimic aceasta încă nu înseamnă că suntem sănătoşi. Nu este suficient să spunem că, dacă nu avem dureri de cap, stomac, febră etc. ne putem considera sănătoşi. Deseori, ne simțim obosiți, acuzăm lipsă de creativitate, probleme la domiciliu şi la serviciu din cauza iritabilității, manifestăm indispoziție, deprimare etc. Aşadar, ar trebui să luăm în calcul şi alți factori, nu numai starea de bine la nivel fizic. Cu toate că definiția stării de sănătate expusă de OMS există din 1946, acceptată oficial ca punct de vedere în 1948 şi rămasă neschimbată până în prezent, practica medicală curentă nu se conduce întotdeauna de acest principiu.

1.2.3. George Vithoulkas despre homeopatie ca terapie holistică

În homeopatie, fiind parte componentă a medicinii holistice, viziunea asupra sănătății este foarte asemănătoare cu cea definită de OMS, şi anume: *consideră persoana un tot întreg – trup, minte, spirit şi emoţii, scopul urmărit este obţinerea echilibrului în viaţă*. În lucrarea sa „Ştiința homeopatiei" (The Science of Homeopathy, 1980; ultima ediție, 2014, 334 pagini), profesorul din Grecia George Vithoulkas *(fig. 1.3)* scrie că „homeopatia este o terapie holistică iar abordarea pacientului trebuie făcută ținând cont de cele trei nivele fundamentale ale ființei umane, ***planul fizic, emoțional şi mental,*** dar şi de felul cum el reacționează şi se integrează în mediul familial, social". (*Notă. În 1996 G. Vithoulkas a primit* ***Right Livelihood Award,*** *premiu pentru „contribuţia sa remarcabilă la revigorarea homeopatiei şi eforturile sale neobosite în pregătirea homeopaţilor la cele mai înalte standarde, astfel încât home-*

opatia poate pretinde un loc în cadrul ştiinţei ca o alternativă eficientă la celelalte şcoli şi tradiţii medicale). (www.mariusradu.ro/homeopatie).

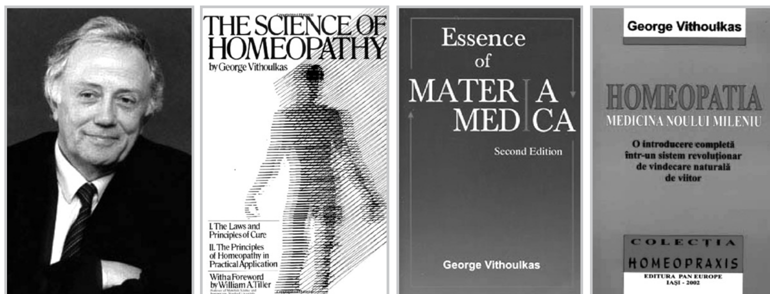

Fig. 1.3. **George Vithoulkas.** Principalele sale lucrări de Homeopatie: The Science of Homeopathy, 1980; 2014, 334 p.; Essence of Materia Medica, 2014, 224 p.; Homeopatia – medicina noului mileniu, 2002, 226 p.

Unul din criteriile de apreciere a stării de sănătate pe care îl propune prof. Vithoulkas este **creativitatea**, prin creativitate înțelegând *„toate acele acte şi funcţii, care sprijină individul în atingerea unui scop în viaţă: fericirea continuă şi necondiţionată”.* Acest criteriu permite o apreciere mai precisă a stării de sănătate întrucât ține cont de cele enumerate mai sus. Indiferent de tipul de afecțiune, fie că este o problemă fizică, fie că este o suferință emoțională sau o patologie mentală, gradul în care împiedică pacientul să fie creativ, exprimă practic nivelul său de boală. Scopul homeopatiei este să readucă pacientul la un nivel de echilibru mai bun, nu numai pe plan fizic, dar şi mental-emoțional şi să-l facă mai creativ.

1.2.4. Corpul anatomic uman - corp electromagnetic

Doctorul în fizică Ioan Mamulaş în lucrarea sa de sinteză numită *Corpul electromagnetic al fiinţei umane*, face o descriere detaliată a proceselor electromagnetice care au loc în celule şi în întregul corp uman. Unele aspecte din această lucrare prezintă interes pentru a înțelege principiile de acțiune a medicamentelor homeopate, care sunt

prezentate mai jos. (*http://migraineh.blogspot.md/2011/06/corpul-electromagnetic-al-fiintei-umane.html*)

Inginerul francez de origine rusă Georges Lakhovsky postula, pe baza propriilor experimente, că: toate organismele biologice sunt „ființe electromagnetice”; celulele vii pot fi asemuite cu circuitele electrice oscilante (filamentele cromozomiale având funcții de inductanțe), adică sunt emițătoare/receptoare de radiații electromagnetice pe frecvențe proprii; celulele vii comunică între ele prin intermediul radiațiilor (bio) electromagnetice; organismele vii sunt în permanentă interacțiune electromagnetică cu mediul lor înconjurător; perturbările emisiilor electromagnetice normale ale celulelor provoacă îmbolnăvirea; aceste perturbări pot fi cauzate de modificări ale compoziției celulare, de prezența bacteriilor şi virusurilor (care îşi „impun” propriile frecvențe) sau de fluctuațiile neobişnuite ale radiațiilor solare ori cosmice. „Viața este creată de radiație, menținută de radiație şi distrusă de dezechilibrul oscilatoriu” (*G. Lakhovsky, „L'oscillation cellulaire”, Gauthier-Villars et Cie, Paris, 1931; G. Lakhovsky „The Secret of Life: Electricity, Radiation and Your Body”, Noontide Press, Costa Mesa, 1992, p. 198*).

Biofizicianul american Abraham L. Liboff scrie că distribuțiile de sarcini şi curenți electrici din structurile biologice au o specificitate numai a lor şi, *prin selecţie naturală, ele sunt dispuse în aşa fel încât permit organismului să supravieţuiască*. Autorul postulează: fiecare organism viu este complet descris de un vector de câmp electromagnetic Π0 care este determinat specific de genom; toate patologiile, anormalitățile şi traumele sunt manifestate prin devieri de la câmpul normal Π0 şi, în anumite limite, aceste devieri sunt compensate de tendința homeostatică a sistemului de a reveni la Π0”. *(Liboff A.R. – “Toward an Electromagnetic Paradigm for Biology and Medicine”, The Journal of alternative and complementary medicine, 2004, vol. 10, p. 41–47)*.

Electroliții care circulă într-un organism (via sistemul circulator sau în interiorul celulelor) creează un câmp electromagnetic. Câmpuri de joasă frecvență sunt generate în celule prin schimbări ale configurațiilor proteinice, prin modificări ale conținutului lipidic şi prin migrarea transmembranală a ionilor. Câmpuri de înaltă frecvență sunt generate

de peroxidarea enzimatică, producția de ATP, ciclul Krebs şi luminoforii naturali din acizii nucleici şi proteine”. *(O. Zhalko-Tytarenko, G. Lednyiczky, S. Topping. A Review of Endogenous Electromagnetic Fields and Potential Links to Life and Healing Process, Hippocampus Institute, Budapest, 1997).*

Într-o teorie care încearcă să conecteze datele ştiințifice cu conceptele tradiționale extrem-orientale, prof. Changlin Zhang (de la Universitatea din Hangzhou, China) consideră că emisiile electromagnetice ale structurilor interne interferează unele cu altele în cavitatea rezonantă, deosebit de complexă, reprezentată de corpul „dens” uman. Ele formează un pattern de unde electromagnetice staționare, denumit de prof. Zhang „corp electromagnetic”, în ale cărui „noduri” se află „centrii bioenergetici” (puncte de acupunctură, chakras) descrişi în medicinile tradiționale extrem-orientale *(C. Zhang, F. A. Popp, M. Bischof (eds.). Current Development in Biophysics, Hangzou University Press, 1996).*

Din momentul naşterii ființa umană trăieşte într-o continuă dinamică cu mediul, care îi afectează organismul în diferite moduri şi este deci obligat să se adapteze continuu în vederea obținerii unui echilibru dinamic prin intermediul sistemelor imunitar, endocrin şi nervos. Nivelele mental, emoțional şi fizic nu sunt complet separate între ele, aflându-se într-o permanentă interacțiune. Gradul de sănătate sau de boală al individului poate fi determinat evaluând aceste nivele, *planul mental ca fiind cel mai central*. Funcția mecanismului de apărare este să protejeze regiunile interne, la fel şi pe cele psihice înalte şi spirituale ale organismului (*www.mariusradu.ro/homeopatie).*

Un promotor al homeopatiei din generația nouă este medicul homeopat Marius Radu (*România, fundaţia Similimum*) care prin traducerile şi activitățile sale ca medic contribuie la o cunoaştere şi o înțelegere mai bună a principiilor homeopate (lucrări traduse: *G. Vithoulkas, Materia Medica Viva, vol. II, edit. Paneurope, Iaşi; P. Herşcu, Tratamentul homeopatic la copii, edit. Paneurope, Iaşi; S. Hahnemann*, *Organonul Medicinei, ed. a 6-a, edit. Excalibur, Bucureşti, 2008*).

1.2.5. Forța vitală, ca stare de sănătate și de boală

Mecanismul de apărare face parte dintr-o structură energetică a organismului, câmp electromagnetic numit arbitrar „***forța vitală***” (*principiul vital sau în engleză „spirit-like”).* În paragraful 9 din Organon, S. Hahnemann, referindu-se la această forță vitală, afirmă că *dinamismul (energia) care animă corpul material (sau anatomic) coordonează toate funcţiile vitale şi părţile organismului şi le menţine într-o admirabilă armonie astfel încât mintea să poată acţiona pentru atingerea scopurilor înalte ale existenţei. Corpul omenesc fără această structură numită forţă vitală nu poate avea senzaţii, funcţii şi nu se poate autoconserva. Ea răspunde de senzaţii, de realizarea funcţiilor vitale vieţii şi animă organismul material atât în starea de sănătate cât şi în cea de boală* (paragraful 10, Organon).

Forța vitală direcționează toate aspectele vieții organismului: se adaptează la influențele mediului, animă viața emoțională a individului, îi conferă gânduri şi creativități şi îl conduce la inspirația spirituală (Vithoulkas, Ştiința homeopatiei).

Forța vitală asigură coeziunea între cele trei nivele ale ființei umane: fizic, emoțional şi mental. Starea de sănătate presupune un echilibru dinamic între aceste planuri care nu pot fi separate de întreg. S. Hahnemann scrie: cea care produce bolile este forța vitală dezechilibrată în mod patologic (par. 12, Organon); boala (excluzând cazurile chirurgicale) nu este ceea ce alopații cred: o entitate, oricât de subtilă, ascunsă în interiorul organismului, separată de totalitatea sa vie sau o entitate separată de forța vitală, de puterea dinamică ce dă viață organismului (par. 13, Organon).

Caracteristicile de bază ale forței vitale sunt descrise de renumitul medic homeopat din SUA, James Tyler Kent în lucrarea sa Prelegeri de filozofie homeopată (*Lectures of Homeopathic Phylosophy, 1900; 1993) (fig. 1.4)*.

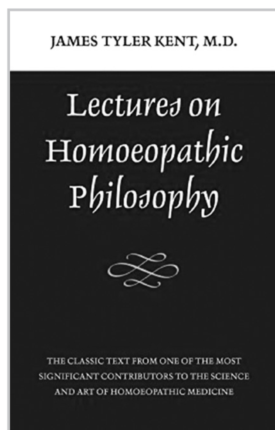

Fig. 1.4. **Prelegeri de filosofie homeopată, autor James Tyler Kent**

În opinia lui, forța vitală:

- este o forță dotată cu *inteligenţă formatoare*, adică acționează inteligent şi organizează toată economia organismului;
- este *constructivă*, ea menține organismul într-un echilibru permanent de construcție şi reconstrucție;
- este *supusă schimbărilor* şi se poate găsi în stare de ordine sau dezordine, în normalitate sau boală;
- *domină* şi *controlează* organismul:prezintă *capacitate de adaptare*, astfel încât organismul să se poată menține în stare de funcționare în cele mai diverse condiții.

După administrarea remediului homeopat adecvat, pacientul nu simte doar că au dispărut simptomele, dar are şi senzația că viața curge din nou armonios, deoarece forța lui vitală este refăcută în urma tratamentului.

1.2.6. Forța vitală în explicațiile fizicii cuantice

Specific pentru forța vitală este noțiunea de ***dinamism.*** Înțelegerea lui cere cunoştințe în domeniul fizicii moderne. ***Câmpul cuantic*** este văzut ca o entitate fizică fundamentală, un mediu continuu care este prezent peste tot în spațiu. Particulele sunt mai degrabă condensări locale ale câmpului, concentrări ale energiei, care vin şi pleacă, deci nu îşi pierd caracterul lor individual şi se dizolvă în câmpul înconjurător. Cele mai mici unități energetice sunt cuantele. Atomii pot face salturi direct de la o stare la alta, emițând cantități cuantice de energie luminoasă (fotoni). În interacțiunea lor, particulele par a fi conectate prin legături invizibile la un întreg. Proprietatea de nelocalizare cuantică arată că două particule aflate la distanțe de mii de kilometri una față de cealaltă pot interacționa ca şi când ar avea legături invizibile. În fizica cuantică nu este importantă intensitatea câmpului energetic cuantic, ci forma, structura sa. Un câmp cuantic infinitezimal poate afecta o particulă, modificându-i starea. Albert Einstein a arătat prin Teoria relativității că masa este tot o energie, aflată în repaus şi energia, prin dinamismul ei, este mereu în transformare. Astfel, materia şi energia sunt complet interschimbabile în contextul câmpurilor de intensitate variabilă, mişcarea particulelor poate fi descrisă ca o undă. Viteza de propa-

gare a acestor unde este dependentă de tipul de substanță în care se deplasează. (*Romulus Popescu în: http://jurnalul.ro/paranormal/fizica-cuantica-spirituala-595725.html*)

Această relație este dată de renumita formulă a lui Einstein, **$E=mc^2$** *(echivalenţa masă-energie),*care exprimă o cantitate imensă de energie ascunsă într-un corp (materie) şi care poate fi eliberată atât în procesul de **fisiune** (*fenomenul scindării unui nucleu atomic în mai multe fragmente cu mase de valori comparabile*) cât şi în cel de **fuziune nucleară** (*ca urmare a fuziunii se produc şi alte particule subatomice, ca de exemplu neutronii)*, procese care stau la baza funcționării bombei atomice. Fuziunea nucleară este sursa principală de energie în stelele active şi se poate clasifica după condițiile de desfăşurare în fuziune termonucleară şi fuziune la rece. Cum **c^2** este o constantă, variația energiei este în corelare directă numai cu variația masei. Deci, masa este tot o forma de energie (*https://ro.wikipedia.org/wiki/Fisiune_nucleară).*

Studiile de laborator efectuate de fizicianul rus Vladimir Poponin au arătat că ADN-ul uman influențează direct particulele elementare responsabile pentru toate fenomenele electromagnetice, numite fotoni (fotonul fiind denumit şi cuantă de lumină). Astfel, există un câmp cuantic care ne uneşte cu tot ceea ce există în jurul nostru. Prin intermediul acestui câmp, suntem mereu în legătură cu toți şi cu toate, fie că suntem conştienți sau nu de aceasta. Gândurile şi sentimentele noastre pot modifica ADN-ul, iar ADN-ul modifică în mod direct materia din care este structurată lumea.

Există 3 parametri care definesc forma undei electromagnetice (*fig.1.5, fig.1.6*): ***frecvența** (cicli/secundă),* ***lungimea de undă şi amplitudinea** (unităţi de forţă).* Amplitudinea este o măsură a forței efective care este conținută în undă. Cu cât amplitudinea este mai mare cu atât forța conținută în undă este mai mare. Considerând forța vitală a organismului uman în termeni de vibrații electrodinamice, aceasta la rândul ei poate fi caracterizată de o frecvență vibratorie şi de o anumită amplitudine. Fiind un sistem atât de complex, vibrația rezultată

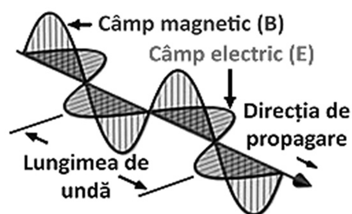

Fig. 1.5. **Unda electromagnetică.**
www.electronica-azi.ro

se modifică în timp ca frecvență şi amplitudine în interrelație cu mediul înconjurător.

Dacă e să ne referim la apă (H_2O) care este vehiculul principal pentru medicamentele homeopate, privită la nivel submolecular şi subatomic, atât protonii cât şi electronii sunt în continuă vibrație şi mişcare de rotație, însoțite de energie rotațională sau/şi vibrațională. Deci, molecula însumează aceste tipuri de energii care duc la generarea unei energii electromagnetice. Acest ***câmp electromagnetic*** este generat de oscilația electronilor de pe ultimul strat de valență între două forme de energie: normală şi excitată. Electronii care ajung în starea energetică excitată

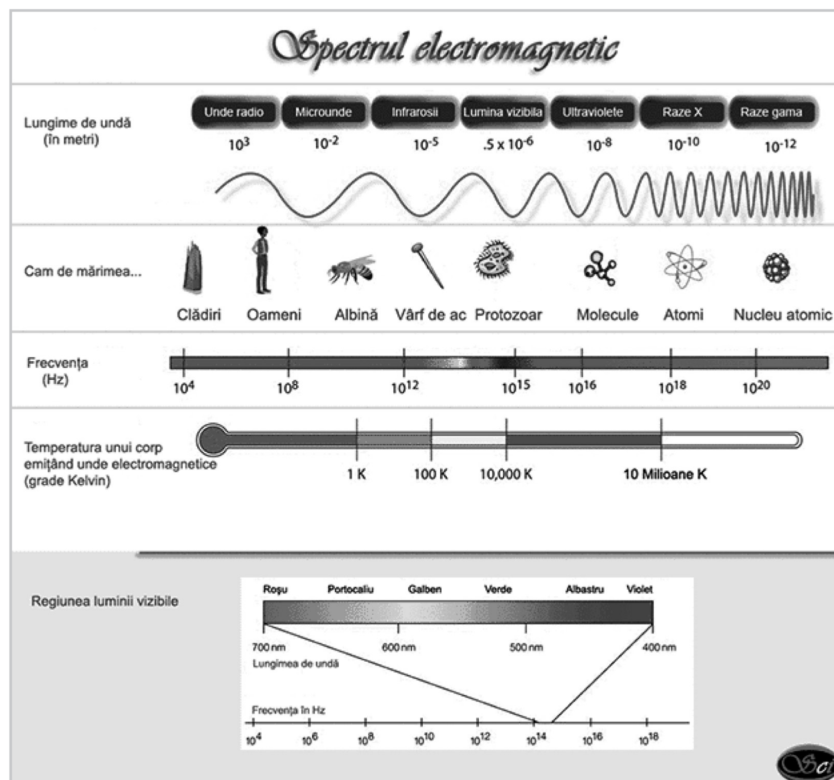

Fig. 1.6. **Spectrul electromagnetic.** http://www.scientia.ro

(surplus de energie) sunt instabili şi tind să revină la starea de echilibru şi să elibereze energia care i-a excitat. Această energie se pierde sub forma emisiei de biofotoni. Fotonul este în acelaşi timp şi particulă şi undă, formând câmp electromagnetic. Este cunoscut că orice câmp electromagnetic este însoțit de o a doua formă de câmp care nu are energie, numit ***câmp de torsiune sau informațional***. Nu poate să existe un câmp electromagnetic fără câmp informațional, care în anumite condiții se poate propaga la infinit. Aşa ia naştere ***INFORMAȚIA***.

Astfel, apa, venind în contact cu materia primă (vegetală, animală, minerală) care la rândul ei are propriul câmp electromagnetic, înmagazinează informația (biofotonii) de la această materie şi creează o nouă informație. Are loc interferența câmpurilor de torsiune şi se petrece ***imprintul.*** Acest proces de preluare a informației se realizează la etapele de deconcentrare şi ***dinamizare a diluțiilor homeopate***. Diluțiile homeopate, impregnate cu câmpul de torsiune de la materia primă, fiind administrate în organism vor intra în contact cu câmpul informațional al celulei (proteinele ADN-lui) şi vor transmite informația respectivă *(Din prezentarea D-nei Prof. Dr. Mihaela Gheorghiu „Memoria apei – descoperirile oamenilor de ştiinţă" la emisiunea Mistere la graniţele cunoaşterii cu Daniel Roxin).*

Fiecare undă (*de exemplu unde radio*) are propria energie şi informație care nu este transformată în sunet decât atunci când radioul este acordat corespunzător pentru respectiva lungime de undă. Numai atunci informația este procesată, când are loc o **rezonanță** între unda purtătoare de informație şi aparatul capabil să decodeze şi să folosească informația respectivă. La fel, un organism bolnav are nevoie la un moment dat de un anumit remediu, unul singur, cu care intră în rezonanță, remediu capabil să aducă informația şi energia necesare declanşării unui proces de vindecare. Aşa cum aparatul de radio nu poate recepționa clar mai multe posturi în acelaşi timp, tot aşa organismul uman nu poate rezona cu mai multe remedii în acelaşi timp… din punctul de vedere al legilor fizicii nu are cum… (*www.mariusradu.ro/homeopatie).*

Savantul german Winfried Otto Schumann, profesor de fizică la Universitatea Tehnică din Munchen, în 1951, a făcut o descoperire

care urma să schimbe totul. O sferă aflată în interiorul altei sfere sub influența curentului electric poate crea tensiune electrică şi implicit frecvență. După un şir de calcule, el a ajuns la frecvența cu valoarea de ***7,83 Hz (cicli pe secundă)***, numită în continuare ***rezonanța Schumann.*** Un alt om de ştiință german Hans Berger, a realizat prima înregistrare a frecvențelor electrice transmise de creierul uman, numite de autor ***undele Alpha***, care aveau aceeaşi frecvență ca şi rezonanța Schuman (rezonanța naturală a Pământului). La începutul anilor ʼ60 al secolului trecut, savantul german Rutger Wever, de la Institutul de Matematică Max Plank a observat în urma unor cercetări că sănătatea ființei umane este strict dependentă de frecvența naturală a Pământului – rezonanța ***Schumann 7,83 Hz (tensiunea electrică dintre suprafața Pământului şi ionosferă).*** Ulterior, virusologul francez Luc Montagnier, laureat al Premiului Nobel, a demonstrat că ***această rezonanță este însăşi condiția vieții.*** Acest lucru înseamnă că atmosfera Pământului rezonează în mod continuu la o frecvență radio de 7,83 Hz, dar şi la frecvențele armonice care au valorile de 14,3; 20,8; 27,3 şi 33,8 Hz. Numai pe aceste frecvențe forța vitală poate menține organismul în echilibrul de sănătate.

Au fost construite şi dispozitive care emit unde pe frecvența de 7,83 Hz, cum ar fi Vital-Protect (AIMGroup, România) care stimulează şi amplifică forța vitală şi apără organismul împotriva radiațiilor nocive. *(https://www.aimgroup.ro/terapii-naturiste/frecventa-vitalitatii/).*

Este cunoscut faptul că suntem înconjurați de un păienjeniş de radiații electromagnetice care au o acțiune perturbatoare asupra organismului uman (epuizare energetică, lipsa odihnei pe timpul nopții, nivel scăzut de concentrare pe timpul zilei, migrene ş.a.). Cele mai periculoase surse de radiații la care suntem supuşi sunt: liniile de curent care distribuie energia electrică peste tot pe glob (funcționează pe frecvențe de 50-60 Hz); radiațiile din domeniul undelor radio utilizate în toate transmisiile radio şi TV, comunicații etc.; radiațiile din domeniul microundelor utilizate în telefonia mobilă, în tehnologia telefoanelor cordless, wireless (interconectare între sisteme fără fire). Semnalele electrice care apar în corpul nostru sunt foarte mici, de exemplu nivelul semnalului înregistrat de electroencefalogramă (EEG) este de ordinul

a un microvolt. Pentru ca un televizor color să funcționeze în parametri corecți, el are nevoie de minim 300 microvolți culeşi în antenă, de 300 de ori mai mult decât semnalul emis de creier; acest semnal perturbator există peste tot în jurul nostru. În 1984, O.M.S. a declarat oficial că expunerea la câmpuri electrice de înaltă frecvență alterează comportamentul celular, fiziologia şi stările psihologice. Este necesar să evităm orice expunere inutilă la câmpuri electrice. *http://www.cunoastelumea.ro/frecventa-schumann-insasi-conditia-vietii/*

Câmpul electromagnetic care se creează în jurul creierului, ca urmare a acestei activități, funcționează ca un radar: emite şi recepționează! Traseele neuronale transmit informații, amplificând sau reducând acest câmp electromagnetic. Deci, creierul uman funcționează pe baza unei cantități de electricitate. Acest curent electric rezultat în urma activității neuronale vibrează la diferite viteze, cunoscute sub numele de frecvențe cerebrale, care se măsoară în cicli pe secundă (Hz). ***Frecvențele cerebrale au legătură cu emoțiile, gândurile, sentimentele şi stările de conştiință.*** În homeopatie acestea sunt exprimate prin simptome descrise în patogeneziile remediului. Simptome care reprezintă nivelele mental şi cel emoțional. De exemplu, dacă un adult petrece mult timp în starea ***beta***, starea de stres este mult accentuată şi capacitatea de vindecare a corpului, specifică frecvenței ***alfa***, îi este practic inaccesibilă. Ideile creatoare, soluțiile „magice” apar în starea ***theta***, nu în starea ***beta***. Toți oamenii care au probleme cu somnul manifestă această stare ***beta*** prelungită, fiind incapabili să-şi linişească gândurile şi să reducă frecvența cerebrală de la ***beta*** la ***theta***. Prezentăm o scurtă caracteristică a acestor unde.

Undele beta – au o frecvență de 14–28 Hz. Tot ce se întâmplă acum, când citeşti, gândeşti, eşti atent şi concentrat, are loc în starea ***beta***. Ea este specifică minții conştiente şi stării de veghe, când atenția este orientată către acțiuni exterioare; realizării de conexiuni rapide; activităților care necesită atenție concentrată; vigilenței crescute; concentrării; pregătirii examenelor, prezentărilor şi tuturor activităților care necesită vigilență mentală, concomitent cu un nivel crescut de atenție şi concentrare. În starea ***beta***: eşti treaz; analizezi şi confirmi informațiile; faci

planuri/proiecte, te organizezi. Această stare este necesară activităților zilnice, însă „a funcționa” predominant pe frecvența ***beta*** duce la: stări de stres; anxietate; depresie; atacuri de panică. Nu întâmplător tuturor celor care desfăşoară activități specifice stării ***beta*** un timp îndelungat, li se recomandă pauze de 10 minute, la fiecare 2–3 ore.

Undele alpha – au o frecvență cuprinsă între 7–14 Hz (*în diapazonul rezonanţei Schumann 7,83 Hz*). Ele reprezintă puntea de legătură dintre mintea conştientă şi mintea subconştientă, dintre starea ***beta*** şi starea ***theta***. Frecvența ***alpha*** se manifestă atunci când:stai cu ochii închişi; te simți relaxat; eşti detaşat de exterior; eşti calm. În starea ***alpha*** procesele de memorare şi învățare ating cote maxime. Toți cei care au probleme cu memorarea nu reuşesc să acceseze starea ***alpha***. În această stare, vizualizarea obiectivelor se face uşor, ca şi programarea cu ajutorul mesajelor pozitive (afirmații, rugăciuni, meditații) pentru ceea ce doreşti să obții. În starea ***alpha***, conştiința se trezeşte la o realitate mult mai cuprinzătoare decât în starea ***beta***. Ai acces la acea voce interioară care devine mult mai clară cu cât te apropii de starea ***theta***. Pe nivelul ***alpha***: se fac vindecări pe corpul fizic; se elimină fobii şi frici;se reduce nivelul stresului; se elimină durerea. Este o stare de eliberare, de uşurare şi de linişte. Pe frecvența de 10 Hz, cele două emisfere cerebrale, stânga şi dreapta, sunt perfect armonizate sau, cu alte cuvinte, mintea s-a pus de acord cu sufletul. Tehnici terapeutice precum Reiki, Radiestezia lucrează pe nivelul ***alpha***. ***Medicamentul homeopat, corect selectat, intrând în rezonanță cu forța vitală are menirea să readucă corpul uman în starea alfa – stare de bine (vindecare).***

Undele theta – au o frecvență mai redusă, cuprinsă între 4–7 Hz (*starea subconştientului)*. Aici ai acces la toate resursele tale, la toate amintirile şi senzațiile pe care le-ai trăit. În această frecvență s-au scris majoritatea programelor pe care funcționezi în această viață şi pentru că aici s-au scris, tot aici ele pot fi rescrise! ***Theta*** este starea autosugestiei, o stare de relaxare profundă, care se atinge: în meditații profunde; în timpul somnului adânc. În starea ***theta*** se experimentează: trăiri spirituale intense; conexiuni profunde cu Universul; călătorii astrale;

regresii în vieți anterioare; vizualizări clare şi foarte vii/reale; manifestări de dorințe; ***vindecări***; chanelling; reprogramare mentală; vindecări la distanță. În starea ***theta*** trăirile interioare sunt foarte profunde şi creativitatea este la cote maxime, fiind posibile modificări ale comportamentului. Starea ***theta*** este starea mentală unde: ghidarea intuitivă este principalul instrument prin care accesezi energii şi informații de vibrație înaltă; se citesc informații din structura energetică umană; se curăță şi se activează ADN-ul; ai percepții extrasenzoriale. Magia acestei stări constă în aceea că, deşi te afli într-o stare de relaxare profundă, eşti perfect conştient de tot ce te înconjoară.

Undele delta – au o frecvență cuprinsă între 0–4 Hz. Sunt undele cu frecvența cea mai joasă şi se manifestă în timpul somnului adânc şi foarte adânc. În această stare au loc fenomene de decorporalizare, conştiința manifestându-se în alt plan şi spațiu. Informațiile primite de cei care accesează o stare ***delta*** sunt de o importanță colosală, pentru că nu pot fi accesate în nicio altă frecvență. Aici trebuie subliniată importanța somnului în procesele de vindecare. În timpul somnului profund există posibilitatea accesării informațiilor necesare vindecării corpului în mod natural. Corpul are această capacitate de a se vindeca singur. Mintea conştientă nu poate înțelege acest lucru pentru că nu are acces la aceste informații.

Undele gamma – au frecvențe cuprinse între 40 şi 5000 Hz. Pe această frecvență au loc vindecări instantanee, deoarece se pare că în acest proces de vindecare instantanee creierul poate trece în mod natural de la o frecvență de 40 Hz la 5000 de Hz. Ele sunt specifice activității cerebrale superioare şi sunt frecvent accesate de cei care practică tehnici spiritual-profunde, însoțite de o detaşare completă de controlul minții conştiente. În frecvența ***gamma*** se ating stări de conştiință modificată unde predomină calmul, pacea şi liniştea, dincolo de conceptele ştiințifice. (*după Lavinia Ulmeanu – ThetaHealing*). *http://www.calatoriasufletuluimeu.ro/ce-sunt-undele-cerebrale-si-cum-le-accesam/.*

1.2.7. Anatomia energetică umană

Anatomia energetică umană are cinci componente principale: 1. ***chakrele*** (centrii de forță ai corpului), transformatorii care preiau şi distribuie energia; 2. ***meridianele*** – canalele de energie ale corpului ce fac legătură între chakre şi organele corpului; 3. ***aura interioară*** – un strat interior de energie vitală, ce porneşte din corp şi se propagă la aproximativ 15 cm în afara corpului (la un adult sănătos); 4. ***aura exterioară*** – un strat exterior de energie vitală, ce porneşte tot din interiorul corpului şi se propagă la câțiva metri de aura interioară (la un adult sănătos). Aura exterioară păstrează energia corpului în interior, având rol de scut protector; 5. ***aura sănătății*** – o aglomerare de raze lungi de 60 cm ce iradiază din porii corpului. La o persoană sănătoasă, razele de sănătate sunt drepte şi bine definite, în timp ce la o persoană bolnavă ele sunt îndoite. Aurele sunt concentrice, asemănătoare cu straturile unei cepe sau inelele unui trunchi de copac.

Chakrele corpului uman sunt centri de energie subtilă, în traducere din sanscrită înseamnă vortex sau roată. Acestea funcționează la nivel fizic, emoțional şi spiritual. (*Notă. Limba sanscrită este printre primele limbi indoeuropene scrise, considerată o limbă clasică şi este o limbă contemporană oficială a Indiei (Wikipedia).*

Prin intermediul chakrelor, corpul uman primeşte din univers o cantitate de energie universală, care îi este necesară pentru a-şi putea întreține activitățile corpului fizic. Chakrele modifică frecvența de vibrație a energiei universale primite din univers, în aşa fel încât ea să aibă frecvența de vibrație mai mică, dar foarte apropiată de cea a corpului uman.

Descriem mai jos cele 7 chakre (*fig.1.7*) (*după sursa de informare: https://energoprotect.wordpress.com/despre-chakre/*).

1. Stratul eteric

Stratul eteric este primul strat al aurei şi se întinde până la 2 cm de la suprafața pielii, pe conturul corpului. Acest câmp de energie se conectează în primul rând cu chakra 1 ***(chakra rădăcină – Muladhara***), organele, glandele şi meridianele şi se referă la starea de sănătate a corpului fizic.

2. Stratul emoțional

Se extinde de la 2–4 cm față de corpul fizic pe conturul acestuia şi îmbracă o formă de oval. Acest strat este în primul rând conectat cu chakra 2 (***chakra sacrală – Svadhishthana***), exprimând sentimentele, emoțiile şi experiența. Este permanent în stare de schimbare şi reflectă starea de spirit momentană. Acest strat înmagazinează de asemenea emoțiile nerezolvate, cum ar fi frica, resentimentele, probleme de singurătate etc.

Energiile prezente în acest strat comunică cu primul strat, iar apoi aceste informații penetrează corpul fizic. Tensiunea fizică, crampele musculare şi tulburările gastrice sunt un rezultat al primului strat, fiind bombardat de durerea emoțională provenită din stratul al doilea.

3. Stratul mental

Al treilea strat este stratul energetic mental iar extinderea acestuia este în intervalul 4–8 cm față de corpul fizic. Este conectat la chakra 3 (***chakra solară – Manipura***), exprimând conştiința noastră, ideile, procesele logice şi intelectul. În acest strat, gândurile şi ideile sunt raționalizate şi validate. Problemele de sănătate mentală şi psihică sunt prezente în acest strat al aurei.

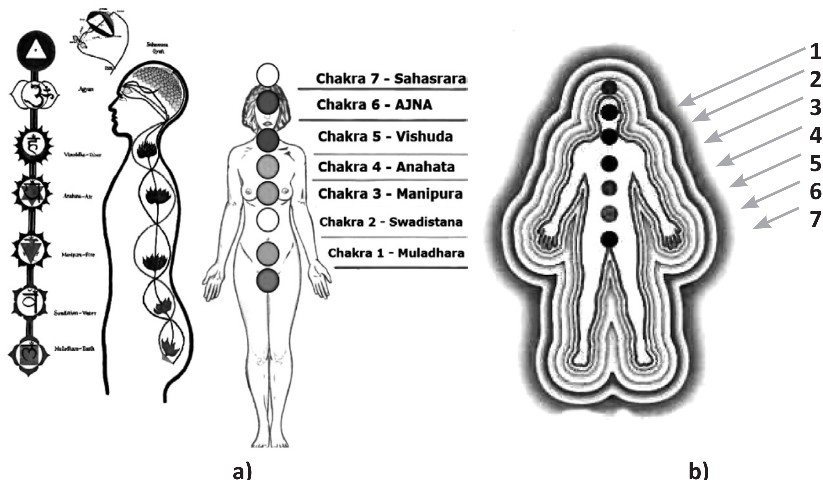

Fig. 1.7. **a) chakrele corpului uman** (sursa: *http://destepti.ro/centrii-de-energie-din-practicile-orientale-chakrele*); **b) straturile aurei corpului uman** (sursa: *https://energoprotect.wordpress.com/2010/03/auralayers-small.jpg/*)

4. Stratul astral *(podul de legătură între fizic şi spiritual)*

Este poziționat la 8–12 cm distanță față de corpul fizic şi se conectează la chakra 4 (***chakra inimii – Anahata***), exprimând sentimentele noastre de dragoste şi de bine față de noi şi cei din jur, expansiunea şi echilibrul vieții.

Dacă primele trei straturi ale aurei reflectă natura noastră fizică şi prezentul, stratul al patrulea este fereastra noastră de natură spirituală, de separare a primelor trei straturi față de straturile exterioare ale aurei.

5. Stratul şablon eteric

Acesta este la distanța de 1–2 m față de corpul fizic. Se conectează cu chakra 5 (***chakra gâtului – Vishuddha***), se exprimă prin sunete, vibrații, comunicare şi creativitate. În primul rând, acest strat serveşte ca o copie la indigo a corpului fizic în planul spiritual (amprenta). Şablonul stratului eteric este setat de către conştiința şi voința noastră. Vibrațiile planului fizic şi celui spiritual se combină la acest nivel, dând substanță materializării gândurilor şi deschiderii căilor către toate posibilitățile.

6. Stratul celest

Se extinde la 2–3 metri de corp şi reflectă subconştientul minții noastre. Acesta este locul unde mintea fizică vine în conexiune cu mintea spirituală prin meditație şi practici devoționale (practicarea unui act sacru).

Este conectat cu chakra 6 (***chakra frunții – cel de al treilea ochi – Ajna***), exprimată prin amintiri, vise, conştiința spirituală, cunoaşterea intuitivă, încredere, onestitate şi dragostea necondiționată. Deține experiențele noastre de a avea o conexiune la ceva mai înalt decât noi înşine.

7. *Stratul cauzal*

Este conectat la chakra 7 *(**chakra capului – Sahasrara**),* exprimând toate cunoştințele şi toate posibilitățile. Acest strat protejează şi înglobează toate celelalte straturi ale aurei. Reflectă planul nostru spiritual, toate experiențele sufletului şi evenimentele în timp. Se extinde la 3–5 metri de corpul fizic, în funcție de starea spirituală a fiecărui individ şi reprezintă legătura cu „CREATORUL”. Este cel mai important strat energetic.

Primele 3 straturi împreună cu energia internă a corpului formează ***Planul Fizic*** (eteric, emoțional, mental). ***Planul Spiritual*** este alcătuit din ultimele 3 straturi (şablon eteric, celest, cauzal). Chakrele localizate în partea de jos a corpului reflectă latura noastră instinctuală, cele de sus latura noastră mentală. Atunci când sunt deschise, purificate, se consideră că sunt operative la nivelul cel mai înalt. Există multe tehnici pentru echilibrarea şi purificarea chakrelor, dar cel mai mult se folosesc cele de deschidere a lor (sursa de informare: *https://energoprotect.wordpress.com/despre-chakre/*).

Oamenii de ştiință ruşi Simion şi Valentina Kirlian au descoperit o metodă de fotografiere şi vizualizare a aurei (*fig. 1.8*). Era mult mai practică decât dispozitivul lui Tesla. Corpului uman i se ataşa un dispozitiv prevăzut cu conductori electrici. Fotografia lui Kirlian creează imaginea energiei ce înconjoară ființele vii. În imaginile astfel obținute, obiectul fotografiat este înconjurat de un halou luminos, policrom.

Fig. 1.8. **Fotografii Kirlian:**
https://lefo.wikispaces.com/Ciuperca+Adrian+Claudiu-EFECTUL+KIRLIAN;
http://www.magie.paganism.ro/aura.html;
https://viataverdeviu.ro/fotografiile-kirlian-cum-pastram-energia-alimentelor

Acest plan dinamic al organismului (câmp electrodinamic al corpului) se conformează legilor şi principiilor care se aplică tuturor câmpurilor, cum ar fi principiile ***rezonanței, armoniei, reîntăririi şi interferenței.*** Când organismul este expus unui stimul fie morbid, fie benefic, primul eveniment care se produce este o abatere a frecvenței de vibrație a planului dinamic. Până la un anumit prag al forței stimulului, forța vitală poate face față acestor stimuli fără modificări vizibile. Peste acest prag, care este strict individual, forța vitală sau planul dinamic prin compo-

nenta sa numită mecanism de apărare, va genera procese care sunt percepute de individ ca simptome ale unuia dintre cele trei nivele (*Dr. Secil Omer, Homeopatie, Note de curs, modulul 1, 2009*).

1.2.8. Medicamentul homeopat și fenomenul biorezonanței

Teoriile noi ale fizicii cuantice explică faptul că cele mai mici elemente ale materiei sunt fenomene vibraționale, numite ***stringuri*** *(corzi astrale).* Particulele elementare sunt nişte coarde vibratoare minuscule având dimensiunea constantei lui Plank (1,616012 × 10^{-35}), de 100 miliarde de ori mai mici decât protonul. Fiecare tip de particulă reprezintă un mod de vibrație diferit al aceluiaşi string de bază. *Prin urmare* ***tot ceea ce este materie este vibrație şi informație***. Una dintre modalitățile cele mai interesante de apreciere a stării energetice a organismului este metoda ***biorezonanței Paul Schmidt***, cercetător de origine germană care a pus bazele ştiințifice ale metodei în 1976. Paul Schmidt a pornit de la teoria că obiecte cu proprietăți oscilatorii identice rezonează între ele. Celulele corpului şi toate componentele lor sunt rezonatori de energie electromagnetică, care emit şi absorb energie de foarte înaltă frecvență. Aceste fenomene de emisie şi absorbție sunt fenomene discontinui care se produc conform teoriei cuantice enunțate de Max Plank. Teoria explică trecerea particulelor de la un nivel de frecvență la altul prin ***salturi cuantice***. ***Corpul bolnav are frecvențe de vibrație diferite de cele ale corpului sănătos***. Trecerea de la un tipar frecvențial la altul, deci trecerea de la starea de sănătate la cea de boală şi invers se produce prin salturi cuantice. Paul Schmidt a pus în evidență faptul că tulburarea energetică a unui organ devine simptomatică atunci când frecvența sa de oscilație scade sub 100 kHz. Cu ajutorul acestei metode de biorezonanță se caută frecvențele de oscilație blocate care corespund organelor bolnave ale pacientului consultat. Particularitatea metodei constă în faptul că ia în considerare *caracterul rotaţional al biocâmpurilor*. Oscilațiile polarizate circular demonstrează o puternică capacitate de reglare. Aparatul Rayocomp PS 1000 Polar (*fig. 1.9*) este capabil prin intermediul rezonatorului încorporat (antenă de tip dipol)

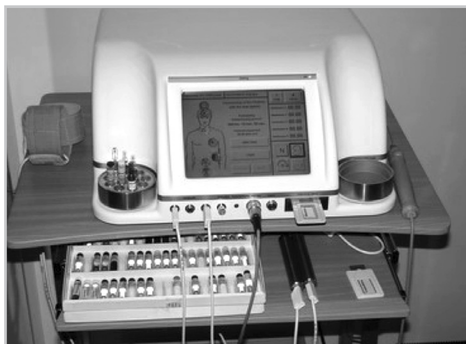

Fig. 1.9. **Aparatul Rayocomp PS 1000 Polar** (sursa *http://www.sciencemed.ro/rayocomp-ps-1000-polar/*)

să genereze frecvențele de bază ale organelor cercetate care sunt în acest fel recunoscute prin fenomenul de rezonanță. Fenomenul biorezonanței este obiectivat prin intermediul biotensorului care va avea o mişcare de oscilație liniară dacă biocâmpul este haotic, semnificând boala sau va avea o mişcare circulară, dacă biocâmpul corespunzator este ordonat, acesta fiind semn de sănătate. Capacitatea de polarizare a oscilației este caracteristică organismului sănătos. Boala poate fi privită astfel ca un dezechilibru de polarizare a oscilațiilor dizarmonice.

Sănătatea se redobândeşte prin corectarea acestor dereglări din câmpurile informaționale, permițând organismului să-şi urmeze calea proprie către autovindecare.

Medicamentul homeopat este ***energie, vibrație şi informație,*** dotat cu propriul pattern (tipar) vibrațional. Dacă medicamentul homeopatic ales rezonează cu frecvența dizarmonică descoperită la testarea de biorezonanță, acel medicament va transforma câmpul blocat şi frecvența dizarmonică în câmp ordonat şi frecvență armonică, realizând reglarea. *Deci mişcarea liniară a ansei va deveni mişcare circulară*. Cu ajutorul aparatului Rayocomp pot fi testate medicamentele homeopate, naturiste, alopate cele mai potrivite. Se poate prepara un medicament complex de natură informațională conținând atât informația remediului cât şi informația oscilațiilor dizarmonice. ***Medicamentul homeopat acționează prin mecanismul biorezonanței.*** Un medicament homeopatic poate fi considerat asemenea unei „melodii”. Frecvențele blocate sunt caracteristice fiecărui pacient, având grade de blocare diferite. Frecvențele de vibrație sunt specifice organelor bolnave şi ele trebuie să rezoneze cu „melodia” specifică remediului. Prin fenomenul rezo-

nanței se va produce acel salt cuantic şi informațional până la nivelul de vibrație cel mai înalt posibil pentru organismul tratat. În acest fel se eliberează energia necesară vindecării. Pentru obținerea unui rezultat cât mai bun este necesară intervenția terapeutică pe mai multe planuri: modificarea stilului de viată, a dietei, a modului de percepere a lumii, chiar asocierea cu alte metode pe care medicul terapeut le consideră necesare, ca biorezonanța, acupunctura, electroacupunctura, masajul, reiki, reflexoterapia, fitoterapia, uneori, chiar cu medicina clasică etc. Insuficiența efectului energetic, precum şi varietatea modurilor de răspuns imediat sau la distanță după administrarea medicamentului homeopatic, se poate datora mai multor cauze. Există numeroşi factori externi perturbatori care creează blocaje: poluarea geopatogenă; poluarea electromagnetică; poluarea masivă cu microorganisme şi paraziți etc. Aceştia trebuie înlăturați sau contracarați. Există şi o anumită limitare genetică (predispoziție, diateză, miasmă) care dictează nivelul maxim de echilibru energetic pe care îl poate atinge un organism. De asemenea, există intoleranțe sau alergii alimentare la diferiți alergeni alimentari sintetici sau naturali. Deşi un medicament homeopatic are acelaşi tipar energetic indiferent de diluție (evidențiat cu Rayocomp PS 1000 Polar), efectul celular diferă în funcție de diluția folosită şi de starea de moment a organismului. Terapia vibrațională cu Rayocomp PS 1000 Polar este extrem de utilă pentru eficientizarea rezultatelor terapeutice: se prepară comprimate şi supozitoare conținând informația frecvențelor cu câmpuri blocate, informația medicamentului homeopatic, chiar informația altor produse terapeutice, naturale (sursa: *http://www.rezonantavietii.ro*).

În paragraful 11 din Organon, Hahnemann menționează faptul că *atunci când o persoană se îmbolnăveşte, forţa vitală prezentă peste tot în corp este în mod fundamental perturbată de influenţa dinamică a unui agent nociv; aceasta duce la apariţia simptomelor dezagreabile cu apariţia unor procese ofensatoare pe care le numim boli.*

Un medicament homeopat selectat corect acționează prin întreruperea frecvenței actuale de vibrație a organismului care va duce la producerea unei boli artificiale, provocând inițial agravarea, cu creşterea ulterioară a frecvenței de vibrație şi dispariția simptomelor şi implicit a

bolii. Asemenea influențe benefice pot să apară virtual în orice tip de terapie dar în majoritatea cazurilor se produc accidental pentru că nu sunt respectate principiile prin care frecvența de rezonanță a agentului terapeutic să se potrivească cu cea a bolii. Multe dintre aceste cazuri sunt apoi supresate de o terapie neadecvată.

Medicul homeopat va deduce nivelul forței de vibrație a organismului pe baza simptomelor pe care le prezintă pacientul. Totalitatea acestor simptome reprezintă cea mai bună soluție pentru organism pe care forța vitală le-a putut manifesta în direcția echilibrării agresiunii. Ca urmare, cooperarea cu forța vitală, cu încercarea ei de echilibrare, va duce implicit la întărirea ei ca modificare a frecvenței ei vibratorii. Cooperarea se face în homeopatie prin înțelegerea totalității simptomelor şi administrarea unei substanțe sau remediu care produce la un organism sănătos aceleaşi simptome, adică are aceeaşi frecvență vibratorie.

1.2.9. Boala acută. Boala cronică

Boala acută. Boala este o afectare a sănătății cauzată de agresarea organismului de către factori diferiți. În medicina clasică, la examinarea bolnavului se descoperă semnele directe ale acestei agresiuni (febra, durerea de cap, durerile musculare, în cazul gripei). Acestea reprezintă semne de boală, care se combat prin tratamente destinate să le facă să dispară, să le ascundă, prin administrarea de antialgice, antipiretice, fără a se lua în calcul faptul că ele sunt, înainte de toate, semne ale apărării organismului împotriva virusului. Dimpotrivă în homeopatie, sunt cercetate în plus simptomele care sunt proprii unui bolnav, cu alte cuvinte, în ce mod se manifestă febra (sete sau absența setei, roşeață sau paloare a feței, lipsa sau existența transpirației, cu semnele psihice proprii care le însoțesc). Nu se îngrijeşte deci o boală, ci un bolnav; nu se încearcă mascarea simptomelor, ci canalizarea reacțiilor organismului pentru a le face mai performante. Subiectul „va trăi" mai bine cu febra sa, o va face mai uşor de suportat, ea diminuându-se progresiv datorită tratamentului homeopatic. Pacientul nu este considerat un suport inert al bolii, pe care îl punem deoparte în perioada în care încercăm să îndepărtăm maladia, ci un veritabil actor al propriei însănătoşiri.

Boala cronică. Hahnemann s-a confruntat cu problema recidivelor sau a cronicizării anumitor boli ale pacienților săi. Plecând de aici, el a elaborat teoria „miasmelor” – elemente instalate în organism într-o manieră cronică şi care trebuie eliminate pentru vindecarea pacientului. Aceste miasme, trei la număr, au fost denumite de Hahnemann *psora* (legată de scabie), *sicoza* (legată de blenoragie) şi *sifilisul.* Fiecare boală cronică poate fi atribuită uneia dintre cele trei miasme, cu excepția celor datorate unei igiene precare (Hahnemann a insistat mult asupra necesității unei igiene corecte), sau bolilor datorate tratamentelor prea agresive, cum obişnuiau să prescrie medicii la vremea respectivă. Teoria miasmelor a evoluat mult din secolul al XIX-lea şi a ajuns astăzi la teoria diatezelor: în teoria clasică, există predispoziții ale unei persoane de a fi atinsă de o maladie sau de alta, însă în homeopatie sunt moduri de a reacționa (felul în care organismele umane se comportă în fața agresiunilor vieții, în sensul cel mai larg). Cineva, de exemplu, va reacționa sub forma unei alergii, altcuiva îi apar negi, altul are o instabilitate nervoasă. Fiecare diateză comportă astfel propriile semne, care pot fi transmise subiectului şi pe cale ereditară (de exemplu, alergia). Există astăzi patru diateze care ar putea corespunde, conform celor mai recente ipoteze, unui cod genetic particular: ***tuberculinismul***, descris de homeopatul elvețian Antoine Nebel, apoi de către doctorul Leon Vannier, şi atribuit tuberculozei; ***psora***; ***sicoza***; ***luesul*** (vechiul sifilis, a III-a diateză a lui Hahnemann).

Deşi legate, la început, de anumite infecții, ele au multe alte cauze complet independente de acestea.

1.2.10. Bioterenul

Una dintre bogățiile homeopatiei o reprezintă noțiunea de teren, cel care face ca doi indivizi să nu fie identici şi să reacționeze în moduri diferite. Terenul este alcătuit, în principal, din diateze. Nebel a stabilit clasificarea indivizilor după tipul lor morfologic; el a descris trei constituții de bază: ***carbonicul,*** corespunzător unui subiect scund şi gras; ***fosforicul,*** corespunzător unui subiect înalt şi slab; ***fluoricul,*** corespunzător unui subiect asimetric.

Constituția carbonică. Carbonicul se prezintă ca o persoană de talie relativ mică, îndesată, cu oase mari. Capul este rotund sau pătrat, iar la nivelul feței predomină etajul inferior (gură, bărbie). Dinții sunt pătrați şi lați. La nivelul membrelor, se observă o anumită rigiditate a articulațiilor: carbonicul nu poate întinde complet brațele, unghiul cotului întins nu ajunge la 180°. Mâinile lui sunt relativ scurte, la fel şi degetele. Toracele este lat, dezvoltat, şi are o bună capacitate respiratorie. Carbonicul este un subiect rezistent, solid. Mersul este rigid.

Constituția fosforică. Fosforicul este relativ înalt, slab, cu capul oval, iar la nivelul feței predomină partea superioară (fruntea). Dinții sunt rectangulari, mai mult lungi decât lați. Osătura este lungă, toracele strâmt.

Constituția fluorică. Este un subiect nonsimetric, strâmb, cu dinții neregulați. La nivelul membrelor, articulațiile sunt extrem de laxe, cu un unghi al cotului peste 180°. Mersul este neregulat, fluoricul este un subiect supus entorselor. Aceste descrieri se referă la subiectul-tip al fiecărei constituții. În realitate însă, există persoane care au adesea o constituție mixtă, cu o dominantă, de exemplu, fosfo-fluorică.

Interesant în această tipologie este faptul că ea orientează, printr-o predispoziție constituțională, prin morfologie, spre anumite patologii: supraîncărcarea globală pentru carbonic; fragilitatea mucoaselor respiratorii pentru fosforic; scleroza vaselor sangvine pentru fluoric (adică îmbătrânirea vaselor, din cauza afectării țesutului conjunctiv).

Remediul-tip al fiecărei constituții este sarea de calcar corespunzătoare: Calcarea carbonica: carbonatul de calciu. Calcarea phosphorica: fosfatul de calciu, Calcarea fluorica: fluorura de calciu.

1.2.11. Diatezele

Tuberculinismul. Afectează mai ales subiectul fosforic sau fosfo-fluoric. Cauzele care favorizează instalarea acestei diateze sunt mai ales sărurile minerale în cantitate insuficientă, ca urmare a unor boli infecțioase: tuberculoză, rujeolă, tuse convulsivă, hepatită virală sau alte infecții ORL, respiratorii, digestive sau urinare repetate, care antrenează pierderi de minerale, sau din cauza carențelor alimentare de

calciu, fosfor etc. Originea unei diateze poate fi familială. Semnele tuberculinismului sunt în principal: oboseala, slăbiciunea, tensiunea arterială scăzută; iritabilitatea însoțită de hipernervozitate; accesele frecvente de febră; diminuarea circulației venoase la nivelul extremităților (picioare şi mâini); predispoziția pentru inflamații ORL sau respiratorii. Principalele remedii homeopatice ale acestei diateze sunt: Calcarea phosphorica; Natrum muriaticum; Phosphorus; Silicea; Tuberculinum.

Psora. Afectează mai ales subiectul carbonic. Numele său vine de la scabie (din greacă), „miasma” cea mai răspândită pe vremea lui Hahnemann. Este vorba despre o diateză indusă de supraîncărcare şi care provoacă intoxicația generală a organismului. Cauzele principale sunt: excesele alimentare de orice fel, alcoolul; lipsa de exercițiu; grijile, emoțiile, surse de „supraîncărcare nervoasă”. Semnele principale sunt: boli ale pielii, însoțite de mâncărimi; alergiile; oboseala, mai ales dimineața; diverse tulburări intestinale. Toate aceste tulburări pot fi periodice, adică să recidiveze după perioade de sănătate, cel puțin ca început de evoluție. De asemenea, pot alterna de la un organ la altul, de exemplu, astmul care urmează unei eczeme sau alergiei la fân. Principalele remedii sunt: Calcarea carbonica; Sulfur; Lycopodium; Grafiții; Nux vomica; Psorinum;

Sicoza. Afectează mai ales subiectul carbonic, dar nu numai pe el. Numele său vine din limba greacă şi înseamnă smochină, prin analogie cu negii care se găsesc în această diateză. Este vorba despre o diateză legată de inhibiția țesuturilor, din cauza unei eliminări defectuoase a lichidelor din zonele situate între celule şi care antrenează mai ales o alterare a sistemului imunitar. Principalele cauze – abuzul de medicamente: tratamentele cu antibiotice, hormonii (comprimate anticoncepționale, tratamentul menopauzei), cu cortizon, tranchilizante, adică toate tratamentele chimice prelungite sau repetate; vaccinurile, dintre care cel mai dăunător este cel antivariolic (abandonat, astăzi); infecțiile genitale sau otorinolaringologice repetate şi/ sau prost tratate, printre care blenoragia (se regăsesc în primele observații ale lui Hahnemann), bolile provocate de chlamydia, de colibacil, de viruşi (de exemplu, SIDA), de ciuperci (micozele); umiditatea: fie cea din zonele de locuit (case, zone geografice), fie cea datorată climei. Vedem că sicoza este

într-adevăr o diateză de actualitate, în cadrul căreia se dezvoltă infecții diverse care necesită vaccinări. Semnele principale sunt: retenția apei, însoțită de celulită, îngrăşare şi o agravare generală din cauza umidității; proliferarea celulelor: negi, chisturi, fibroame, polipi, toate tumorile *a priori* benigne (dacă sicoza poate duce la cancer, acesta iese din cadrul acestei diateze); infecțiile genitale sau ORL însoțite de catar puternic; un aspect psihologic particular: „rumegarea" unei idei importante, însoțită de o stare depresivă mai mult sau mai puțin importantă. Sicoza este o diateză cu instalare lentă, cu o evoluție progresivă şi cu tulburări cronice, contrare celor ale psorei, care prezintă episoade acute, adevărate supape de eliberare a supraîncărcării, însoțită de o sănătate normală între două episoade, cel puțin la începutul evoluției. Principalele medicamente pentru sicoză sunt: Thuya; Natrum sulfuricum; Medorrhinum.

Luesul (sau luetismul). Afectează subiectul fluoric pur sau mixt, asociat cu un alt tip de constituție. Numele său este un vechi sinonim al sifilisului. Această diateză corespunde unei inflamații care ajunge până la ulcerare sau la scleroză, în funcție de țesuturile atinse. Sunt afectate: vasele sangvine (provocând arterioscleroză); ligamentele articulațiilor (regăsim marea suplețe a subiecților fluorici); oasele (deşi dur, este un țesut bogat în vase sangvine); sistemul nervos. Cauzele principale sunt: sifilisul (cel mai adesea în antecedente familiale decât provenind de la subiectul în sine, deci dificil de confirmat uneori), scarlatina, oreionul, anginele; alcoolismul, tabagismul, utilizarea drogurilor; probleme la naştere: prematuritate, convulsii precoce, tulburări nervoase; probleme de creştere. Semnele principale sunt: probleme de la naştere şi cele de creştere, pe care le regăsim aici, mai ales în malformații, arierări mentale; instabilitate nervoasă, agitație; agravarea tulburărilor în timpul nopții şi la malul mării; ameliorarea lor la munte; bolile arteriale, în general; anumite maladii neuropsihiatrice (de exemplu, boala Alzheimer). Principalele remedii sunt: Leusinum; Mercurius solubilis; Calcarea fluorica; Aurum metallicum; Baryta carbonica.

Ca şi la constituții, un subiect va fi adesea afectat de mai multe diateze. Pe măsură ce înaintează în vârstă, se pot adăuga simptome care corespund unuia sau altuia dintre aceste terenuri morbide,

în funcție de evenimentele care i-au jalonat viața. Acesta reprezintă, de altfel, singurul factor care complică munca terapeutului *(sursa de informare: Emmanuel Ducot. Incursiune în homeopatie; trad. Gabriela Scurtu Iovan – Iaşi: Polirom, 1999, 200 p.).*

1.2.12. Conceptul lui Rajan Sankaran despre miasme

Dr. Rajan Sankaran a promovat Bombay Homeopathic College în 1981. Este autor a mai multor lucrări în homeopatie, cele mai recente fiind: “The system of Homoeopathy” 2000, “An insight into Plants” vol. I şi II 2002, “Sankaran's schema” 2003, “The Sensation in Homoeopathy” 2004, “Sensation refined” 2007. Boala vine din tulburarea forței vitale, a energiei, exprimată în ***senzația vitală***. Tulburarea centrală determină tulburări mentale şi generale care duc la simptome patologice locale. Rajan Sankaran descrie mai multe tipuri de miasme, exprimate prin senzația vitală. Miasma este felul în care se percepe senzația vitală, se exprimă în atitudine şi grad de disperare, este perspectiva umană a acestei senzații anormale. Senzația vitală şi miasma sunt 2 aspecte ale aceluiaşi fenomen – ***boala***. Senzația este **„ce”** al cazului, miasma este **„cum”** şi **„cât”** al cazului.

1. Miasma acută – senzația vitală este percepută ca ceva brusc, temporar periculos pentru viață. Atitudinea este de panică, reflex instinctiv de luptă sau fugă, există speranța, totuşi. *Cuvinte-cheie*: brusc, violent, panică, pericol, scăpare, fără ajutor, teroare, frică, alarmă.

2. Psora – senzația vitală este permanentă, nesiguranța de a depăşi, există speranță. Atitudinea: efort, o luptă permanentă cu speranța succesului. *Cuvinte-cheie*: luptă, efort, încredere, dificultate, speranță, anxietate.

3. Sicoza – senzația este permanentă şi fixă, dar nu distructivă, iremediabilă, benignă. Atitudinea este de acceptare şi evitare, mascare, acoperire. *Cuvinte-cheie*: fix, acoperit, vinovat, ascuns, secret, evitat, acceptat.

4. Luetism – senzația este percepută profund, permanentă, distructivă şi fatală, fără speranță şi disperată, senzația de izolare, că nimeni

nu-l poate ajuta, singur pe lume. Atitudinea este disperată. *Cuvinte-cheie*: distrus, devastat, fără speranță, imposibil, sfârşit.

5. Miasma tifoidă – între miasma acută şi psora. Ceva subit, temporar şi amenințător pentru viață, care cere mai mult de un răspuns instinctiv şi care cere efort. Atitudinea: efort concentrat pe o scurtă durată. Dacă efortul durează apare colaps. *Cuvânt-cheie*: criză.

6. Miasma malarică – între miasma acută şi sicoză. Senzația este de situație fixă, permanentă, benignă cu atacuri intermitente, cu sentimentul de persecutat şi împiedecat. Atitudinea: acceptare cu sentimentul că este nenorocos, plângăreț, nu este multă speranță, nefericit, teoretizează, fantazează. În stare acută poate fi un răspuns instinctiv. *Cuvinte-cheie*: atacat, hărțuit, torturat, persecutat, împiedecat, nenoroc.

7. Miasma fungică (Ringworm) – între psoră şi sicoză. Senzația este permanentă şi fixă, dar nu atât de iremediabilă ca în sicoză. Atitudinea este de speranță şi luptă, alternată cu acceptare, nesiguranță, slabiciune internă. *Cuvinte-cheie*: încercare, efort, luptă, predare, acceptare.

8. Cancerinism – între fixitatea sicozei şi distrucția luetismului. Senzația este profundă, haos scăpat de sub control, dar nu este distrugere totală, mai e ceva speranță. Atitudinea: sforțare dincolo de puteri. *Cuvinte-cheie*: control perfect, aşteptări, ordine, haos, efort supraomenesc.

9. Tuberculinism – între sicoză şi luetism. Senzația este mai profundă şi cu mai mare disperare decât în cancerinism – de opresiune, sufocare, capcană. Atitudinea: activitate febrilă şi nevoia de schimbare totală, foarte mică speranță, distrugerea pare iminentă, izolare asemănătoare cu cea din luetism. *Cuvinte-cheie*: activitate, febril, schimbare, intens, libertate, opresiune, sufocare, capcană.

10. Miasma leprei – între tuberculinism şi luetism. Senzația este de distrugere, disperare, lipsa speranței, opresiune. Atitudinea e disperată, violență (sfâşie, muşcă), fără speranță şi cu sentiment de însingurare, izolare, a fost uitat de toți, mai ales de cei dragi, dezgust de sine, e murdar şi blestemat. *Cuvinte-cheie*: opresiune, fără speranță, sufocare, izolare, declasat, nenoroc, blestemat, repulsie, murdar, dezgust, mutilat, muşcat, sfâşiat, disperat, nesuferit, sadism*. (sursa: Dr. Doina Pavlovschi, Homeopatie. Note de curs, Modulul 1, 2009, p. 52–55).*

1.2.13. Noțiune de patogenezii

Principala sursă de cunoştințe referitor la efectele farmacotoxicologice obținute de homeopatie este testarea substanțelor pe oameni sănătoşi. Aceste informații sunt descrise sub formă de ***patogenezii*** care sunt proprii doar homeopatiei. Efecte farmacotoxicologice asupra organismului uman fac parte din toate categoriile cunoscute în alopatie ca efecte adverse şi reacții secundare întâlnite la medicamente. În literatura homeopată se folosesc mai multe definiții ale termenului patogenezie. Patogeneză (*gr.* Patos = boală, genesis = naştere) înseamnă mecanismul prin care apare sau se dezvoltă o boală. Patogenezie = totalitatea simptomelor pe care le determină o anumită substanță. Astfel, patogenezia unei substanțe este o descriere, mai mult sau mai puțin amănunțită, a simptomelor produse de substanța respectivă, administrată în doze repetate, la oameni sănătoşi. Simptomele descrise în patogenezii reprezintă elemente ale unor boli artificiale. Într-o bună patogenezie nu se trec simplu efectele toxicologice obținute cu doze ponderale, ci efectele reacționale.

Simptomele sunt modificări produse în organism de o anumită substanță. Ele reprezintă manifestări reacționale ale unui teren individual. Simptomele arată care țesuturi, organe sau mecanisme fiziologice sunt dereglate. Nu există simptom care să aparțină unui singur medicament homeopat. Orice simptom, indiferent din ce categorie face parte, se întâlneşte la mai multe sau mai puține remedii. Ceea ce diferențiază medicamentele între ele, este asocierea anumitor simptome, care conferă caracterul patognomonic (*care este caracteristic unei boli, pe baza căruia se poate pune diagnosticul*). Clasificarea simptomelor după C. Aurian-Blăjeni (1994).

Simptome senzoriale. Apar la începutul majorității bolilor ca „stare de rău”, preced simptomele funcționale şi lezionale. Sunt manifestări individuale, din sfera psihică şi a sensibilității, au relații cu temperamentul şi sunt caracteristice pentru reacțiile personale.

Simptomele funcționale. Sunt manifestări, de obicei de început, care exprimă numai alterări calitative, funcționale, frecvent reversibile, alteori trecând în simptome lezionale.

Simptome obiective. Sunt manifestări vizibile, decelabile de către purtător şi înregistrate de simțurile observatorului: „văzute, auzite, pipăite, gustate, mirosite” etc.

Simptome subiective. Sunt simptome „simțite de pacient şi exprimate în cuvinte”. Simptomele subiective au mare valoare în homeopatie, contribuind la individualizarea de detalii a unui medicament homeopat. Exemplu: senzație de nod esofagian – *Ignatia*. O categorie distinctă de simptome subiective sunt simptomele psihice. Ele au importanță dominantă într-o patogenezie, fiind uneori caracteristice unui medicament. Exemplu: tristețe, dorință de singurătate – *Sepia*. Printre simptomele psihice se înscriu şi visele, uneori corespunzătoare unui medicament. Exemplu: vise cu fugă, urmărire – *Rhus toxicodendron*.

Simptome lezionale. Sunt manifestări structurale, obiective, expresia unor dereglări mai profunde, cantitative, la nivel anatomic, urmează frecvent manifestărilor funcționale de durată mai lungă, sunt adesea ireversibile. Exemplu: adenopatii – *Iodum.*

Simptome patognomonice. Constituie manifestări caracteristice unui remediu, exprimând modul particular de a reacționa al unui bolnav. Sunt diferite de simptomele bolii, care se găsesc la mai mulți bolnavi cu aceeaşi boală. Ele oferă posibilitatea optării pentru acel medicament, cu mare siguranță. De aceea se mai numesc simptome-cheie. Exemplu: dureri în loja hepatică, cu iradiere spre unghiul inferior al omoplatului drept – *Chelidonium.*

Simptome principale. Se situează imediat după simptomele patognomonice, pe care le pot completa. În lipsa simptomelor patognomonice pot constitui argumentul major pentru alegerea unui medicament.

Simptome secundare. Sunt comune mai multor medicamente. Completează datele definitorii ale unei patogenezii. Exemple de descriere a unor patogenezii sunt prezentate în anexa A-4. (*după Dumitru Dobrescu, 2009).*

1.3. Principiile fundamentale ale homeopatiei

1.3.1. Principiul similitudinii – „similia similibus curantur”

O substanță care în doză ponderală provoacă tulburări la omul sănătos poate în doze infinitezimale vindeca aceleaşi tulburări la omul bolnav. Acest principiu formează cheia de bază a practicii medicale. Simptomele nu constituie boala, ele reprezintă mijloacele prin care organismul încearcă să-şi recâştige echilibrul fiziologic pierdut, adică homeostazia. Fiecare complex de simptome sau sindrom nu reprezintă boala ca atare, ci acțiunea mecanismelor de apărare mobilizate de organism pentru a contracara influența morbidă producătoare de boală, care poate fi datorată acțiunii bacteriilor, virusurilor, modificărilor atmosferice, poluării mediului înconjurător, tulburărilor mentale, emoționale etc. Suprimarea simptomelor (cunoscută sub numele de antipatie sau contrapatie) este unul din cele mai mari pericole pe care le prezintă medicina alopată.

S. Hahnemann – Organon, par 22: „Proprietăţile terapeutice ale medicamentelor rezidă exclusiv în puterea lor de a provoca simptome patologice la omul sănătos şi de a le face să dispară la omul bolnav”.

S. Hahnemann – Organon, par 26: „Experienţa ne învaţă că toate medicamentele vindecă, fără excepţie, bolile ale căror simptome se apropie cel mai mult de ale lor”.

1.3.2. Principiul infinitezimalității

Matematicianul francez Maupertius spunea *„Cantitatea de acţiune necesară pentru a produce orice schimbare este cea mai mică posibilă: cantitatea decisivă este întotdeauna minimă, infinitezimală”.* În paragraful 275 din Organon, *S. Hahnemann* scria *„…un medicament administrat într-o doză prea mare, deşi potrivit din punct de vedere homeopatic şi fiind benefic prin natura sa, va face rău pacientului, având o acţiune prea puternică asupra* ***forței vitale****…”*

Diluția este un procedeu tehnic utilizat la prepararea remediilor homeopate, care aduce o fortificare a acțiunii sale, astfel încât în diluții

înalte efectul poate fi foarte rapid şi de lungă durată. Răspunsul organismului diferă nu numai la diluţii joase sau înalte, ci, în cadrul aceleiaşi diluţii, de la un subiect la altul în funcţie de bioteren. În homeopatie medicul trebuie să prescrie o doză extrem de mică pentru a nu produce o agravare a simptomatologiei pacientului. Acţiunea dozei minime este în concordanţă cu ***legea Arndt Schultz***, care afirmă că *dozele mici stimulează, dozele medii paralizează şi dozele mari ucid.* Potrivit acestei legi, acţiunea dozelor mici şi a celor foarte mari din aceeaşi substanţă asupra materiei vii este opusă. În biologie este cunoscută ca ***reacţie bifazică***, iar în farmacologie sub denumirea de ***curba răspunsului în funcţie de timp***.

Dozele infinitezimale folosite în homeopatie au fost supuse şi criticilor reieşind din faptul că diluţiile extrem de mari practic nu mai conţin nimic din substanţa de la care provin. Din punct de vedere chimic acest fapt este adevărat pentru diluţii mai mari de 10^{-24}, când se depăşeşte numărul lui Avogadro. Numărul de molecule într-un mol dinorice substanţă este dat de numărul lui Avogadro: care are o valoare de aproximativă 6,023×1023 particule/mol. Acest număr serveşte drept bază la determinarea mărimii fizice – cantitatea de substanţă. *(https://ro.wikipedia.org/wiki/Numărul_lui_Avogadro).*

Acest număr corespunde unei diluţii 24 pe *scara decimală* (1:10) sau 12 pe *scara centezimală* (1:100). În homeopatie însă se folosesc în mod uzual potenţe mult mai înalte, de exemplu diluţiile LM (1:50 000) etc., la care se observă efecte remarcabile, cu condiţia ca remediul să fie selectat corect din punctul de vedere al similarităţii. (M. Radu, D. Pavlovschi)

1.3.3. Principiul dinamizării

Fiecare diluţie succesiv realizată din remediul homeopatic, constituit din materie primă naturală: plante, minerale, animale, se însoţeşte de un număr de secuse puternice, ritmul optim fiind cel al bătăilor inimii. Dinamizarea este o acţiune biofizică. Forţe (energii) reale sunt încorporate în materie, rolul dinamizării ar fi de a le elibera. Orice substanţă pe măsura diluării ei se însoţeşte de condensare de forţe care, eliberate

prin dinamizare, iradiază în diluție. Astfel, diluția devine purtătoare de energie, nu de substanță. Prin dinamizare, în homeopatie se pot folosi şi substanțe toxice în stare nativă, de exemplu mercur (Mercurius), arsen (Arsenicum album), plumb (Plumbum metallicum), fosfor (Phosphorus), veninuri de şerpi (Lachesis) sau păianjeni (Tarentula), dar şi substanțe inerte, cărbunele vegetal (Carbo vegetabilis), nisipul (dioxid de siliciu, remediul Silicea) sau sarea de bucătărie (Natrum muriaticum). Remediile homeopate preparate din plante au proprietăți curative care nu se întâlnesc la planta ca atare. Astfel, în procesul de dinamizare se eliberează informații latente (energie) care există în substanța respectivă şi nu se manifestă în mod obişnuit, dar care declanşează procesul terapeutic. Acțiunea remediului homeopatic nu este o acțiune fizică, nici chimică ci, mai degrabă, de natură informațională, la nivelul energiei vitale care asigură legătura atât între diferitele nivele ale ființei umane (fizic, emoțional, mental) cât şi între organism şi mediul înconjurător. (M. Radu)

1.3.4. Principiul experimentării pe om sănătos

Experimentul clinic pe om sănătos a fost folosit de S. Hahnemann ca metodă experimentală sistematizată pentru a cunoaşte proprietățile curative ale medicamentelor. Experimentarea pe sine şi pe colaboratorii săi i-a permis să argumenteze legea similitudinii pentru aflarea remediului cel mai potrivit terapeutic, adică acela care va acționa cel mai mult în acelaşi sens cu reacția reflexă de apărare a organismului, acela ale cărui simptome patogenezice se apropie de ansamblul de simptome prezent la bolnav.

1.3.5. Principiul individualizării

Homeopatia este o medicină a persoanei. Este necesară nu numai o individualizare a bolii, cum se practică în mod curent în alopatie prin punerea diagnosticului nosologic, ci şi o individualizare holistică a bolnavului cu tot ceea ce prezintă el mai particular, a formei pe care o îmbracă boala la bolnavul în cauză. Fiecare formă clinică este, în acelaşi timp, o formă terapeutică, este contraimaginea individualizată a

remediului, fizionomia patologică a bolnavului îşi găseşte asemănarea în patogenezia remediului.

1.3.6. Principiul administrării unui remediu unic

Pentru o vindecare de durată a pacientului, medicul trebuie să prescrie un remediu unic care a dovedit la testare cea mai mare similitudine cu complexul de simptome al pacientului. Prin urmare, este nevoie de multă muncă, timp, energie, specializare şi dăruire din partea medicului pentru a identifica remediul corect. Aceasta se numeşte individualizare. În homeopatie fiecare pacient este tratat ca un individ unic şi aparte. Deşi boala pentru care diferiți pacienți consultă medicul poate fi aceeaşi, după semantica medicinei alopate, remediul homeopatic specific poate fi diferit pentru fiecare.

Samuel Hahnemann – Organon, par. 273. „….. *În medicina unică şi adevărată, unica medicină conformă naturii, homeopatia, este interzis să administrezi bolnavului două substanţe medicinale în acelaşi timp.”*

1.3.7. Principiul direcției vindecării (legea lui Hering)

În secolul al 19-lea, a fost propus un principiu cunoscut ca Legea lui Hering, numit astfel în onoarea lui Constantine Hering (1800–1880), un medic homeopat renumit (SUA). În procesul de vindecare se observă că simptomatologia principală se îndreaptă de la centre funcționale mai importante spre unele mai puțin importante din organism, ca exemplu, de la organele vitale spre exterior (piele). Deoarece organismul este privit ca un sistem holistic, simptomele sunt îndreptate de la centrii mentali la cei emoționali şi în final la cei fizici. Dacă se găseşte adevăratul similimum, simptomele se vindecă în conformitate cu cele patru direcții ale legii lui Hering: de sus în jos, dinăuntru în afară şi în ordinea inversă apariției lor. *(Sursa de informare: Mărginean Liana şi a. Obiectivarea şi cuantificarea efectului homeopatic prin analiza nonlineară computerizată (Methatron-oberon). Acţiuni energo-informaţionale. Sesiunea anuală de comunicări ştiinţifice cu participare internaţională. Strategii XXI, Bucureşti, 17–18 aprilie 2008. Editura Universităţii de Apărare „Carol I”, 2008, p. 52–60; Dr. Doina Pavlovschi, 2009).*

1.4. Unele ipoteze și teorii aduse în sprijinul homeopatiei

1.4.1. Ipoteza solventului reglat

Aceasta este ipoteza cercetătorului australian Paul Callinan pentru a explica acțiunea potențelor. Medicamentele acționează asupra membranei celulare prin mijloace chimice şi fizice. Anumiți receptori ai medicamentelor se ştie că se află pe membrana celulară. Multe remedii homeopate s-ar putea să acționeze la acest nivel. Baza teoriei receptorului este modelul „lacăt şi cheie" pentru a explica acțiunea enzimelor. Se consideră că receptorii apar în două zone principale: **a)** membranele celulare, ca parte constitutivă a stratului dublu de fosfolipide; **b)** la nivelul enzimelor care sunt şi proteine şi au un nivel calitativ activ.

1.4.2. Teoria perturbării moleculare

Această teorie care aparține lui Belleau (1965), susține că medicamentele şi substanțele asemănătoare pot forma un complex „lacătcheie" în zona de reglare a proteinei receptoare şi că această combinație modifică macromoleculele dintr-o stare de repaus în una cu o configurație schimbată în care devine o enzimă eficientă. Interacțiunea receptor – medicament poate modifica configurația proteinelor, dar mai poate modifica structura apei ce înconjoară şi penetrează proteina, având efecte pronunțate asupra formei şi activității enzimelor. Este necesar ca o proteină să fie flexibilă pentru a acționa eficient ca enzimă sau receptor de medicamente. S-a descoperit că această flexibilitate este mult modificată de variațiile structurii apei. Structura apei este puternic modificată în medicamentele homeopate de potența înaltă. Chiar dacă nici un medicament nu este prezent, metodele rezonanței magnetice nucleare arată că transmițătorul s-a schimbat fizic, iar această modificare poate fi transferată în fluidele din corp. În diluțiile scăzute, unde există cantități semnificative de medicamente, modificările structurilor proteinelor în enzime se fac în principal prin interacțiunile receptor-medicament. Moleculele remediului pot fi energizate prin sucusiune, proces de mare importanță în diluțiile înalte. Sucusiunea

produce ruperea cristalelor de apă şi stabilirea noilor structuri de hidratare care sunt mai stabile şi păstrează mai bine conținutul informațional al substanței dizolvate. Aceasta pare să fie baza energizării potențelor înalte în homeopatie. În procesul diluției şi sucusiunii medicamentelor, se pare că informația este transferată de la medicament la structura solventului. Formarea structurilor stabile de apă în mediul unei proteine globulare are efecte puternice asupra funcționării acesteia. Proteinele sunt capabile să conducă impulsurile energiei din punct în punct în matricea lor, iar aceste impulsuri iau forma de undă de şoc ce trece prin proteină. La baza acestui efect stă mecanica cuantumului molecular, care descrie fazele vibratorii specifice moleculelor înaintea dezintegrării.

1.4.3. Teoria biofotonică (Traian Stanciulescu - 2005)

Un remediu homeopatic poate fi asimilat cu funcția de rezonator biofotonic, având funcție dublă: *funcţia energetică:* stimulează – livrează, prin mecanism de rezonanță, energia internă a sistemului receptor şi activează procesul de regenerare; *funcţia informaţională:* joacă rol de sistem disc capabil să amintească organismului bolnav, care şi-a pierdut memoria câmpului (memoria matriceală), softul original.

1.4.4. Teoria cuantică a informației

Din îmbinarea teoriei informației cu teoria cuantică a rezultat *teoria cuantică a informaţiei.* Cel mai important emițător şi receptor din celulă, este considerată spirala dublă de ADN, care în principiu reprezintă modelul oricărui sistem biologic şi care este puternic influențat de sistemele de joasă frecvență. Nucleele atomilor intră în rezonanță la frecvențe de 7–9 Hz, astfel realizându-se schimbul de informație. Complexul eximer de ADN al moleculei bipolare este principala sursă a câmpului magnetic uman, sistemele vii fiind studiate ca lasere naturale cu emisie a razei de o intensitate scăzută şi cu o coerență extrem de ridicată. Toate sistemele de reglare în organismele biologice funcționează după principiul oscilatorilor (generatori de oscilații).

Teoria cuantică modernă a câmpurilor bazată pe o dialectică complexă, prin extinderea modelului newtonian, postulează conceptele de simetrie şi interacţiune cu rol armonizant care au model matematic (algebra Lie). Această analiză nonlineară are la bază teoria cuantumului entropic – parte din teoria informaţională dezvoltată de T. Van Hoven. Methatron este un generator nonlinear cuantic de oscilaţii electromagnetice ce interferează cu biocâmpul informaţional al creierului, al cărui inventator este Academicianul rus V.I. Nesterov, Preşedintele Academiei Internaţionale de Analiză Nonlineară. În consecinţa interacţiunii câmpurilor magnetice de slabă intensitate cu structurile organice, acestea intră într-o stare metainstabilă (ca urmare a modificării la nivel cuantic a structurilor de spin ale electronului). Răspunsurile vibraţionale recepţionate de aparat sunt transformate în „imagini'' digitale energetice tetradimensionale (holograma neurală). Această investigaţie adaugă şi elementul timp realizând o scopie 4D „virtual NLS-Scopy" fiind posibilă evaluarea dinamică a gradientului entropic şi a tendinţei sale evolutive pe baza metodei „patternurilor". S-a constatat, pe un lot de aproximativ 600 de persoane care au fost testate, că toţi cei care au prezentat un grad al câmpurilor de bruiaj mai mare de II şi o încărcare psihoemoţională mai înaltă de gr. II aveau polaritate falsă, adică anumiţi aminoacizi din structura unor organe şi-au schimbat spinul de rotaţie de la dextrogir (normal) la levogir (greşit), fapt care duce în timp la apariţia oncoproteinelor, precursorii celulelor neoplazice. Noutatea acestei metode şi beneficiul ei este acela că pe lângă faptul că detectează aceste lucruri, are posibilitatea ca prin biorezonanţă şi terapia de inducţie să „îndrepte" spinul de rotaţie al aminoacizilor şi împreună cu *medicamente homeopatice personalizate* să scadă câmpurile de bruiaj şi gradul de stres, ceea ce duce implicit la împiedicarea apariţiei celulelor atipice în organism.

Rezonanţa reprezintă un fenomen inteligent prin care se realizează o comunicare bilaterală între sisteme asemănătoare cu posibilitatea transferului de informaţie, materie şi energie. Astfel se realizează comunicarea şi în cadrul sistemelor vii. Inducţia prin rezonanţă presupune preluarea amprentei sistemelor celor mai coerente şi organizate de către sistemele cu o entropie crescută (ierarhia acceptată). *(Sursa de*

informare: Mărginean Liana şi a. Obiectivarea şi cuantificarea efectului homeopatic prin analiza nonlineară computerizată (Methatron-oberon). Acţiuni energo-informaţionale. Sesiunea anuală de comunicări ştiinţifice cu participare internaţională. Strategii XXI, Bucureşti, 17–18 aprilie 2008. Editura Universităţii de Apărare „Carol I", 2008, p. 52–60.

1.4.5. Memoria apei

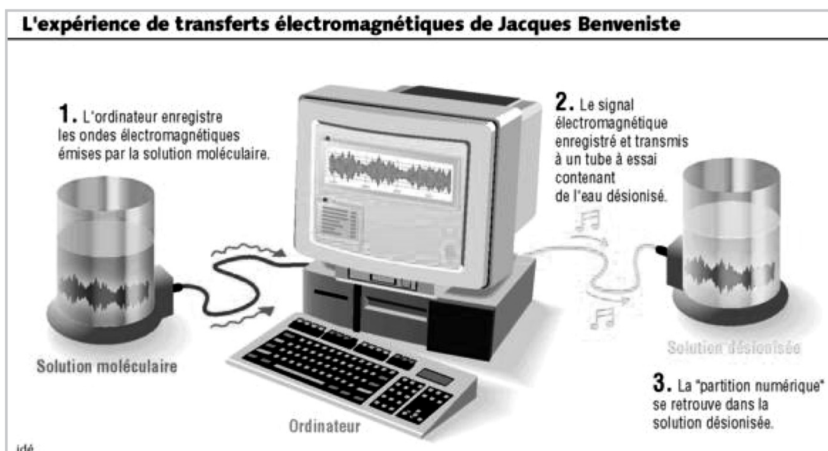
Memoria apei este, la ora actuală, unul dintre cele mai controversate subiecte din lumea ştiinţifică, pentru că, pe de o parte, dacă vor exista dovezi suficiente în acest sens (că apa are memorie), vor fi bulversate multe dintre fundamentele ştiinţei actuale, iar, pe de altă parte, industriei farmaceutice i-ar fi puse în pericol multe dintre sursele de profit, pentru că memoria apei ar confirma principiile homeopatiei.

Memoria apei este conceptul folosit, în 1988, de Jacques Benveniste *(fig. 1.10)*, medic şi imunolog francez, când şi-a publicat rezultatul cercetărilor legate de acest subiect, în revista „Nature", şi care a provocat vii controverse în lumea ştiinţifică şi conflicte de interese între reviste ştiinţifice de prestigiu.

Benveniste a concluzionat: „configuraţia moleculelor în apă a fost activată biologic". Mai târziu, în anii '90, Benveniste a afirmat de asemenea că această „memorie" poate fi stocată, transmisă şi introdusă în altă mostră de apă, care apoi va conţine aceleaşi calităţi active ca prima mostră. Explicaţia succintă pe care medicul francez o dă noţiunii „memoria apei" este că apa, aflată în contact cu anumite substanţe, păstrează o „amprentă" a anumitor proprietăţi ale substanţei respective, chiar şi când nicio moleculă din acea substanţă nu mai este în apă. El afirma că moleculele de apă în care sunt diluate tincturile-mamă preiau informaţia şi energia substanţei cu care au venit în contact. Ceva asemănător cu o dischetă informatică, material ea este alcătuită din molecule de vinil şi oxid feric, dar informaţia conţinută nu poate fi nici dozată, nici măsurată. Teoria sa uimitoare a născut în rândul specialiştilor din domeniu şi din domeniile conexe o controversă uriaşă. Deoarece descoperirea ar fi provocat o revoluţie în medicină, validitatea muncii sale a fost pusă la îndoială, apoi savantul a fost respins din comuni-

Fig. 1.10. Jacques Benveniste (1935–2004). *https://sites.google.com/site/appliedmemwaterresearch/jacques-benveniste; https://www.lesechos.fr/20/08/2004/LesEchos/19226-045-ECH_l-affaire-de-la---memoire-de-l-eau---refait-surface.htm; https://www.amazon.co.uk/mia-verit%C3%A0-sulla-memoria-dellacqua/dp/8862290071*

tatea ştiinţifică. *https://apahexagonalablog.wordpress.com/2016/03/15/apa-are-memorie-ipoteze-de-jacques-benveniste-1935-2004/*

Fenomenul „memoria apei”, insuficient argumentat de Jacque Benveniste, a rămas însă în preocuparea specialiştilor din diverse domenii, rezultate semnificative fiind obţinute de către o echipă de cercetători condusă de Luc Montagnier, laureat al Premiului Nobel pentru medicină, în 2008.

Luc Montagnier nu a ezitat să pună atitudinea negativă a unei părţi a lumii ştiinţifice faţă de fenomenul „memoria apei” pe seama unei „terori intelectuale” şi, pentru a-şi continua cercetările despre modificările pe care ADN-ul le produce în structura apei, a ales să meargă în China,

la Shanghai. Luc Montagnier a susținut că „teleportarea ADN-ului” este posibilă, adică fenomenul care presupune producerea de unde electromagnetice de către ADN, măsurabile când acesta este puternic diluat în apă, unde care pot fi înregistrate, transmise şi portate într-un alt eşantion de apă pură, în care ADN-ul poate fi replicat (*fig.1.11, fig.1.12*). Practic, teleportarea ADN-ului este dovada că memoria apei există.

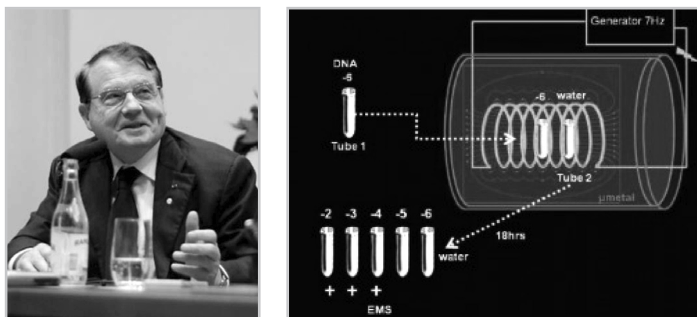

Fig. 1.11. **Luc Antoine Montagnier, laureat al Premiului Nobel**
http://www.sciencemag.org/news/2014/09/unesco-host-meeting-controversial-memory-water-research; https://theunknowndna.files.wordpress.com/2012/04/arxiv-org-pdf-1012-5166-pdf-adobe-acrobat-pro.jpg

Luc Montagnier a fost mereu supus întrebărilor legate de convingerile sale cu privire la homeopatie, la care a răspuns: „Nu pot spune că homeopatia are dreptate în tot. Ceea ce pot spune acum este că diluțiile mari sunt corecte. ***Ele sunt structuri de apă care imită moleculele originale”***.

El a recunoscut că nu a lucrat cu nivele de diluție foarte mari utilizate în mod normal în homeopatie: „Am aflat că nu putem lucra cu ADN-ul la diluțiile extrem de ridicate utilizate în homeopatie, nu putem depăşi o concentrație mai mare de 10^{-18} de diluție, deoarece pierdem semnalul. Dar chiar şi la 10^{-18}, se poate calcula că nu mai există nici măcar o singură moleculă de ADN rămasă. Şi totuşi, am detectat un semnal.” *https://apahexagonalablog.wordpress.com/2016/03/20/homeopatia-stiinta-sau-pseudo-stiinta-luc-antoine-montagnier/ .*

Atunci, ne punem întrebarea, ce este **APA?**

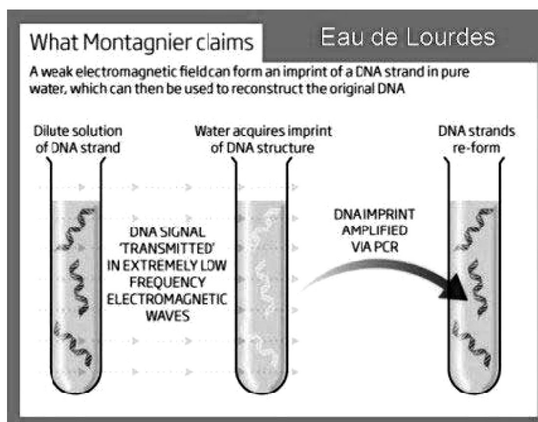

Fig. 1.12. **Replicarea AND-lui din informația transmisă de la distanță** *https://www.pinterest.com/pin/719590846680491461/.*

Apa este unul dintre cele patru elemente fundamentale, evocat încă din miturile antichității, alături de pământ, aer şi foc. Apa ocupă 70% din suprafața terei şi reprezintă peste 70% din greutatea corpului uman. Molecula de apă este simplă (H_20), însă proprietățile apei sunt complexe. Apa este una dintre puținele substanțe din natură care există în trei forme – lichidă, gazoasă şi solidă, are, de asemenea, proprietăți electrice şi termice unice. O singularitate chimică a apei este dată de faptul că fiecare atom de oxigen se combină în mod particular cu atomii de hidrogen ai moleculelor vecine, legături de hidrogen responsabile de rețelele hexagonale, de unde rezultă aranjamentul sub formă de cristal, şi nu unul haotic, cum se întâmplă la majoritatea lichidelor. Interacțiunea atomilor din molecula de apă îi conferă acesteia proprietăți deosebite.

Cu ajutorul mecanicii cuantice s-a arătat că legătura covalentă dintre atomul de oxigen şi fiecare dintre atomii de hidrogen se realizează prin interpătrunderea (contopirea) orbitalilor atomici pentru a forma un orbital molecular comun, şi anume: orbitalul electronului de pe nivelul 1s (adică cu numărul cuantic principal n=1 şi cel orbital l=0) al hidrogenului, cu orbitalul electronului de pe subnivelul 2p (n=2, l=1) al oxigenului. Structura stabilă corespunde unei interpătrunderi maxime a acestor subnivele, care determină un unghi între cele două legături covalente de 105°, unghi care a fost determinat experimental folosind metoda difracției radiațiilor Roentgen. Prin aceeaşi metodă de analiză structurală s-a determinat că, distanța dintre atomul de oxigen şi fiecare dinte cei doi

atomi de hidrogen este de 0,99 Å. (*fig.1.13*).

Conceptul modern despre structura apei, defineşte apa ca având o structură cristalografică. Conform acestui concept, nucleul de oxigen s-ar găsi în centrul unui tetraedru, două vârfuri ale tetraedrului ar fi ocupate de cele două nuclee de hidrogen, iar în celelalte două vârfuri ar fi concentrate zonele cu electroni neparticipanți. Molecula de apă este asimetrică (polarizată). Centrul de greutate al sarcinilor pozitive (q) nu coincide cu centrul de greutate al sarcinilor negative (centrele fiind situate la distanța d) şi de aceea molecula de apă este o moleculă polară (un dipol electric). (sursa: https://sites.google.com/site/biokorinna/structura-moleculei-de-apa).

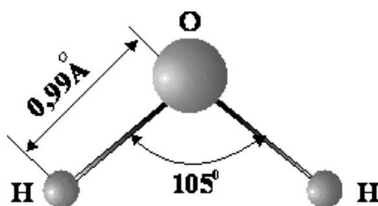

Fig. 1.13. **Structura moleculei de apă**

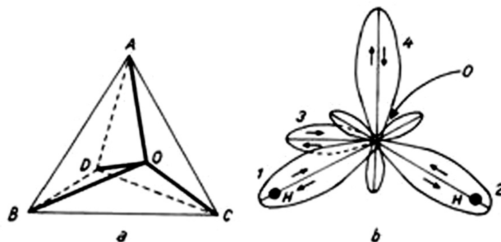

Fig. 1.14. **Structura tetraedrică a moleculei de apă**

Molecula de apă poate forma legături coordinative cu alte molecule de apă, legături cunoscute sub numele de *punţi de hidrogen (legături de hidrogen).* Nucleele celor doi atomi de hidrogen de pe orbitalii bilobați 1 şi 2 (*fig.1.14*), fiind slab ecranați de către norul electronic, generează un câmp electric puternic, determinând fiecare câte o interacțiune electrostatică asupra unui atom de oxigen, ce aparține altei molecule de apă.

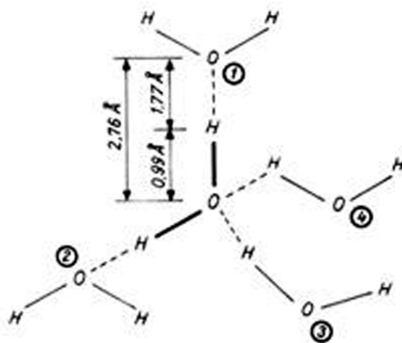

Fig. 1.15. **Asociații moleculare ale apei**

Deci, se formează două punți de hidrogen cu două molecule de apă. De asemenea, electronii ce se mişcă pe orbitalii 3 şi 4 pot trece parțial pe orbitalii atomilor de hidrogen, care aparțin altor două molecule de apă vecine, realizându-se încă două legături de hidrogen. În consecință, o moleculă de apă poate realiza patru punți de hidrogen (*fig.1.15*). Lungimea unei legături de hidrogen este de 1,77 Å.

Spațial, cele patru molecule de apă asociate prin punți de hidrogen sunt dispuse în vârfurile unui tetraedru, iar molecula tetracoordinativă se află în centrul tetraedrului. (sursa: *http://www.rasfoiesc.com/educatie/biologie/biofizica/Structura-apei87.php).*

1.4.6. Teoria clatraților

Cea mai coerentă descriere a unui fenomen informațional în ceea ce priveşte ***memoria apei*** este acela al *„**clatraților**”*, concept ce a fost dezvoltat în chimia fizică convențională. Un clatrat este o structură de molecule de apă care se formează în jurul unei molecule solvate şi care este ținută împreună ca o entitate stabilă prin legături de hidrogen (*fig.1.16*). Forma extrem de regulată a moleculei de apă, la fel şi a agregatelor pe care le construiesc ar fi acel punct de pornire care ar lămuri mecanismul de memorare a informației, stocare şi transmitere a acesteia. Datorită polarității sale molecula de apă se poate fixa pe o proteină sau alt material (doar pentru o fracțiune de secundă) dar poate prelua informația. Noile structuri spațiale formate sunt la rândul lor tot tetraedre.

Moleculele de apă, fiind trecute sub presiune înaltă prin nanotuburi de carbon, polimerizează în structuri duble helicoidale ADN asemănătoare. Apa are un comportament de cristal

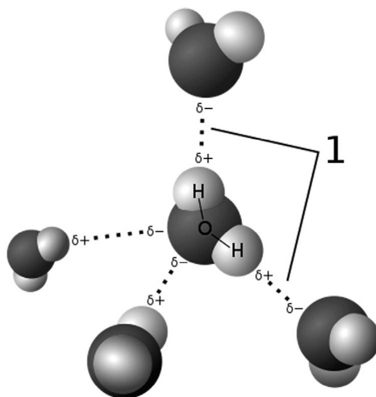

Fig. 1.16. **Schema unui clatrat**

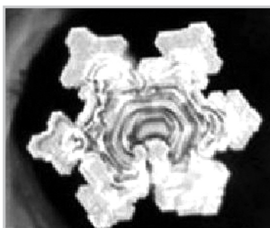
lichid. Fiecare particulă care vine în contact cu apa o „obligă” să ia o anumită formă şi să preia informaţia.

Masaru Emoto (1943–2014)

Tot în sprijinul teoriei doctorului Jacque Benveniste sunt şi studiile medicului şi biofizicianului japonez Masaru Emoto. Utilizând un microscop optic ultraperformant, el a fotografiat moleculele de apă după îngheţare. Iniţial, studiul său a avut drept scop determinarea gradului de puritate al apelor de pe teritoriul Japoniei. Ulterior, el a observat că moleculele de apă îngheţate prezintă forme diferite, funcţie de mediul în care stau, de zonă sau de informaţia care le este transmisă.

M. Emoto a adus dovezi concrete despre faptul că energia vibraţională umană, gândurile, cuvintele, ideile şi muzica afectează structura moleculară a apei, aceeaşi apă care cuprinde mai mult de şaptezeci la sută din corpul uman matur şi acoperă aceeaşi suprafaţă din planeta noastră. 75% constituie conţinutul de apă al crierului. Această schimbare structurală a apei poate fi interpretată ca o formă de memorie a apei, sau de acumulare de informaţii (*fig.1.17, fig.1.1*8).

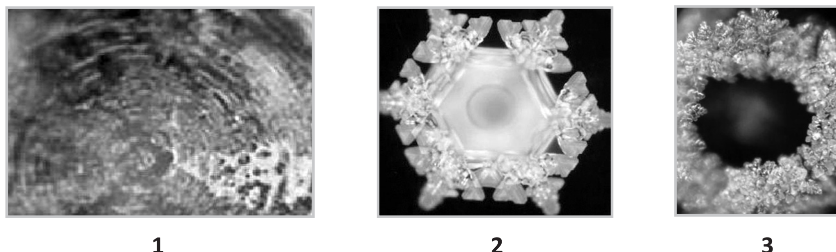

1 **2** **3**

Fig.1.17. **1 – Simfonia nr. 40 Mozart; 2 – Yesterday The Beatls; 3 – Pastorale Beethoven**

Cercetătorii au arătat că atunci când molecula solvită centrală este dislocată – aşa cum se întâmplă la agitarea viguroasă a soluţiilor prin sucusiuni succesive – ea este eliberată şi formează şablonul pentru o

1 2 3

Fig.1.18. **1 – A Heavy metal song; 2 – Râul Gang (India) – sfânt; 3 – spirit.**

nouă moleculă de clatrat. O agitare şi diluare serială, cum are loc în prepararea medicamentelor homeopate, poate avea drept rezultat o soluție bogată în clatrați care sunt în legătură cu substanța ce a fost dizolvată la început, chiar dacă nu mai există molecule din substanța inițială. ***Există dovezi că remediile homeopatice conțin clatrați.***

Deşi, s-a stabilit că potențarea nu are efect asupra velocității propagării sau absorbției ultrasunetelor în apă (efect prezis de modelul clatraților) totuşi, la spectroscopia prin rezonanță magnetică nucleară (*Demangio JL. Demangeat),* preparatele de ***Silicea*** homeopatice au fost găsite ca diferind de apă, ceea ce *sugerează o interferenţă cu legăturile de hidrogen*. Cea mai directă evidență a modelului clatraților a fost adusă de *Anagnostatos*, care a folosit ca metodă măsurarea curentului de depolarizare a unor soluții de Chamomilla.Curba de depolarizare pentru Chamomilla 30 CH a fost găsită ca intermediară între cea a tincturii-mamă de Chamomilla (în care multe molecule de apă sunt legate de moleculele de Chamomilla) şi a apei, ceea ce sugerează că medicamentul homeopat conține mai multe molecule de apă cu mişcare limitată, deci clatrați mai mulți decât apa, dar mai puțini decât tinctura-mamă. *Anagnostatos* a reuşit să demonstreze că două particule care au aceeaşi origine, dar care pleacă în direcții diferite, păstrează în permanență o legătură informațională între ele ce se manifestă indiferent de distanța care le desparte, având mereu acelaşi unghi de polarizare față de locația inițială. Particulele se comportă ca şi cum ar „şti una de alta”. De aceea s-a presupus o conexiune nonlocativă între ele, faptul că ele păstrează mereu informația inițială care,

indiferent de distanță, le permite să funcționeze în ***virtutea întregului din care au provenit. În mod similar, diluțiile ultramoleculare homeopatice, deşi se află la o „distanță" de 10 n diluții față de tinctura-mamă, păstrează tot într-un mod nonlocativ, informația inițială.***

Ceea ce este totuşi evident în legătură cu homeopatia, este faptul că: **fenomenele sunt de natură informatică**, implicând transmiterea succesivă a unor informații din partea substanței solvite (materia primă) pe un suport (solvent) şi implicit o „***memorie"*** care poate fi stocată şi reactualizată. În plus, această memorie poate trece de pe un suport pe altul (apă – lactoză pentru preparatele C şi D şi apă – lactoză – apă în cadrul diluțiilor LM) fără ca principalele ei calități să fie afectate (*http://www.homeopatia.ro/probleme_contemp.htm)*

Partea II

TEHNOLOGIA MEDICAMENTELOR HOMEOPATE

2.1. Generalități

2.1.1. Clasificarea produselor homeopate

Produsele farmaceutice homeopate se pot grupa în funcție de diferite criterii:

- ***consistență:***
  - *forme lichide*: tincturi-mamă, diluții simple sau amestecuri, soluții injectabile, picături de ochi, nas, urechi;
  - *forme solide*: granule, globule, pulberi, comprimate, supozitoare, ovule;
  - *forme semisolide*: creme, unguente, supozitoare, ovule gelatinoase.
- ***natura materiei prime:***
  - forme preparate din plante (proaspete sau uscate);
  - forme preparate din animale (întregi sau părți de animal);
  - forme preparate din substanțe chimice sau minerale;
  - forme preparate din produse biologice.
- ***tipul de diluție ales:*** diluție tip Hahnemann: C (centezimale); D (decimale); LM; diluție tip Korsakov (mai rar utilizată).
- ***formă farmaceutică:*** tinctură; diluție lichidă, solidă; granule-globule; comprimate; cremă-unguent; supozitoare; ovule; picături nazale, oftalmice, auriculare; injectabile.
- ***tipul de medicină în care se recomandă:***
  - produse homeopate destinate medicinei umane;
  - produse homeopate destinate medicinei veterinare.

2.1.2. Prescripția homeopată

Prescripțiile homeopatice (rețetele) diferă de cele obişnuite şi necesită şi un mod diferit de lectură. Denumirile medicamentelor sunt scrise în latineşte, neprescurtat şi sunt totdeauna urmate de indicarea diluției şi ritmului de administrare. Prescripțiile homeopate conțin uneori numai câte un singur remediu (doze unitare), sau mai multe medicamente (complexism), administrate fie prin alternanță fie prin amestec.

Exemple:

Doze unitare:

Rp.: Rhus toxicodendron CH 5
Cinci doze
O doză la 5 zile.

Complexism prin alternanță

Rp.: Nux vomica	CH 9
Sulfur	CH 9
Lycopodium	CH 9
Tuberculin Koch	CH 30

4 zile consecutiv, seara câte o doză, alternând

Rp.: Lachesis	CH 6
Secale	CH 6
Cactus	CH 6

Dimineața consecutiv câte 5 globule, apoi repetă

Complexism prin amestec:

Rp.: Paragrip

(Arnica	CH 4
Belladonna	CH 4
Eupatorium	CH 4
Gelsemium	CH 4
Sulfur	CH 5)

părți egale

(Bungeţianu G., Chirilă P., Manual de homeopatie, Ed. Medicală, Bucureşti, 1983, p. 112)

Formele farmaceutice homeopate se administrează pe diferite căi:

– ***intern***: siropuri, preparate din muguri;

– ***extern***: *mucoase:* mucoasa linguală cel mai frecvent utilizată pentru diluții lichide, granule, globule, comprimate; mucoasa nazală, oftalmică, auriculară etc.; *dermic*;
– ***parenteral:*** intravenos, intramuscular, subcutanat, periarticular.

2.1.3. Posologie

Posologia este foarte diversificată, depinde de strategia şi atitudinea medicului de abordare a pacientului şi a bolii. Nu există o regulă clară, în momentul prescrierii, medicul vectorizează datele culese de la pacient cu experiența sa terapeutică, astfel se explică de ce farmaciştii nu au competența să stabilească tratamente homeopate.

În practica uzuală, se recomandă diluțiile joase şi medii (CH5-CH7, CH9-CH12, D3-D12):

- în afecțiunile acute;
  – Peracut – la 2-3 minute interval;
  – Acut – la 30-60 minute interval;
  – Subacut – la 120 minute interval;
- în afecțiunile cronice – diluțiile înalte (CH30, CH200, LM).

Se administrează o dată pe zi sau la interval de câteva zile, într-o schemă de tratament bine întocmită şi respectată riguros. În cazul afecțiunilor acute ameliorarea simptomelor se instalează în primele minute-ore de la administrare, iar în cazul afecțiunilor cronice, în 15–30–60 de zile.

Dozele uzuale în medicina umană, pentru o administrare, se recomandă în funcție de forma farmaceutică, astfel:

Diluții – 3–5–7 picături;
Comprimate – 1 comprimat;
Triturații – un vârf de cuțit;
Granule – 3–5 bucăți;
Globule – 1 doză de 1 gram, până la un sfert;
Fiole – 1 fiolă.

Atenţionări la administrare

La copii şi gravide se evită alcoolul, remediile care conțin alcool în compoziție. Granulele, globulele nu se ating cu mâna. Picăturile se pun

fie direct pe limbă, fie se diluează în puțină apă, de preferat plată, de izvor sau distilată şi se beau. La copiii mici, se preferă dizolvarea granulelor în puțină apă plată, de izvor sau distilată, înainte de administrare.

Se administrează cu 2 ore înainte sau după masa principală. După administrare, se recomandă să nu se bea şi să nu se guste nimic timp de o jumătate de oră. Se evită contactul remediului cu mirosurile puternice (săpun, parfumuri, condimente). În acest sens, s-a creat o linie de produse de îngrijire specială care să respecte această cerință (săpun, şampon, deodorant, creme lipsite de parfum, pastă de dinți fără mentol).

2.1.4. Materii prime

Suşe de materie primă vegetală:

Plante inferioare: Ciuperci (specii din genurile: *Ustilago, Agaricus, Amanita, Bovista, Boletus*);

Plante superioare:

- plante proaspete sau uscate (întregi sau unele părți) din flora spontană sau cultivată.
- părți de plante superioare utilizate sunt:
  - părți aeriene (*Hypericum perforatum*);
  - frunze (*Betula pendula, Platanus occidentalis*);
  - flori (*Arnica montana*);
  - părți de floare (stigmata) (*Crocus sativus, petale Papaver rhoeas*);
  - lăstari (*Crataegus oxyacantha, Juniperus communis, Rubus idaeus*);
  - scoarță de pe arbori, arbuşti (*Populus tremula*);
  - sevă (*Betula pendula*);
  - lemn de la plante tinere (*Citrus limonum*);
  - rădăcini ale plantelor anuale şi bianuale (*Chelidonium mayus*);
  - fructe (*Crataegus oxyacantha*);
  - seminţe (*Aesculus hippocastanum, Coffea Arabica*);
  - muguri foliari (*Tilia tomentosa, Abies pectinata*).

Produsele de origine vegetală, în raport cu celelalte, sunt în continuă creştere, ajungând să depăşească chiar trei sferturi din totalul medicamentelor utilizate (60%).

Produse de origine animală:

• animale întregi:

exemplu:

– **Apis mellifica** (este remediul obținut din albina întreagă, doar din venin – Apis virum).

Simptomele înțepăturii de albină afectează în principal mucoasele şi seroasele (Bry.):

~ tumefacție, edem, durere arzătoare sau înțepătoare, colorație roşie/roz

Simptome generale:

~ cauzalitate (ailments from): mânie, furie, emoții, spaimă, gelozie, excese sexuale (inclusiv masturbare) sau deopotrivă reprimarea sexualității; sunt şi simptome-cheie ale remediului Apis, indiferent de condițiile patologice.

– Dactylopius coccus,

– Formica rufa;

• ***părți de animal, organe*** – organoterapia. Până în prezent, există 229 de suşe: amigdale, artere, cartilaj, duoden, stomac, retină, talamus etc.); secreții – opoterapia.

Animalele utilizate provin din diverse clase:

– ***mamifere:*** Moschus, Castoreum, Lac caninum, Mephitis putorius, Castor equib;
– ***batracieni:*** Bufo rana, Salamandra;
– ***reptile:*** Lachesis, Naja, Crotalus, Vipera;
– ***peşti:*** Oleum jecoris Aselli, Serum anquillae = Ichthyotoxinum;

Fig. 2.1. **Castor canadensis.** *https://en.wikipedia.org/wiki/North_American_beaver*

Exemplu: **Castoreum,** Castor canadensis *(fig. 2.1)*; Castor fiber; Sconcsi (numit, de asemenea, dihor în America) sunt mamifere cunoscute pentru capacitatea lor de a pulve-

riza un lichid cu un miros puternic. Acest lichid este folosit pentru prepararea produsului homeopat. Diferite specii de sconcs diferă ca aspect de la negru-şi-alb la maro sau crem, dar toate au colorație de avertizare. Sconcsii au două glande, una pe fiecare parte a anusului. Aceste glande produc un amestec de tioli, numiți în mod tradițional mercaptani, care au un miros foarte ofensiv. (E)-2-butenă-1-tiol, 3-metil-1-butantiol şi 2-quinolinemethanethiol, precum şi acetat de tioesteri ai acestora. Aceşti compuşi sunt detectabili prin nas uman, în concentrații de numai 10 părți pe miliard.

Exemplu: **Bufo rana** (*fig.2.2*). Bufo, produs homeopat este preparat din toxine de broască. Broasca eliberează toxinele atunci când este tachinată sau iritată, poate paraliza şi un câine.

Fig. 2.2. **Bufo rana.** https://nutrawiki.org/bufo-rana/

insecte: Apis mellifica, Cantharis, Coccus cacti, Formica rufa, Vespa crabo, Coccionela;

arachnide: Aranea diadema, Scorpio, Tarentula cubensis; Tarentula hispanica;

moluşte: Sepia (*fig.2.3*);

radiate: Spongia, Badiaga, Corallium rubrum;

diverse: Medusa, Asterias rubens.

Exemplu: **Sepia** (*Sepia latimanus*) aparține regnului animal, familiei cefalopodelor, moluşte. Produsul homeopatic se prepară din cerneala de sepia, un lichid negru care conține melanină şi pe care molusca îl eliberează pentru a se disimula în ochii adversarilor. Cerneala de Sepia era folosită de Leonardo da Vinci pentru scris, desen şi colorare.

Fig. 2.3. **Sepia latimanus** https://en.wikipedia.org/wiki/Sepia_latimanus

Produse de origine minerală şi chimică (organică şi anorganică):

– produşi chimici bine definiți: aur, argint, carbonat de calciu;

– produşi complecşi minerali: sare marină, baritină, apatit, argentit etc.;

– produşi chimici de sinteză: Acidum benzoicum, Dihidroxifenilalanina;

– amestecuri originale: Hepar sulfur, Causticum Hahnemanni.

Exemplu: ***Hepar sulfur*** (*fig.2.4*) (amestec în părți egale din pulbere de cochilii de stridie şi floare de sulf purificată).

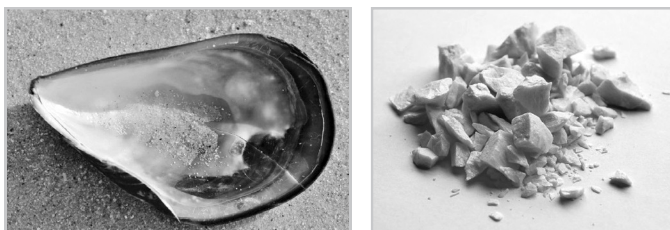

Fig. 2.4. **Cochilă de stridie** *https://www.cik.ro/ce-este-nano-calciul-din-cochilii-de-stridii/*; **floare de sulf (pulbere de pucioasă, produsă prin sublimarea sulfului)** *www.vinland.ro*

Produse de origine microbiologică – Nosode (nosos = boală). Bioterapice: cultură de linii microbiologice pure (Staphylococcinum, Enterococcinum, Colibacillinum); secreții patologice (Morbillinum, Luesinum, Medhorrhinum etc.).

Izoterapice: medicamente preparate *ex tempore*, utilizând suşa recoltată de la pacient, direct agentul cauzal al maladiei; ***autoizoterapice –*** se referă la prelevări biologice: sânge, placentă, salivă etc.;

Heteroizoterapice, se referă la alergeni: pene, praf, polen etc.

2.1.5. Excipienți

Constituie un ansamblu de substanțe utilizate la prepararea tincturilor-mamă, a diluțiilor lichide şi solide şi a specialităților farmaceutice homeopate.

Alcool etilic – Alcoholum şi Alcoholum dilutum, conform normelor de calitate FR X, este un solvent de bază; se foloseşte în puține cazuri alcool etilic absolut, de cele mai multe ori, în următoarele concentrații (tab. 1).

Tabelul 1. **Concentrațiile de alcool utilizate ca solvent conform normelor Farmacopeei Europene**

V/V		G/G	d
99,8%		99,7%	0,7915–0,7905
96%		93,9%	0,8087–0,8037
89,5%–90,7%	90%	85–86,5%	0,8323–0,8283
69,4%–70,2%	70%	61,8–62,7%	0,8885–0,8864
49,1–51,1%	50%	41,6–43,5%	0,9335–0,9295
35,5–36,9%	36%	29,4–30,6%	0,9565–0,9544
17,9–18,9%	18%	14,5–15,3%	0,9775–0,9764

Apa distilată – Aqua destillata, conform normelor de calitate FR X;

Glicerina – Glycerolum, conform normelor de calitate FR X; prezintă o densitate relativă de 1,2580–1,2630;

Lactoza **–** Saccharum lactis, conform normelor de calitate FR X;

Zaharoza – Saccharum, conform normelor de calitate FR X; o întâlnim mult utilizată sub formă de granule de zahăr monohidrat.

Mai puțin utilizate sunt:

– ***Mierea***, Mei;

– ***Drojdiile*** **–** Saccharomyces cerevisiae, Candida utilis;

– ***Stearatul de magnesiu*** **–** Magnesii steara, conform normelor de calitate FR X;

– ***Soluția izotonică de clorură de sodiu***;

– ***Uleiul vegetal*** – cu prioritate, cel de alune, migdale, măsline, susan;

– ***Baza de unguent*** – în special, alcoolatul de lanolină;

– ***Amidonul*** de cartof, porumb, orez, grâu – Amylum, conform normelor de calitate FR X;

– ***Baza de supozitoare*** – în special unt de cacao;

– ***Vinul de lichior*** (DAB10) cu un conținut crescut de zahăr şi conținut scăzut de taninuri.

2.2. Metode de preparare a tincturilor-mamă

2.2.1. Tincturi-mamă obținute din suşe botanice

Suşele botanice includ produse vegetale obținute din: plante întregi (*planta tota*), frunze (*folia*), părți aeriene (*herba*), muguri (*gemmae*), flori (*flores*), tulpini (*stipites*), scoarță de copac (*cortex*), lemn (*ligna*), rădăcini (*radices*), fructe (*fructus*), semințe (*semina*) şi fructe de pădure (*baccae*).

2.2.1.1. Colectarea materiei prime

Sunt selectate doar exemplarele curate; dacă acest lucru nu este posibil, suşele trebuie să fie atent curățate prin scuturare, frecare uşoară, sau periere, fără contact cu multă apă.

Fiecare produs vegetal este recoltat în conformitate cu anumite cerințe pe care le expunem în continuare.

- Plantele întregi (părți aeriene cu părțile subterane) (*planta tota*) trebuie să fie colectate în perioada de înflorire, pe vreme însorită şi uscată.
- Frunzele şi părțile aeriene (planta fără părțile subterane) (*folia, herba*) urmează să fie colectate atunci când sunt pe deplin dezvoltate, cu puțin timp înainte de începerea perioadei de înflorire.
- Florile şi vârfurile înflorite (*flores*) (inflorescența cu nu mai mult de 15 cm din tulpină) trebuie să fie colectate pe vreme uscată, însorită la începutul perioadei de înflorire.
- Tulpinile (s*tipites*) urmează să fie colectate după formarea frunzelor, şi tratate la fel ca frunzele.
- Scoarța (*cortex*) arborilor răşinoşi urmează să fie colectată în perioada de dezvoltare a frunzelor şi florilor lor. Scoarța arborilor nerăşinoşi trebuie colectată toamna târziu de la copaci tineri, viguroşi, sau primăvara devreme până la debutul circulației sevei.
- Lemnul (*ligna*) trebuie să fie colectat la începutul primăverii de la arbori şi arbuşti tineri şi viguroşi, înainte de apariția sevei.
- Rădăcinile (*radices),* rizomii *(rhizomata*) sau rizomii cu rădăcini, în funcție de specie, şi alte părți subterane, cum ar fi bulbii cu rădăcini (*bulbus et radicibus*), tuberculii (*tuber*), se colectează în funcție de

specie. Rădăcinile de la plantele anuale urmează să fie colectate la început de toamnă, deoarece acestea mor după maturarea fructelor. Suşele botanice subterane ale plantelor bienale se colectează primăvara. Pentru plantele perene, se recomandă colectarea în al doilea şi al treilea an de dezvoltare, înainte de formarea lemnului secundar. Toate produsele vegetale colectate trebuie să fie curățate, fără a utiliza multă apă, şi folosite cât mai proaspete. Rădăcinile sau alte părți subterane colectate se examinează cu atenție la lipsa de mucegai, umezeală şi la aspectul lemnos.

- Fructele, semințele şi bacele (*fructus, semina, baccae*), cu câteva excepții, sunt colectate la maturitate. Dacă sunt suculente, acestea trebuie să fie prelucrate în perioada de timp în care se atestă o stare proaspătă şi perfectă. Numai semințele şi fructele uscate pot fi păstrate în vase închise etanş.
- Gume, răşini şi balsamuri trebuie colectate atunci când încep să curgă.

Materiile prime botanice trebuie să fie practic libere de insecte sau animale, produse ale activității vitale a animalelor. Trebuie să fie libere de mucegai şi să nu prezinte modificări de culoare, miros anormal sau să fie deteriorate din orice altă cauză. Materiile prime botanice proaspăt colectate, care urmează să fie utilizate în stare proaspătă se păstrează într-un loc răcoros şi urmează să fie prelucrate cât mai curând posibil. Materiile prime botanice care urmează a fi utilizate în starea lor uscată pot fi depozitate înainte de utilizare în recipiente bine închise şi protejate de lumină, căldură şi umiditate. Produsele vegetale cu conținut de uleiuri volatile trebuie să fie păstrate în containere bine închise, adaptate pentru acest scop, pentru ca mirosul specific de la astfel de medicamente să nu poată fi răspândit şi altor materiale.

2.2.1.2. Tincturi botanice – informații generale

Este foarte important ca tincturile să fie de o concentrație uniformă a etanolului; ele nu ar trebui să varieze foarte mult pe contul variabilității de umiditate ce se atestă la aceeaşi specie, prin condiții diferite de creştere şi manipulare după colectare.

Plantele proaspete suculente şi părţile plantelor care conţin apă trebuie să fie preparate după cum urmează: umiditatea conţinută se determină printr-o metodă diferenţială adecvată şi se calculează ca parte totală. Greutatea produsului vegetal medicinal uscat rămas după evaporare se calculează şi este luată ca unitate de conţinut, în funcţie de care se poate calcula concentraţia tincturii. Dacă nu se specifică altfel în monografia respectivă, tinctura se prepară în proporţia de o parte produs vegetal medicinal echivalent la materia uscată într-un total de zece părţi de tinctură folosind alcool de concentraţie specificată în monografia respectivă. Soluţia rezultată de 10% este marcată cu semnul Ø, indicând cel mai concentrat preparat lichid, obţinut în mod direct din produsele vegetale medicamentoase; „Tinctura” are o concentraţie cu prima diluţie zecimală (1DH sau 1X).

În unele cazuri, specificate în monografia respectivă, tinctura este preparată în proporţie de o parte din produs vegetal uscat calculat într-un total de douăzeci părţi de tinctură folosind alcool de concentraţia specificată în monografia respectivă. Soluţia rezultată de 5% este marcat cu semnul Ø, indicând cel mai concentrat preparat lichid, obţinut direct din produsul vgetal. Diluţia 2DH (2X) se prepară prin utilizarea a două părţi ale acestei tincturi de 1:20 cu opt părţi de diluant.

Convenţia Farmacopeică a adoptat următoarele reguli generale pentru determinarea concentraţiei alcoolului din tinctura finală, care este menţionată în monografiile respective:

- în cazul în care materia primă este o suşă botanică – gumă sau răşină, sau atunci când conţine uleiuri volatile, cu condiţia că umiditatea conţinută în materia primă este mai mică de 42%, tinctura se prepară cu un conţinut de alcool final de 90% v/v;
- în cazul în care materia primă botanică conţine uleiuri volatile, taninuri sau alcaloizi, cu condiţia că conţinutul de umiditate al materiei prime este mai mic de 79%, tinctura se prepară cu o concentraţie finală a alcoolului de 65% v/v;
- în cazul în care materia primă botanică conţine uleiuri volatile, taninuri sau alcaloizi, cu condiţia că conţinutul de umiditate al materiei prime este mai mare de 79%, dar nu mai mare de 83%, tinctura este preparată cu un conţinut de alcool de 55% v/v;

- atunci când materia primă botanică conține mucilagii, zaharuri etc., cu condiția că umiditatea conținută în materia primă este mai mică de 85%, tinctura se prepară cu un alcool cu conținut final de 45% v/v;
- atunci când materia primă botanică conține o proporție ridicată de fibre, precum şi un înalt conținut de umiditate, tinctura se prepară cu alcool de concentrație finală de 35% v/v;
- materii prime botanice cu un conținut de umiditate mai mare de 85 la sută, cum ar fi ciupercile, plantele suculente sau fructele, sau rădăcinile cărnoase, nu pot fi preparate ca tincturi de 1:10, deoarece conținutul de alcool final al acestor tincturi nu ar fi suficient de mare pentru a le permite să fie stocate. Prin urmare, astfel de materii prime sunt preparate ca tincturi 1:20, după cum se specifică în monografia respectivă.
- este permisă o abatere de +/- 15% din concentrația finală declarată a alcoolului în tinctura finală.

Calcularea cantităților de alcool concentrat şi apă purificată pentru a fi adăugată la obținerea unei tincturi cu o concentrație dorită de alcool:

Tincturi – 1:10:

$A = DD \cdot a$ $\qquad$ $W = (DD \cdot 10) - A - M$

Tincturi 1:20:

$A = DD \cdot a \cdot 2$ $\qquad$ $W = (DD \cdot 20) - A - M$, în care:

DD = masa materiei prime uscate conținută în materialul proaspăt (umed);

M = masa umidității;

A = masa alcoolului concentrat;

W = volumul sau masa apei purificate;

a = coeficient din următorul tabel:

Nr.o	Conținutul de alcool în tinctură	Coeficient
1	90% v/v	a = 9.27
2	65% v/v	a = 6.19
3	55% v/v	a = 5.11
4	45% v/v	a = 4.10
5	35% v/v	a = 3.13

2.2.1.3. Prepararea tincturilor botanice

Procedeul primar de preparare a tincturilor este procedeul de *macerare.* Alte metode descrise mai jos sunt, de asemenea, utilizate în mod tradițional, şi în cazul în care au fost aplicate, trebuie menționate pe etichetă: *percolare; decocţie; fermentare; incubare; perfuzie; extracţie nealcoolică.*

2.2.1.3.1. Metoda de macerare.

Acest procedeu este de preferat pentru prepararea unor cantități mari de materie primă botanică necesitând timp suficient pentru extragerea principiilor biologic active. Aici se referă cazul gumelor şi materialelor cu aspect mucilaginos, sau cele care au cantități semnificative de suc vâscos care ar împiedica pătrunderea rapidă a alcoolului în suşa botanică, aşa cum este necesar în cazul procesului de percolare.

Materia primă fin fragmentată (sau în starea sa naturală, dacă nu poate fi fragmentată) se plasează pentru macerare într-un vas cu gura largă, şi se adaugă cantitatea calculată de alcool şi apă purificată, se acoperă, dacă este posibil, întreaga masă (*fig.2.5*). Borcanul sau vasul trebuie să fie etanşat cu atenție pentru a preveni evaporarea, apoi plasat într-o cameră întunecată, la temperatură controlabilă a camerei. Amestecul trebuie agitat la intervale adecvate. Perioada de timp necesară pentru extragerea substanței medicamentoase este variabilă; pentru un proces sigur de macerare se recomandă o continuitate de la două până la patru săptămâni. Apoi se decantează lichidul limpede şi se stoarce produsul pentru a obține cantitatea maximă de lichid. Se filtrează lichidele combinate pentru a îndepărta orice particule rămase astfel încât filtratul să fie clar în momentul de filtrare. Se depozitează într-un recipient închis ermetic, din sticlă sau din alt material inert, într-o zonă adecvată. Se etichetează containerul cu semnul Ø, indicând că preparatul lichid este obținut direct din materia primă vegetală, şi se indică, de asemenea, raportul (1:10 sau 1:100). Dacă materia primă este vâscoasă sau mucilaginoasă şi nu este uşor permeabilă pentru alcool, se utilizează numai o jumătate din volumul calculat de alcool şi apă purificată pentru tinctură şi se procedează ca mai sus pentru a macera produsul vegetal.

După macerare, reziduul se stoarce, se triturează uşor într-un mojar şi se dublează volumul acestuia cu un lichid limpede homeopatic inert şi cu jumătatea rămasă din cantitatea calculată de alcool şi apă purificată, se supune întreaga masă la procesul de percolare.

Lichidele combinate se filtrează pentru a îndepărta orice particule rămase, astfel încât filtratul să fie clar în momentul de filtrare. Se depozitează tinctura într-un recipient închis ermetic, din sticlă sau alt material inert, într-o zonă adecvată. Se etichetează containerul cu semnul Ø, fiind cel mai concentrat, cu mențiunea că preparatul lichid este obținut direct din produsul vegetal şi se indică, de asemenea, raportul (1:10 sau 1:100).

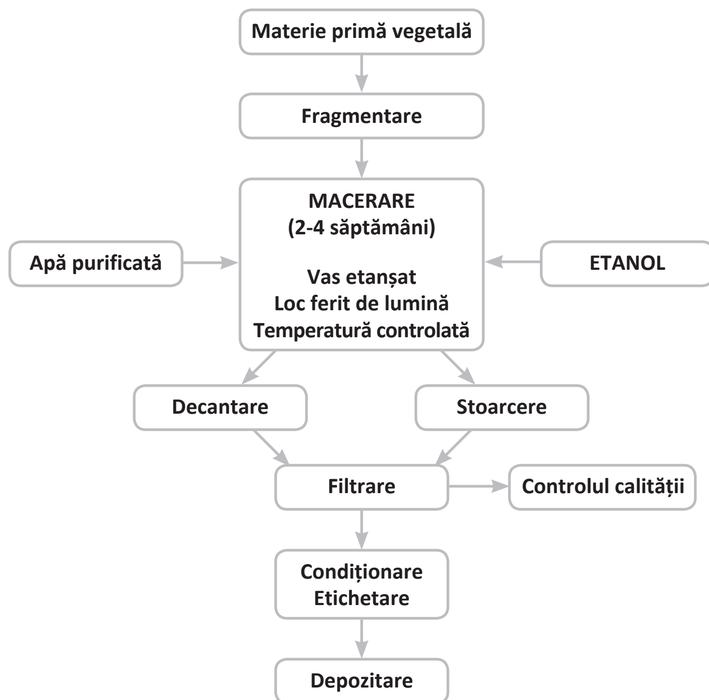

Fig. 2.5. **Fluxul tehnologic de preparare a tincturii-mamă prin metoda de macerare**

2.2.1.3.2. Metoda de percolare

Această metodă este preferabilă pentru prepararea produselor homeopate din materii prime botanice uscate care pot fi fragmentate la un grad sporit şi corect de fineţe.

Se amestecă cu grijă materia primă fin fragmentată sau măcinată cu o cantitate calculată, suficientă de alcool şi apă purificată pentru a crea o masă uniformă şi umedă (*fig.2.6*). Se transferă masa obţinută în percolator, îndesând-o lejer. Se acoperă suprafaţa masei cu un disc de hârtie de filtru. Se închide partea de sus a percolatorului şi se lasă să stea timp de o oră; după care se îndeseşte ferm masa în percolator.

Se toarnă o cantitate suficientă din volumul calculat de alcool şi apă purificată pe conţinutul din percolator până când masa este acoperită. Se închide percolatorul pentru a preveni evaporarea. Se închide robinetul de îndată ce lichidul începe să se scurgă. După 24 de ore sau mai mult, în funcţie de natura conţinutului, se trece fluidul prin percolator într-un vas receptor pentru a limita debitul de curgere de la 10 până la 30 picături pe minut prin intermediul robinetului. Se adaugă cantităţi suplimentare de alcool calculat şi apă purificată pentru a menţine masa acoperită, prevenind astfel accesul aerului. Se procedează în acest mod până când se colectează cantitatea de lichid calculată.

Soluţia extractivă colectată se filtrează pentru a îndepărta orice particule rămase, astfel încât filtratul să fie limpede în momentul de filtrare. Se depozitează tinctura într-un recipient închis ermetic, din sticlă sau alt material inert, într-o zonă adecvată. Se etichetează containerul cu semnul Ø, indicând faptul că preparatul lichid este cel mai concentrat, este obţinut direct din materia primă vegetală şi se indică raportul (1:10 sau 1:100).

Dacă tinctura preparată prin percolare reprezintă orice raport, altul decât o parte de materie primă la zece părţi de tinctură, atunci tinctura preparată prin metoda de percolare trebuie să fie în primul rând diluată la o proporţie de 1:10 (în baza masei uscate) pentru a obţine diluţia 1DH (1X), sau de 1:100 (în baza masei uscate) pentru a pregăti diluţia 1CH.

Toate tincturile preparate folosind metoda de percolare, precum şi toate diluţiile preparate din aceste tincturi, trebuie să poarte denumirea

„*percolare*” pe toate etichetele ca parte a numelui produsului medicamentos, înainte de a indica diluția (potența) medicamentului homeopat.

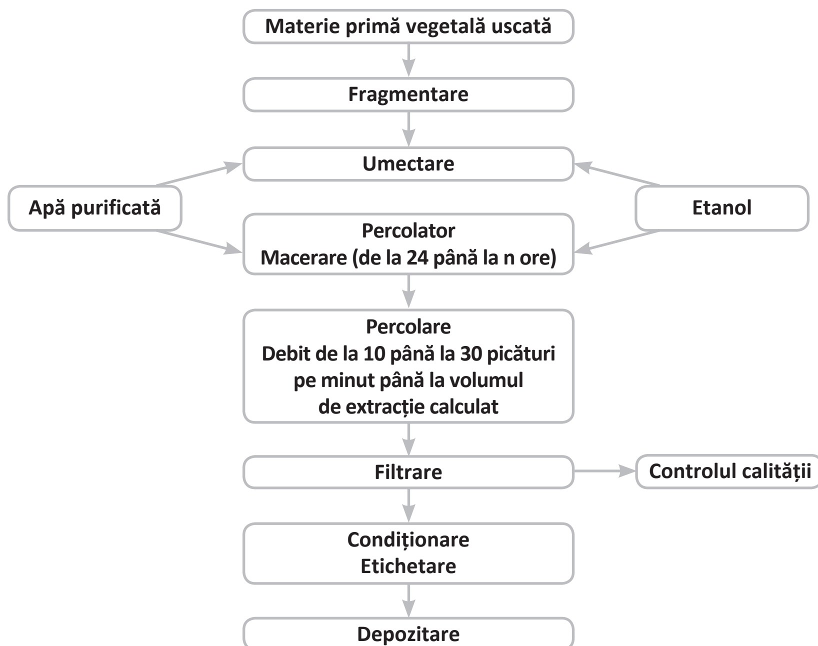

Fig. 2.6. **Fluxul tehnologic de preparare a tincturii-mamă prin metoda de percolare**

2.2.1.3.3. Metoda de decocție

Această metodă este preferabilă pentru utilizare în cazul suşelor botanice de natură fibroasă, cum ar fi rădăcini, scoarță şi produse vegetale lemnoase.

Materia primă fin fragmentată şi cantitatea calculată de alcool şi apă purificată se pun într-un vas adecvat, închis ermetic şi se lasă să stea peste noapte (*fig.2.7*). Apoi amestecul se încălzeşte, la un condensator prin reflux, şi se menține la punctul de fierbere timp de 30 minute. După care amestecul se răceşte, se introduce într-un container, bine sigilat

care este plasat într-o cameră întunecată, la o temperatură a camerei controlabilă, şi se agită la intervale adecvate. Timpul necesar pentru extragerea principiilor active este variabil; pentru siguranța extracției se permite în continuare procesul de macerare de la două până la patru săptămâni. Apoi se decantează lichidul limpede şi se stoarce reziduul pentru a obține cantitatea maximă de lichid.

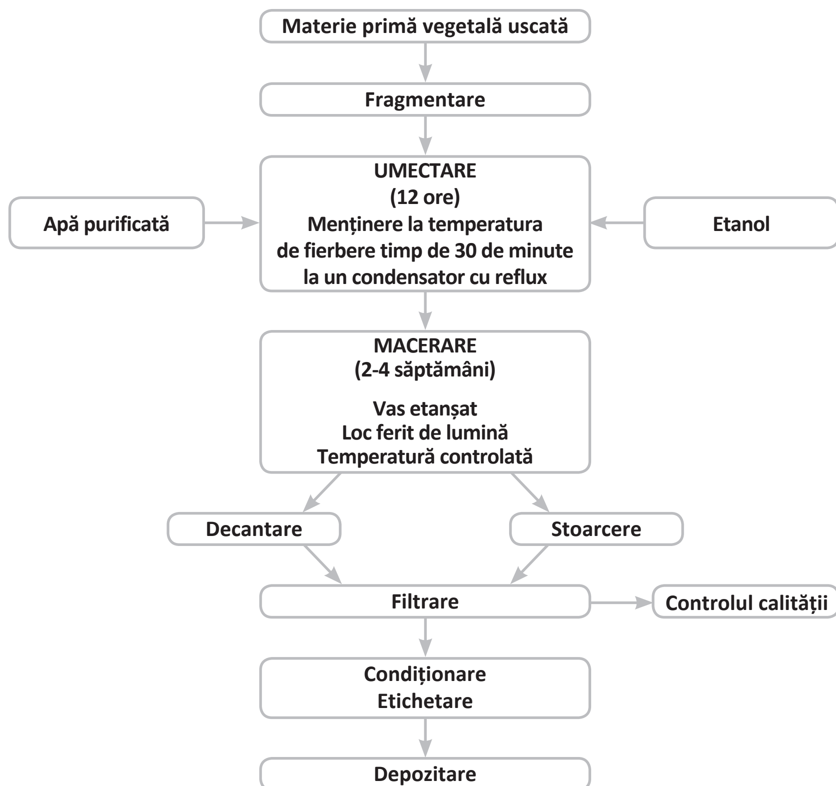

Fig. 2.7. **Fluxul tehnologic de preparare a tincturii-mamă prin metoda de decocție**

Se filtrează lichidele combinate pentru a îndepărta orice particule rămase, astfel încât filtratul să fie limpede în momentul de filtrare. Se

depozitează tinctura într-un recipient închis ermetic, din sticlă sau din alt material inert, într-o zonă adecvată. Containerul se etichetează cu semnul Ø,indicând că preparatul lichid este cel mai concentrat şi este obținut direct din materia primă vegetală, şi se indică, de asemenea, raportul(1:10 sau 1:100). Dacă decoctul reprezintă orice raport, altul decât o parte din materia primă vegetală la zece părți de tinctură finală, tinctura ce se obține prin metoda de decocție trebuie să fie în primul rând diluată la o proporție 1:10 (în baza masei uscate) pentru a prepara diluția 1DH (1X), sau la 1:100 (în baza masei uscate) pentru a pregăti diluția 1CH. Toate tincturile realizate cu acest proces suplimentar, precum şi toate diluțiile preparate din aceste tincturi, trebuie să poarte mențiunea *decoct* pe toate etichetele ca parte a numelui medicamentului homeopat, înainte de indicarea concentrației acestuia.

2.2.1.3.4. Metoda de fermentare

Acest proces este preferabil la prepararea tincturilor din materii prime botanice când se doreşte ca tinctura să conțină o cantitate minimă de alcool sau să fie lipsită totalmente de alcool. Se foloseşte fermentarea lactică sau alcoolică cu culturi starter corespunzătoare.

• Fermentarea lactică

Materia primă botanică este fin fragmentată (*fig.2.8*). Se combină cu apă purificată şi zer sau lactoză şi miere dacă este necesar, în conformitate cu monografia respectivă. În absența specificației în monografie, se utilizează următoarele proporții:

A. Apă purificată și zer (părți la 100 părți de produs vegetal)						
	a.	b.	c.	d.	e.	*f.*
Apă purificată	–	25	75	110	225	300
Zer	50	50	50	15	50	200
B. Apă purificată, miere și lactoză (părți la 100 părți de produs vegetal)						
	a.	b.	c.	d.	e.	*f.*
Apă purificată	50	75	125	200	275	500
Miere	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Lactoză	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75

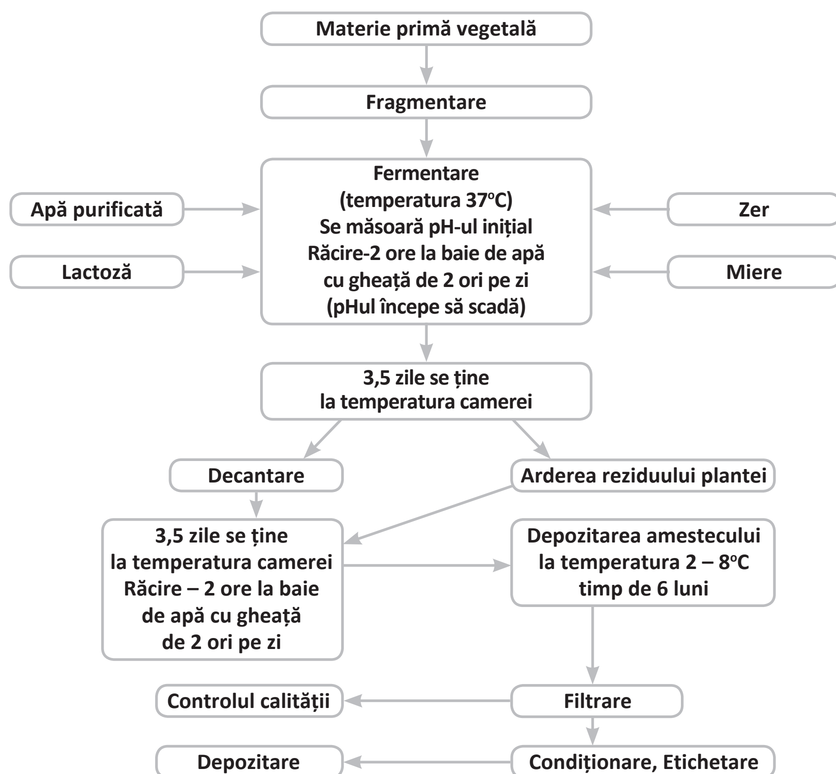

Fig. 2.8. **Fluxul tehnologic de preparare a tincturii-mamă prin metoda de fermentare lactică**

Se măsoară pH-ul inițial al amestecului. Se ține amestecul la 37°C. Se răceşte timp de două ore într-o baie de apă cu gheață, recomandabil să fie efectuată răcirea de două ori pe zi, zilnic. Se lasă procesul de fermentare să continue până când pH-ul începe să scadă, iar apoi se ține amestecul la temperatura camerei.

După trei zile şi jumătate de la combinarea produsului vegetal cu apa purificată şi zer, sau miere şi lactoză şi se colectează lichidul. Se ține lichidul încă trei zile şi jumătate, la temperatura camerei, timp în

care se răceşte de două ori pe zi într-o baie de apă cu gheață. Se arde reziduul plantelor şi se adaugă cenuşa în lichidul colectat (cel puțin 50 mg cenuşă /100 ml lichid). Se depozitează lichidul rezultat într-un recipient închis ermetic, din sticlă sau din alt material inert, de la 2 până la 8°C timp de şase luni înainte de utilizare. În cazul în care se atestă sedimentări suplimentare, tinctura se filtrează înainte de utilizare. Se etichetează containerul cu semnul Ø, indicând faptul că preparatul lichid este cel mai concentrat, face parte direct din produsul vegetal şi, de asemenea, se indică raportul (de ex. 1:3).

Notă. Dacă se utilizează proporția *f.*, produsul vegetal se împarte în şapte porțiuni egale şi se amestecă o porție cu apă purificată şi zer sau cu mierea şi lactoza. Se păstrează amestecul aşa cum este descris mai sus. Peste o zi se presează amestecul şi la lichidul stors se adaugă a doua porțiune a produsului vegetal şi se repetă procesul. Se continuă timp de şapte zile, până când toate porțiunile materialului vegetal au fost utilizate. Apoi se adaugă reziduurile incinerate şi preparatul se păstrează după cum s-a menționat mai sus.

• ***Fermentarea alcoolică.*** Materia primă botanică este fin fragmentată (*fig.2.9*). Se combină cu apă purificată şi drojdie, plus zaharoză dacă este necesar, în conformitate cu monografia respectivă. În absența indicației în monografie, se utilizează următoarele proporții:

• ***Metoda Zimpel:*** Produsul vegetal proaspăt: o parte de materie primă botanică plus o parte de apă purificată plus 0,005 părți de drojdie. Produsul vegetal uscat: o parte de materii prime botanice plus trei părți de apă purificată plus 0,01 părți de drojdie.

• ***Metoda Pekana:*** O parte de materie primă botanică (proaspătă sau uscată), plus şase părți de apă purificată plus o parte de zaharoză plus 0,005 părți de drojdie.

• ***Metoda Krauss:***

Umiditate (M%)	**Apă purificată (W, kg)**	**Zaharoză (S, g)**	**Drojdie (Y, g)**	**Alcool (E, Kg)**
>70%	PMxM%/100	2xPMxM%	0,1xPMxM%	PMxM%/100
40-70%	2xPMxM/100	3xPMxM%	0,15xPMxM%	PMxM%/100
<40%	3xPMxM%/100	4xPMxM%	0,2xPMxM%	2PMxM%/100
Uscat	**4xPM**	**0,4xPM**	**0,002xPM**	**4xPR**

M%: Umiditatea conţinută în materia primă botanică
PM: Masa materiei prime botanice
PR: Masa reziduului din plantă presat şi uscat cu aer
E: Cantitatea de alcool de 86% necesară pentru a filtra reziduul presat din plantă

Se ține amestecul la temperatura de la 18 la 35°C. Când fermentația încetează, fie se distilează fracțiunea de lichid şi se colectează distilatul, fie se presează masa şi se colectează lichidul. Pentru metoda *Zimpel* şi metoda *Pekana*, se incinerează reziduul de plante şi se adaugă cenuşa la lichidul colectat. Pentru metoda *Krauss*, se re-extrage masa de plante rămase prin intermediul metodei de percolare cu alcool de 86% şi se combină cele două fracțiuni lichide.

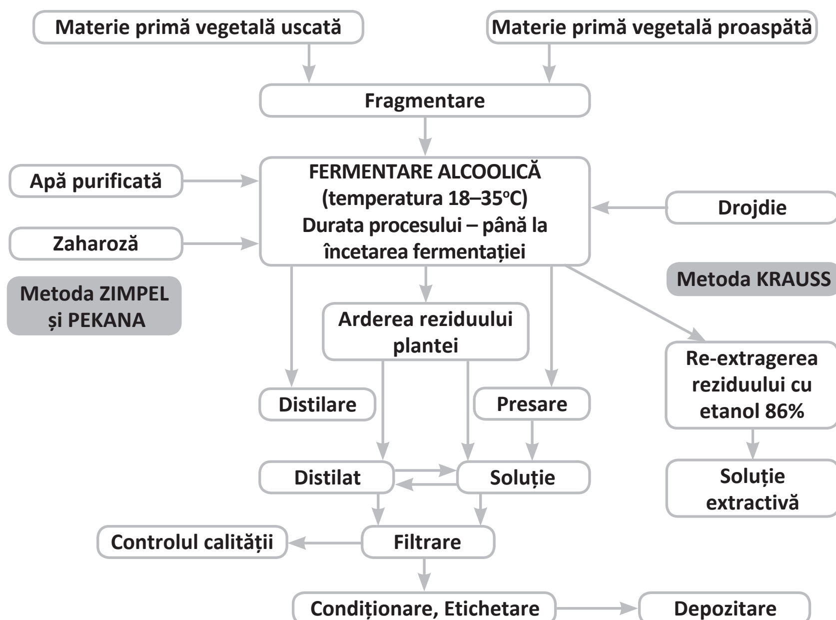

Fig. 2.9. **Fluxul tehnologic de preparare a tincturii-mamă prin metoda de fermentare alcoolică**

Se filtrează lichidul colectat pentru a îndepărta orice particule rămase astfel încât filtratul să fie limpede în momentul de filtrare. Se depozitează tinctura într-un recipient închis ermetic, din sticlă sau din alt material inert, într-o zonă adecvată. Urmează etichetarea containerului cu semnul Ø, indicând că preparatul lichid este cel mai concentrat şi este obţinut direct din produsul vegetal, se indică de asemenea raportul (de exemplu 1:4).

Tincturile obţinute prin fermentare reprezintă o parte de materie primă medicinală într-un număr stabilit de părţi de tinctură finală (exemplu 1:4). Pentru diluţii suplimentare, tinctura trebuie mai întâi diluată la o proporţie 1:10 (în baza masei uscate) pentru a prepara diluţia 1 DH (1X), sau 1:100 (în baza masei uscate) pentru a pregăti diluţia 1CH. De exemplu, pentru o tinctură fermentată preparată din o parte din material vegetal într-un total de patru părţi de tinctura finală, vom proceda astfel:

Diluţii zecimale. Pentru a prepara diluţia respectivă la patru părţi de tinctură fermentată se adaugă şase părţi de solvent. Se dinamizează şi rezultă diluţia 1 DH (1X).

Diluţii centezimale. Pentru a prepara diluţia respectivă la patru părţi de tinctură fermentată se adaugă nouăzeci şi şase părţi de diluant. Se dinamizează şi rezultă diluţia 1CH.

Toate tincturile realizate prin acest proces, precum şi toate diluţiile preparate din aceste tincturi, trebuie să poarte menţiunea *fermentare* pe toate etichetele ca parte a denumirii medicamentului, înainte de desemnarea concentraţiei preparatului homeopat. Dacă tincturile fermentate se prepară prin metoda Zimpel, toate diluţiile preparate din aceste tincturi trebuie să aibă indicat cuvântul *zimpel* pe toate etichetele. Dacă se utilizează metoda Pekana sau Krauss, de asemenea se indică metoda. Dacă se utilizează procesul de fermentare lactică, acest lucru trebuie să fie menţionat cu literele FAL (Fermentare acido-lactică).

2.2.1.3.5. Metoda de incubare

Această metodă este preferabilă pentru obţinerea tincturilor din materie primă vegetală care necesită timp suficient pentru extragere, şi în care acţiunea blândă a temperaturii va crea o mai bună descom-

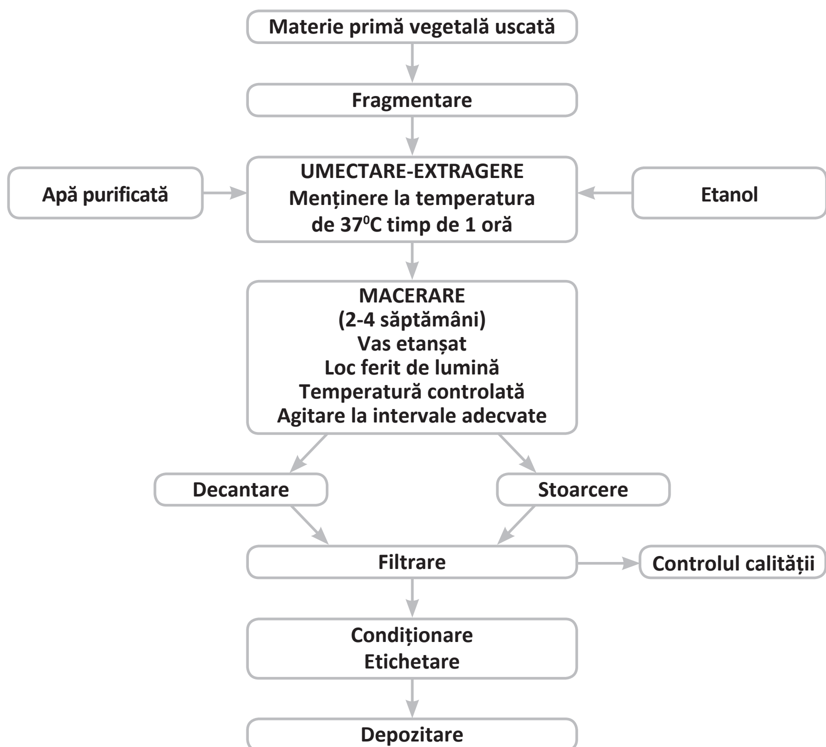

Fig. 2.10. **Fluxul tehnologic de preparare a tincturii-mamă prin metoda de incubare**

punere a complexelor de compuşi glucidici în glucide simple, care să conducă astfel la o extracție mai completă a principiilor active. Materia primă fin divizată se plasează într-un borcan de macerare sau un vas cu gura largă, şi se adaugă cantitatea calculată de alcool şi de apă purificată, cu care se acoperă, dacă este posibil, întreaga masă (*fig.2.10*).

Vasul trebuie etanşat cu atenție pentru a împiedica evaporarea. Masa se încălzeşte la 37°C, şi este menținută la această temperatură, cu agitare ocazională, timp de o oră. După răcire, recipientul trebuie plasat într-o cameră întunecată, la temperatura camerei, şi agitat la intervale adecvate. Perioada de timp necesară pentru extragerea

substanțelor medicamentoase este variabilă; pentru a permite în continuare procesul de extracție, macerarea continuă de la două până la patru săptămâni. Apoi se decantează lichidul limpede şi se stoarce reziduul pentru a obține cantitatea maximă de lichid.

Se filtrează lichidul pentru a îndepărta orice particule rămase, astfel încât filtratul să fie limpede în momentul de filtrare. Se depozitează tinctura într-un recipient închis ermetic, din sticlă sau alt material inert, într-o zonă adecvată. Eticheta containerului conține semnul Ø, indicând cea mai puternică concentrație a preparatului lichid şi faptul că este obținut direct din materia primă medicinală şi, de asemenea se indică proporția de materie primă vegetală care reprezintă tinctura (de exemplu 1:10). Dacă tinctura preparată prin incubare reprezintă orice raport, altul decât o parte din materia primă vegetală la zece părți de tinctură finală, tinctura obținută prin metoda de incubare trebuie să fie în primul rând diluată la o proporție de 1:10 (în baza masei uscate) pentru a prepara diluția 1DH (1X), sau la o proporție de 1:100 (în baza masei uscate) pentru a pregăti diluția 1CH.

Toate tincturile realizate cu acest proces, precum şi toate diluțiile preparate din aceste tincturi, trebuie să aibă indicat *incubaţie* pe toate etichetele ca parte a denumirii preparatului, înainte de desemnarea potenței homeopate.

2.2.1.3.6. Metoda de infuzare

Acest proces poate fi preferat în utilizarea suşelor botanice uscate ce conțin cantități mari de principii active aromatice, cum ar fi concentrații relativ ridicate de hidrocarburi alifatice deshidratate.

Materia primă uscată fin fragmentată şi cantitatea calculată de alcool se plasează într-un recipient adecvat (*fig.2.11*). Se acoperă şi se lasă să stea timp de 15 minute. După acest timp, apa purificată, încălzită anterior la fierbere, se toarnă peste masă, şi, sub un condensator de reflux, întregul conținut este menținut la temperatura de fierbere timp de cinci minute. După ce se lasă să se răcească, containerul trebuie să fie bine sigilat şi plasat într-o cameră întunecată, la temperatura camerei, şi agitat la intervale adecvate. Perioada de timp necesară pentru extragerea substanței medicamentoase este variabilă; pentru

a permite în continuare procesul de extracție se continuă macerarea de la două până la patru săptămâni. Apoi se decantează lichidul şi se stoarce reziduul pentru a obține cantitatea maximă de lichid.

Se filtrează lichidul pentru a îndepărta orice particulă rămasă, astfel încât filtratul să fie limpede la momentul de filtrare. Tinctura este depozitată într-un recipient închis ermetic, din sticlă sau alt material inert, într-o zonă adecvată. Eticheta containerului conține semnul Ø, indicând cea mai puternică concentrație a preparatului lichid şi faptul că este obținut direct din materia primă vegetală şi, de asemenea se indică raportul (1:10).

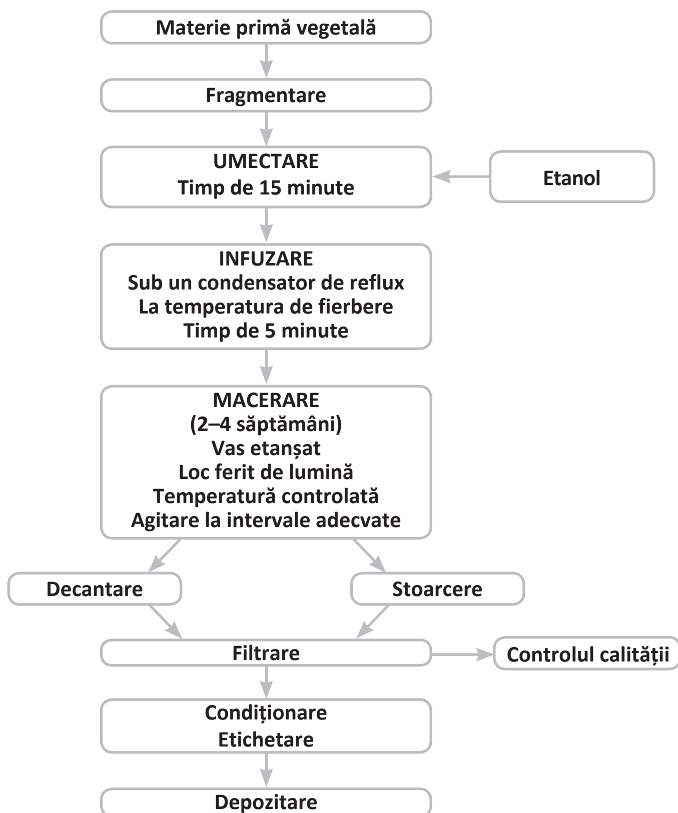

Fig.2.11. **Fluxul tehnologic de preparare a tincturii-mamă prin metoda de infuzare**

Toate tincturile realizate cu acest proces, precum şi toate diluțiile preparate din aceste tincturi, trebuie să poarte mențiunea *infuzie* pe toate etichetele ca parte a denumirii produsului medicamentos, înainte de a indica diluția produsului homeopat.

2.2.1.3.7. Extracție nealcoolică

În anumite cazuri, conform specificării în monografia respectivă, este necesar, pentru a pregăti sucuri – *succus* sau extracte nealcoolice. Produsul final trebuie să fie stabilizat corespunzător pentru a preveni degradarea chimică şi contaminarea microbiană.

Suc presat. Planta proaspătă culeasă, sau părți ale acesteia, sunt fragmentate şi zdrobite până la o consistență păstoasă (*fig.2.12*). Pulpa obținută este stoarsă; lichidul stors este colectat. O parte din lichidul stors se amestecă cu o parte de apă purificată. Amestecul este lăsat în repaus timp de opt zile sau mai mult, după care lichidul se decantează şi se filtrează pentru a îndepărta orice particule rămase, astfel încât filtratul să fie limpede.

Suc tasat. Secrețiile din plantele proaspete *vitale* se obțin prin înțeparea scoarței acestora sau incizare, astfel încât să fie drenată secreția. Ar putea fi necesar să se insereze o duză sau o scurgere mecanică pentru a preveni etanşarea orificiului. Exsudatul este lăsat să se îngroaşe. Sucul îngroşat este prelucrat în conformitate cu monografia respectivă. Se filtrează pentru a elimina orice particulă rămasă, astfel încât filtratul să fie clar în momentul de filtrare.

Sucul extras poate fi amestecat cu alcool sau poate fi conservat prin fermentație. Dacă se conservă prin fermentare, acest lucru trebuie menționat pe etichetă. Se depozitează tinctura într-un container bine închis, realizat din sticlă sau alt material inert, într-o zonă adecvată. Eticheta containerului conține semnul Ø, indicând cel mai concentrat preparat lichid, obținut direct din produsul vegetal brut, de asemenea, se indică proporția de materie primă vegetală față de *succuss* (de exemplu 1:2).

Potența principiului activ în sucul extractiv este specificată în monografie. Pentru diluții ulterioare, succusul trebuie mai întâi diluat la o proporție de 1:10 (în baza masei uscate) pentru a prepara diluția 1DH (1X), sau 1:100 (în baza masei uscate) pentru a pregăti diluția 1CH.

Pentru diluții zecimale. La două părți de tinctură, se adaugă opt părți de solvent. Se dinamizează şi rezultă diluția 1DH (1X).

Pentru diluții centezimale. La două părți de tinctură, se adaugă nouăzeci şi opt părți de solvent. Se dinamizează şi rezultă 1CH.

Cu excepția celor specificate în monografia respectivă, termenul de valabilitate al tincturii este de cinci ani de la data de fabricație. Termenul de valabilitate sau data de expirare se aplică doar pentru tinctură ca o formă de dozare finită, şi nu la orice diluție sau următor produs preparat din ea.

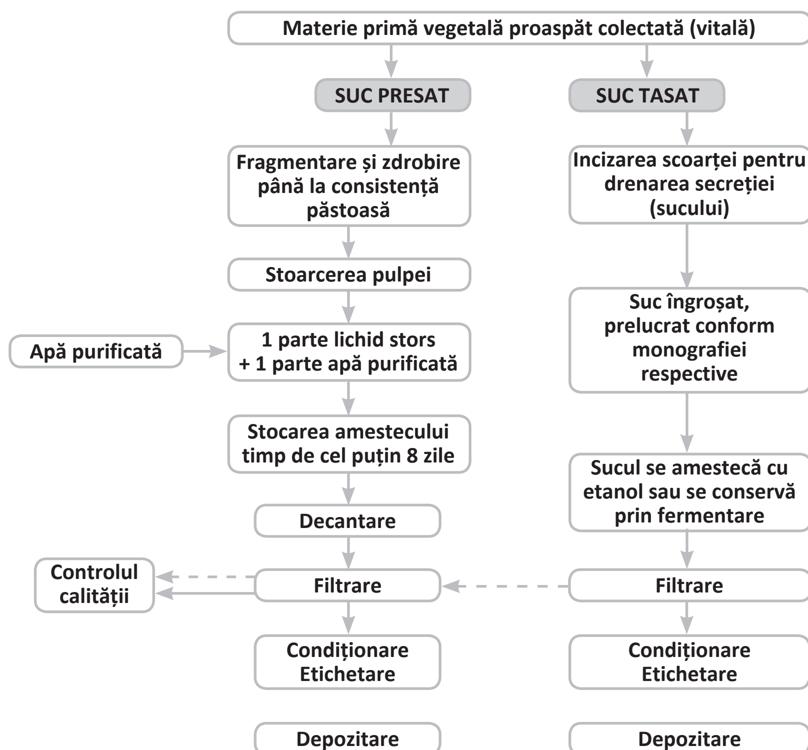

Fig. 2.12. **Fluxul tehnologic de preparare a tincturii-mamă prin metoda de extracție nealcoolică**

Dacă tincturile *succus* sunt destinate administrării orale, oftalmice, topice sau într-o altă formă de dozare specifică, se vor aplica specificările din farmacopeile în vigoare pentru formele farmaceutice respective.

2.2.1.3.8. Tincturi din materii prime botanice proaspete 1:2 (50%)

Tincturile sunt preparate prin macerare sau alte metode de preparare, descrise anterior din materii prime botanice proaspete, în raport de o parte de suşă botanică proaspătă însoţită de umiditate, la două părţi de soluţie finală.

Pentru a calcula cantitatea necesară de alcool, se foloseşte următoarea ecuaţie:

A = (W × M) / 100, în care:

A = cantitatea alcoolului concentrat ce trebuie adăugat;

W = masa materiei prime botanice în stare proaspăt;

M = pierderea din umiditate a plantelor în %.

Soluţia rezultată de 50% este etichetată cu semnul Ø, indicând cea mai concentrată soluţie şi că preparatul lichid este obţinut direct din materia primă vegetală.

Pentru diluţiile zecimale. La două părţi de tinctură, se adaugă opt părţi de solvent. Se dinamizează şi rezultă diluţia 1DH(1X).

Pentru diluţiile centezimale**.** La două părţi de tinctură, se adaugă nouăzeci şi opt părţi de solvent. Se dinamizează şi rezultă diluţia 1CH.

Toate tincturile, precum şi toate diluţiile preparate din aceste tincturi, trebuie să poarte indicele „M” pe toate etichetele ca parte a denumirii preparatului medicamentos, înainte de desemnarea potenţei homeopatice.

2.2.1.3.9. Tincturi din materii prime botanice proaspete 1:3 (33.3%)

Tincturile sunt preparate prin macerare sau alte metode de preparare din materii prime botanice proaspete. Se foloseşte raportul de o parte de suşă botanică proaspătă cu conţinut de umiditate la trei părţi de soluţie finală.

Pentru a calcula cantitatea de alcool necesară, se aplică următoarea ecuație:

A = (W x M) / 100, în care:

A = cantitatea alcoolului concentrat ce trebuie adăugat;

W = masa materiei prime botanice în stare proaspătă;

M = pierderea din umiditate a plantelor în %.

Soluția rezultată de 33,3% este marcată cu semnul Ø, indicând cea mai concentrată soluție şi că preparatul lichid este obținut direct din materia primă vegetală.

Pentru diluții zecimale: La trei părți de tinctură, se adaugă şapte părți de solvent. Se dinamizează şi rezultă diluția 1DH (1X).

Pentru diluții centezimale: La trei părți de tinctură, se adaugă nouăzeci şi şapte părți de solvent. Se dinamizează şi se obține diluția 1CH.

Toate tincturile, precum şi toate diluțiile preparate din aceste tincturi, trebuie să poarte indicele „N" pe toate etichetele, ca parte a denumirii preparatului medicamentos, înainte de indicarea potenței homeopatice.

2.3. Tincturi-mamă obținute din materii prime zoologice

Materiile prime de origine zoologică pot fi Sarcode, sau Nosode.

2.3.1. Tincturi-mamă sarcode A

Sarcode sunt medicamentele homeopate preparate din animale întregi (insecte vii sau uscate, arahnide, moluşte etc.), glande exocrine uscate împreună cu secrețiile acestora (Moschus, Castoreum), secrețiile ca atare (Ambra grisea, Sepia), organe rudimentare (Castor equi) sau părți de animale.

Metoda I. Tincturile din materiile prime zoologice sunt pregătite în proporție de o parte din materia primă medicinală într-un total de douăzeci părți de tinctură folosind alcool de 65% sau concentrația specificată în monografiile respective (*fig.2.13*). Soluția rezultată este Tinctură de 5% (1:20). Diluția 2DH (2X) este preparată prin utilizarea a două părți

tinctură de 5% cu opt părți de vehicul. Diluțiile ulterioare sunt preparate după cum se specifică la Scala Decimală sau la Scala Centezimală.

Metoda II. Cu excepția specificației în monografia respectivă, tincturile din materii prime zoologice sunt pregătite în proporție de o parte din materia primă medicinală într-un total de zece părți de tinctură finală utilizând alcool de 65% sau concentrația specificată în monografia respectivă. Soluția rezultată de 10% (1:10) este echivalentă cu diluția 1DH (1X). Diluția 2DH este preparată utilizând o parte de tinctură 1:10 cu nouă părți de diluant. Diluțiile ulterioare sunt preparate după cum se specifică la scala decimală sau la scala centezimală.

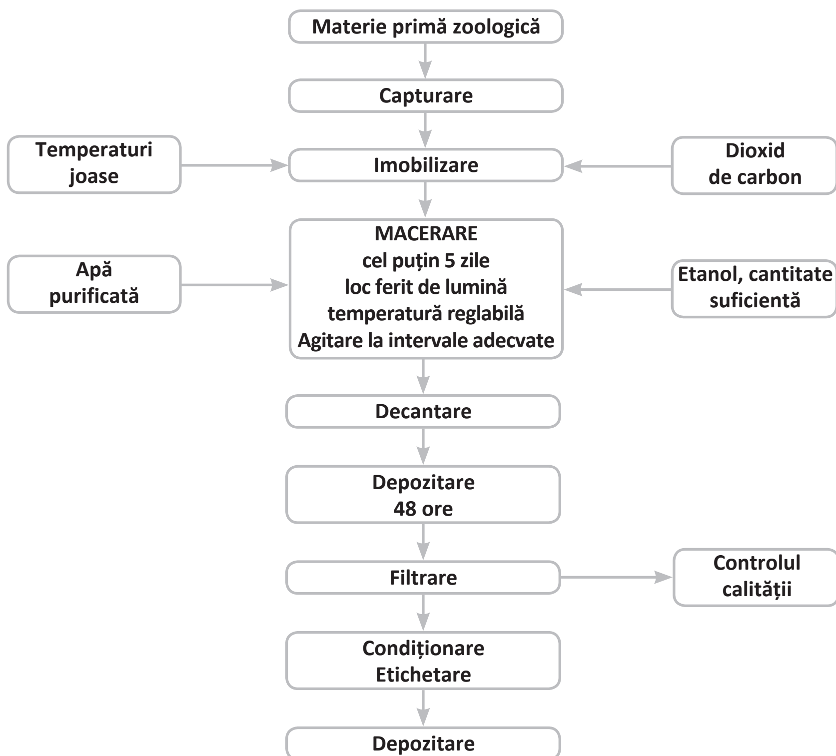

Fig. 2.13. **Fluxul tehnologic de preparare a tincturilor-mamă sarcode A**

Imobilizare. Materiile prime zoologice, în special insectele veninoase şi arahnidele (păianjenii), care trebuie să fie utilizate pe viu pentru a pregăti tinctura, pot fi plasate, imediat după capturarea lor într-un recipient etanşat conținând o cantitate mică de alcool concentrat (dar mai puțin decât suma totală necesară pentru pregătirea tincturii) ca să-i omoare mai repede. Containerul trebuie să fie etichetat pentru a identifica: specia; data şi locul de capturare; cantitatea şi concentrația alcoolului utilizat. Cantitatea şi tăria alcoolului utilizat pentru imobilizarea materiei prime trebuie să fie luate în considerare atunci când se calculează cantitatea de alcool ce se va adăuga la pregătirea tincturii. Animalele vii pot fi de asemenea, înainte de a fi introduse în alcool, imobilizate prin expunere la frig sau prin expunere în mediu de dioxid de carbon înainte de macerare. În afară de alcool sau dioxid de carbon, nu trebuie să fie utilizate alte substanțe chimice, în special insecticidele, pentru a ucide sau imobiliza animalul. Utilizarea animalelor moarte, descompuse sau uscate este interzisă, dacă nu se specifică altfel în monografia individuală.

Materia primă zoologică este împărțită în mod adecvat, într-un borcan sau într-un vas cu gură largă, şi se adaugă cantitatea calculată de alcool şi apă purificată, care să acopere, dacă este posibil, masa întreagă a materiei prime. Borcanul sau vasul trebuie să fie etanşat cu atenție pentru a preveni evaporarea, plasat într-o cameră întunecată, la o temperatură reglabilă, şi agitat la intervale adecvate. Perioada de timp necesară pentru extragerea substanței medicamentoase este variabilă, dar este nevoie de cel puțin 5 zile. Apoi se decantează lichidul limpede. Se lasă lichidul să stea timp de 48 de ore, apoi se filtrează pentru a îndepărta toate particulele rămase astfel încât filtratul să fie clar la timpul de filtrare. Se depozitează într-un recipient închis ermetic, din sticlă sau alt material inert, într-o zonă corespunzătoare. Se etichetează containerul cu semnul Ø, indicând că preparatul lichid este cel mai concentrat şi că este obținut direct din materia primă medicinală, se indică, de asemenea, raportul tincturii (de exemplu 1:20, sau 1:10), precum şi metoda (de exemplu metoda I sau II). Tincturile sunt supuse retestării după o perioadă de cel puțin cinci (5) ani de la data fabricației, cu excepția cazului în care datele de stabilitate confirmă o

perioadă de testare diferită. Retestarea se aplică numai pentru tinctură, nu şi la diluțiile ulterioare sau a produselor preparate din ea.

2.3.2. Tincturi-mamă sarcode B

Sunt medicamente homeopatice preparate din organe sau țesuturi sănătoase obținute de la specimene sănătoase, şi nu sunt încă incluse în alte clase. Medicamentele în cauză trebuie să fie protejate de lumină, aer şi umiditate, dacă acestea vor fi depozitate înainte de a fi transformate în tincturi sau triturări, cu excepția cazului în care se prevede altfel în monografii. La preparare, materia primă nu trebuie să fie modificată, iar produsul final nu trebuie să fie alterat de agenți patogeni sau alte substanțe dăunătoare. *Sarcodele B* sunt diluate de una din cele două metode care diferă de alte diluții prin solvenții prescrişi (*fig.2.14*).

Metoda I: O parte din materia primă medicinală uscată prin congelare este amestecată cu nouăzeci şi nouă părți amestec format din trei volume de apă purificată, un volum de glicerină şi un volum de alcool. Se efectuează sucusiunea şi apoi se filtrează, dacă este necesar. Rezultatul reprezintă diluția 1CH. Pentru o parte de diluție 1CH, se adaugă nouăzeci şi nouă părți de amestec format din trei volume de apă purificată, un volum de glicerină şi un volum de alcool. Se supune sucusiunii. Rezultatul reprezintă diluția 2CH. Diluțiile ulterioare sunt pregătite folosind alcool diluat sau alt solvent.

Metoda II: Materia primă medicamentoasă proaspătă este măcinată grosier. La o parte se adaugă 9 părți de glicerină de 85%.

Amestecul rezultat se păstrează protejat de lumină pentru nu mai puțin de şapte zile. Se decantează, şi se filtrează dacă este necesar. Soluția rezultată este echivalentă cu diluția 1DH. Diluțiile ulterioare sunt preparate folosind glicerină de 85% ca diluant. O variantă a acestei metode prevede combinarea unei părți din materia primă măcinată grosier cu cinci părți dintr-o soluție salină (clorură de sodiu, 1.5–8.0% m/m în apă purificată) şi nouăzeci şi cinci de părți de glicerină. Amestecul rezultat se păstrează protejat de lumină pentru nu mai puțin de şapte (7) zile. Se decantează, şi se filtrează dacă este necesar. Soluția

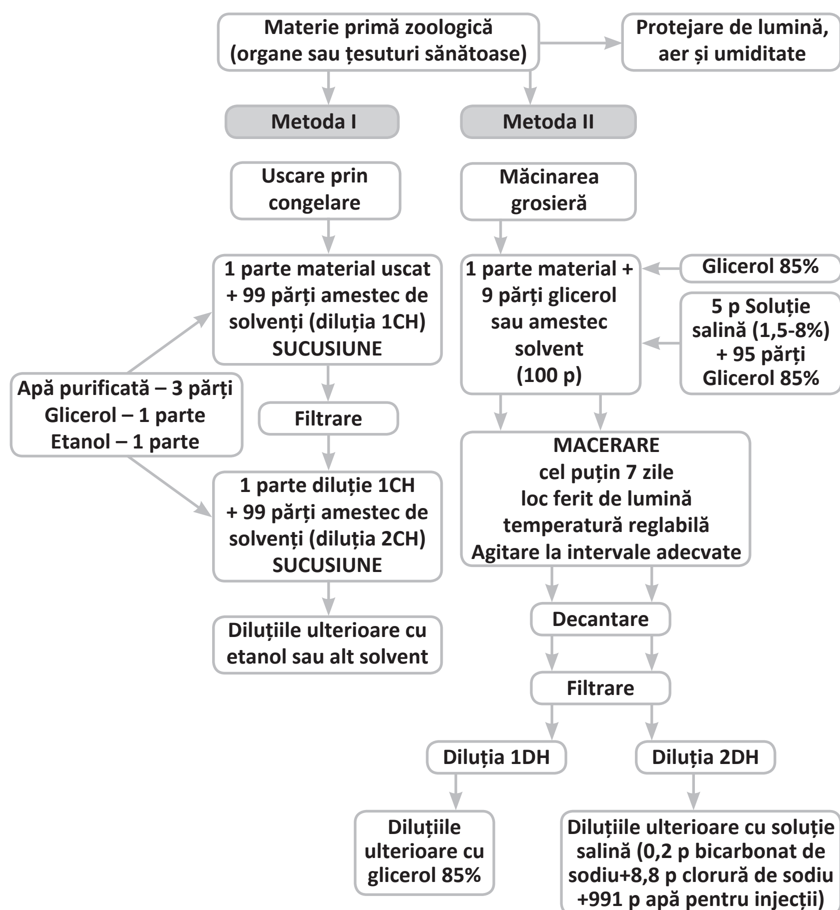

Fig. 2.14. **Fluxul tehnologic de preparare a tincturilor-mamă sarcode B**

rezultată este echivalentă cu diluția 2DH. Diluțiile ulterioare sunt preparate folosind soluție salină compusă din 0,2 părți de bicarbonat de sodiu şi 8,8 părți de clorură de sodiu în 991 părți de apă pentru injecții ca diluant.

2.3.3. Tincturi-mamă nosode

Nosodele sunt medicamente homeopatice preparate din materii prime zoologice care se obțin de la agenții cauzali sau produse patologice, cum ar fi organe sau țesuturi patologice; agenți cauzali, cum ar fi: bacterii, ciuperci, paraziți, ovule, particule de virusuri şi drojdie; produse ale unei boli; excreții sau secreții. Acestea trebuie să fie protejate împotriva luminii, aerului şi umezelii, dacă urmează să fie depozitate înainte de a fi transformate în soluții sau triturări, dacă nu se specifică altfel în monografie.

La prepararea nosodelor A materia primă nu trebuie să fie alterată, iar produsul final să nu fie alterat de alți agenți patogeni sau alte substanțe dăunătoare.

Prima diluție trebuie să fie sterilizată. Nosodele ***nu pot fi eliberate*** în diluții de la 1DH până la 5DH. În nici un caz nosodele nu ar trebui să fie distribuite în diluții mai mici decât cele prevăzute în monografia respectivă. Materiile prime medicinale solubile proaspete, umede sau uscate sunt diluate ca cele din substanțe chimice solubile. Materiile prime medicinale insolubile proaspete, umede sau uscate sunt diluate ca cele din substanțe chimice insolubile.

2.4. Tincturi-mamă obținute din substanțe chimice

Materiile prime de origine chimică sunt cele alcătuite din produse chimice anorganice sau organice, substanțe complexe de origine minerală sau produse definite astfel numai prin procesul de fabricație.

Toate materiile prime de origine chimică, solubile în vehicule obişnuite (apă purificată) sunt preparate ca soluții şi diluțiile lor. Substanțele hidrofile şi/sau hidrosolubile pot fi preparate ca triturări cu lactoză monohidrat. În calcularea raportului cantitatea materiei prime chimice/diluant, se aplică recalcul la apa de hidratare.

Metoda I. Prima soluție este preparată în proporție de o parte de materie primă medicinală la un total de zece părți de soluție utilizând apă purificată sau alcool de concentrație corespunzătoare, cu excepția

cazului în care se prevede altfel în monografia respectivă. Soluția rezultată de 10% este prima diluție zecimală (1DH). Diluțiile ulterioare sunt preparate în conformitate cu scala decimală de diluție.

Dacă se doreşte, prima diluție zecimală poate fi procesată suplimentar folosind un raport de 1:10. Aceasta este în mod normal a doua diluție zecimală (2DH); cu toate acestea, ea poate să fie etichetată ca prima diluție centezimală (1CH) şi prelucrată ulterior, în conformitate cu scala centezimală de diluție.

Metoda II. În cazul în care materia primă medicinală nu este solubilă în proporție de 10 la sută, se prepară în proporție de o parte de materie primă medicinală la o sută de părți soluție, utilizând apă purificată sau alcool de concentrația necesară, cu excepția cazului în care se prevede altfel în monografia respectivă. Soluția rezultată de 1% reprezintă a doua diluție zecimală (2DH) sau prima diluție centezimală (1CH). Diluțiile ulterioare sunt preparate în conformitate cu scala decimală de diluție sau scala centezimală. În cazul în care materia primă medicinală este solubilă în apă, dar nu şi în alcool sau atunci când, fiind solubilă în alcool, poate fi modificată sau descompusă chimic, se poate prepara ca o soluție apoasă conform specificației din monografia respectivă. Soluțiile apoase sunt, în general, instabile şi trebuie să fie preparate *ex tempore* şi ele pot fi depozitate numai atât timp cât stabilitatea lor a fost demonstrată.

Soluțiile nealcoolice trebuie utilizate imediat pentru a pregăti forme de dozare stabile şi păstrate corespunzător. Toate soluțiile nealcoolice care pot fi supuse contaminării microbiene trebuie să fie pregătite cu un sistem de conservanți adecvat; orice sistem de conservare trebuie să respecte standardele farmacopeice de eficacitate antimicrobiană. Conservanții sau stabilizatorii, dacă au fost folosiți, trebuie să fie adăugați numai la diluția finală, şi trebuie indicați pe etichetă. Alternativ, soluțiile nealcoolice pot fi imediat transformate în diluții mai mari, folosind alcool diluat ca diluant pentru ultimele două diluții zecimale sau pentru diluția finală centezimală.

2.5. Diluarea și dinamizarea produselor homeopate

2.5.1. Diluțiile homeopate

Farmacopeile homeopate adoptă sistemele zecimal, centezimal, cincizecimilesimal (*Quintemilezimal/quinquaginta miile*) ca scale standard de diluție, în formă lichidă sau în formă solidă, prin care fiecare diluție succesivă sau triturare este preparată folosind un raport de 1/10, 1/100 sau 1/50000.

Diluțiile homeopate lichide sunt marcate în conformitate cu scara de diluție şi metoda de diluție folosită. Denumirile care trebuie să apară pe etichete sunt prezentate în tab. 2.1.

Tabelul 2.1. **Diluțiile homeopate lichide**

Denumire	Scara	Metoda de diluție
X sau D	Decimală (1/10)	hanemanniană
CH sau C	Centezimală (1/100)	hanemanniană
CK sau K	Centezimală (1/100)	korsakoviană
LM	Quintemilezimală (1/50000)	hanemanniană

Marcarea, pentru **diluțiile zecimale,** este D sau **X**, care indică în mod clar scara folosită. Toate diluțiile decimale sunt preparate conform metodei Hahnemann. Marcarea pentru diluțiile **centezimale** Hahnemann este **CH**, care indică în mod clar atât scala folosită cât şi metoda de diluție. Marcajul **C** este un sinonim pentru CH şi acesta poate fi utilizat numai pentru a desemna o diluție care este preparată în conformitate cu metoda Hahnemanniană. Marcarea pentru metoda Korsakoviană a diluțiilor centezimale este **CK**, care indică atât scala folosită cât şi metoda de diluție. Litera **M** nu se referă la o scară de potențare (cum ar fi X sau C). Este un simbol (de la cifrele romane) pentru desemnarea numărul 1000. Simbolul M este utilizat pentru a desemna o potență în scara Korsakoviană, de exemplu: 1M – înseamnă 1000CK, 10M – 10,000CK, 50M – 50,000CK şi aşa mai departe. Singura excepție este **LM sau Q**, care este o denumire pentru diluția cincizecimilesimală.

Diluțiile centezimale împărtăşesc raportul „calculat" cu diluțiile zecimale, şi prin urmare pot fi considerate omoloage (de exemplu un 2C şi un 4X), deoarece rapoartele suşelor de pornire în diluții pot fi calculate ca fiind la fel. Cu toate acestea, ele nu sunt echivalente, nici interschimbabile, pe măsură ce numărul de faze de dinamizare este net diferit, precum şi raportul care trebuie să fie utilizat exclusiv în fiecare serie de producție. O serie de diluții centezimale trebuie să se facă exclusiv cu diluții antecedente centezimale; fiecare pas trebuie să se facă cu un raport de 1:100. De asemenea, orice diluție zecimală trebuie să fie făcută exclusiv cu diluții antecedente zecimale; fiecare pas trebuie să se facă într-un raport de 1:10. Amestecarea rapoarte centezimale şi zecimale în aceeaşi serie de diluție face ca produsul final rezultat să fie alterat.

În ***scara zecimală***, cantitatea inițială de materii prime medicamentoase este împărțită progresiv la zece, astfel încât prima diluție zecimală (1D) este preparată folosind o parte din materia primă medicamentoasă într-un total de zece părți din prima diluție zecimală finală. Cea de a doua diluție zecimală (2D) este preparată folosind o parte din prima diluție zecimală (1D) într-un total de zece părți din a doua diluție zecimală finală. Diluția a treia zecimală (3D) este preparată folosind o parte din a doua diluție zecimală într-un total de zece părți din a treia diluție zecimală finală. Diluțiile zecimale ulterioare sunt pregătite la fel. La fiecare pas, se utilizează nouă (9) părți de diluant (alcool, apă purificată, lactoză monohidrat etc.) şi după fiecare pas de preparare se trece prin faza de dinamizare (sucusiune). Cele mai multe tincturi (excepțiile sunt indicate în monografiile respective) sunt echivalente în putere cu prima diluție zecimală (1/10), marcată 1D.

Altfel spus, un mililitru de tinctură, un mililitru de soluție 1D sau un gram de 1D triturare conține echivalentul a 0,10 grame de materie primă medicinală uscată, sau anhidră. Iar un mililitru de a doua diluție zecimală (2D) sau un gram de a doua triturare zecimală (2D) conține echivalentul a 0,01 grame de materie primă medicinală uscată, sau anhidră. Diluțiile ulterioare lichide sau solide sunt realizate prin diluția în serie sau triturare folosind una parte de diluție zecimală precedentă

cu nouă părți ale vehiculului pentru a face un total de zece părți ale diluției ulterioare. Aceste zece părți reprezintă următoarele proporții ale materiei prime medicinale uscată, sau anhidră: 2D = 10^{-2} părți; 3D = 10^{-3} părți; 4D = 10^{-4} părți; 5D = 10^{-5} părți; 6D = 10^{-6} părți; 7D = 10^{-7} părți; 8D = 10^{-8} părți. În cazul în care materiile prime medicamentoase sunt insolubile în proporție de 1 la 10 şi necesită mai mult solvent, aşa cum este indicat în monografiile respective, tinctura-mamă a lor trebuie să fie pregătită în conformitate cu specificațiile monografiei respective.

În ***scara centezimală*** cantitatea inițială de materii prime medicamentoase este împărțită progresiv la o sută, astfel încât prima diluție centezimală (1CH) este preparată folosind o parte din materia primă medicinală într-un total de o sută de părți de primă diluție centezimală finală. Cea de a doua diluție centezimală (2CH) este preparată folosind o parte din prima diluție centezimală într-un total de o sută părți de diluție secundară centezimală finală. A treia diluție centezimală (3CH) este preparată folosind o parte din a doua diluție centezimală într-un total de o sută de părți de diluție terțiară centezimală finală. Diluțiile centezimale ulterioare se prepară la fel. La fiecare pas, sunt folosite nouăzeci şi nouă (99) părți de diluant (alcoolul, apa purificată, lactoză monohidrat etc.) şi la fiecare pas se trece prin faza de sucusiune (dinamizare).

Altfel spus, un mililitru de diluție lichidă din prima diluție centezimală (1CH), sau un gram din prima triturare centezimală (1CH) conține echivalentul a 0,01 g de materie primă medicinală uscată, sau anhidră. Un mililitru din a doua diluție centezimală (2CH), sau un gram din a doua triturare centezimală (2CH) conține echivalentul a 0,0001 gram de materie primă medicinală uscată, sau anhidră. Diluțiile ulterioare lichide sau solide sunt realizate prin diluție în serie sau triturare folosind o parte de diluția centezimală precedentă cu nouăzeci şi nouă părți de vehicul pentru a face un total de o sută de (100) părți de diluții ulterioare. Aceste o sută de părți reprezintă următoarele proporții de materie primă medicinală uscată, sau anhidră: 2CH = 10^{-4}.

2.5.2. Dinamizarea diluțiilor homeopate

Sucusiunea este o agitație puternică a lichidului într-o perioadă definită de timp. Această operație, împreună cu etapa imediat anterioară de diluare în serie (scala zecimală de diluție sau scala centezimală de diluție, cuprind procedeele de diluție Hahnemanniene – metoda flaconului multidoză, sau Korsakoviene – metoda flaconului unidoză. Din punct de vedere istoric, sucusiunea, sau etapa de agitare, este numită, de asemenea, ***dinamizare***.

Agitarea energică se obține printr-o mişcare bidirecțională rapidă a flaconului, fiecare mişcare sau lovitură este întreruptă brusc pentru a crea turbulențe semnificative în lichid. Flaconul selectat pentru procesul de sucusiune trebuie să dispună de spațiu suficient pentru lichid şi de un spațiu suficient gol pentru a realiza turbulență semnificativă a lichidului. Este acceptată practica în care spațiul gol să fie nu mai puțin de 1/3 din volumul total al containerului. Se recomandă ținerea flaconului în mâna dreaptă şi, cu mişcare fermă din cot, se loveşte baza flaconului de un suport tapetat cu un material moale (piele, burete). Numărul de loviri trebuie să fie de cel puțin o sută.

Dispozitivele mecanice proiectate pentru a automatiza sucusiunea trebuie calibrate pentru a asigura un nivel ridicat al gradului de reproductibilitate între loturi. Designul echipamentului de dinamizare automată trebuie să producă turbulențe prin lichid. Sunt utilizate în mod obişnuit modele care folosesc mişcarea bidirecțională cu întreruperi bruşte. Pot fi utilizate şi alte metode, la care s-a demonstrat, prin mijloace adecvate, procedeul de a produce astfel de turbulențe. Mişcări de rotație singure nu pot atinge gradul de turbulență necesar. Dispozitivele de dinamizare *Dynamic* sunt fabricate din aluminiu şi oțel inoxidabil, cu o caroserie închisă, formând o cuşcă Faraday, pentru a preveni orice contaminare electromagnetică a amestecului apos provenind din mecanismele electrice ale maşinii (*fig.2.15*).

Principiul de funcționare al dispozitivului Dynamic 101 + SWH (Scalar Wave Homeopathic). Integrarea sistemului de transmisie a undelor scalare SWH cu Dynamic 101 permite producerea soluțiilor homeopatice pe bază de apă, de putere mai mare. Tincturile sau substanțele biochimice sunt plasate pe receptorul R1 şi transmițătorul T, iar

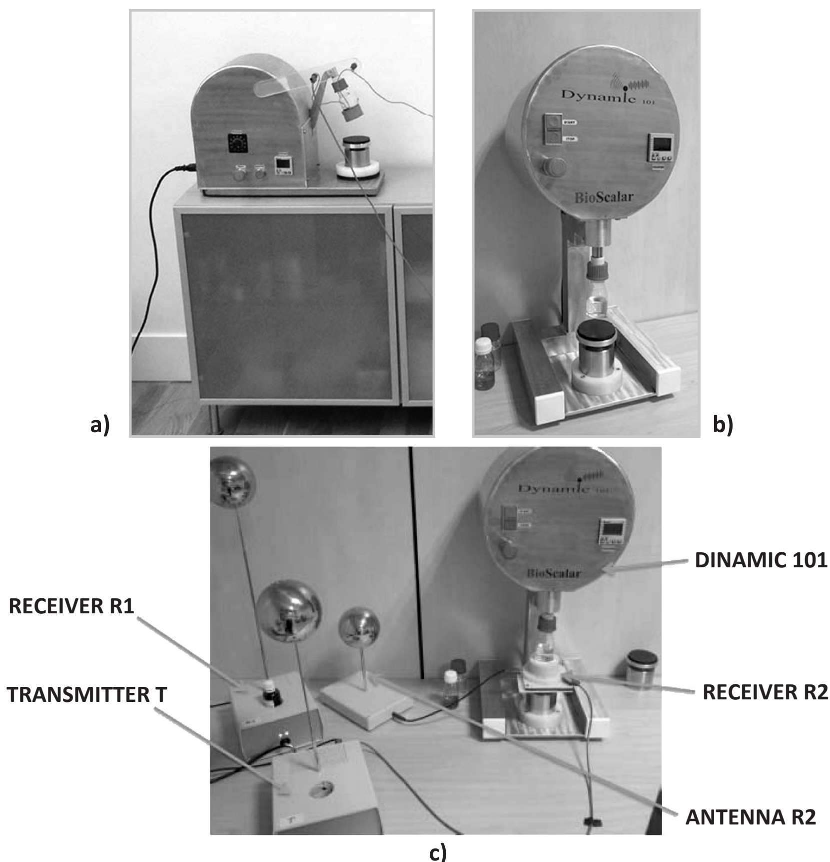

Fig. 2.15. **Dispozitive de dinamizare a diluțiilor homeopate a) Dynamic 100 (principiul pârghie unghiulară); b) Dynamic 101 (principiul liniar); c) Dynamic 101 + SWH (Scalar Wave Homeopathic) (principiul liniar).**
(sursa: http://www.bioscalar.eu/en/homeopathics-dynamisations.html)

această informație este transferată în soluția de apă plasată în dispozitivul de dinamizare, denumit receptor R2. Ambele receptoare R1, R2 şi transmițătorul T al SWH sunt conectate prin unde scalare în rezonanță, comunicarea fiind bidirecțională între ele. În acelaşi timp, atunci când

flaconul este agitat şi lovit, apa din sticlă este încărcată cu informațiile plasate în R1, informațiile sunt transportate de undele scalare de la R1 (tinctură) la R2 (flacon agitat), timp în care dinamizarea determină transformări structurale ale cristalelor de apă, informația este înregistrată, astfel că înregistrarea informațiilor este cea mai stabilă posibilă, deasupra oricărui alt sistem de transfer homeopatic. (sursa – *http://www.bioscalar.eu/en/homeopathics-dynamisations.html*).

2.5.3. Diluții Hahnemanniene – metoda flacoanelor multiple

Pentru diluțiile zecimale: Un flacon separat curat, închis ermetic sau un recipient de capacitate adecvată este utilizat pentru fiecare pas. Se pune o parte de tinctura sau de soluție 1DH într-un flacon. Se adăugă nouă părți de diluant. Se dinamizează. Rezultatul este diluția 2DH. În cazul în care este folosită o tinctură în care raportul reprezintă 1:20, se va prepara din două părți de tinctură cu opt părți de diluant. Într-un flacon separat sau container, se pune o parte de diluție 2DH. Se adaugă nouă părți diluant. Se dinamizează. Rezultatul este diluția 3DH. Se continuă aceste diluții în etape, până la diluția zecimală dorită, la fiecare etapă se utilizează un flacon sau container bine curățat, închis ermetic.

Pentru diluții centezimale: Un flacon separat curat, închis ermetic sau alt recipient de capacitate adecvată este utilizat pentru fiecare etapă. Se pune o parte de tinctură sau de soluție 1D într-un flacon. Se adăugă nouăzeci şi nouă părți de diluant. Se dinamizează. Rezultatul este diluția 1CH. În cazul în care este folosită o tinctură reprezentând 1/20 din materie primă medicinală, se vor utiliza două părți de tinctură cu 98 părți de diluant. Într-un flacon separat sau container, se pune o parte de diluție 1CH. Se adaugă nouăzeci şi nouă părți de diluant. Se dinamizează. Rezultatul este diluția 2CH. Într-un flacon separat sau container, se pune o parte din diluția 2C. Se adaugă nouăzeci şi nouă părți de diluant. Se dinamizează. Rezultatul este diluția 3CH. Se continuă aceste diluții în etape, până la diluția centezimală dorită, la fiecare etapă se utilizează un flacon sau container bine curățat, închis ermetic.

Această metodă prevede folosirea unui număr mare de flacoane (atâtea flacoane, câte trepte de diluare urmează a fi executate), unei cantități relativ mari de solvent, dar permite realizarea şi urmărirea precisă a modului de execuție a procesului de diluare, în ordine liniar crescătoare. Un avantaj îl constituie faptul că permite realizarea unei diluteci – adică a unei colecții întregi de diluții intermediare (biblioteci), real utilizabile ori de câte ori este nevoie.

Diluteca reprezintă un modul special conceput (corp de mobilier, cu sertare înguste, de dimensiuni suficiente pentru poziția verticală a unui flacon farmaceutic de 10–20 ml) şi care să permită o depozitare eficientă şi ordonată a diluțiilor, alfabetic şi în ordinea creşterii diluției. Pentru *Allium cepa* se vor păstra, de regulă: în seria CH: 3, 6, 9, 12, 15, 20, 25, 28, 30,…, 200; în seria D: 2, 3, 6, 9, 12, 15, 20, 24, 28, 30.

2.5.4. Diluții Korsakoviene – metoda flaconului unitar

Un singur flacon curat, închis ermetic sau un recipient de capacitate adecvată este folosit pentru toate etapele. Se plasează un volum măsurat cu exactitate de tinctură sau de soluție 1D în flacon sau recipient. Se agită bine. Se goleşte flaconul sau containerul, fie prin drenare de sus în jos sau prin aspirație; prin procesul de golire trebuie să se scoată exact nouăzeci şi nouă (99) la sută din volumul inițial de tinctură sau soluție folosită, lăsând o parte la sută din volumul inițial în flacon. Acest reziduu va fi baza de calcul al volumului în pasul următor. La o parte de tinctură sau de soluție 1D rămasă în flacon sau recipient, se adaugă nouă părți de diluant. Se dinamizează. Rezultatul este diluția 1CK (prima diluție Korsakoviană). Se goleşte flaconul sau containerul, fie prin drenare de sus în jos sau prin aspirație; prin procesul de golire trebuie să se scoată exact nouăzeci şi nouă la sută din volumul inițial de diluție 1CK, lăsând o parte de diluție 1CK în flacon. La o parte din diluție 1CK rămasă în flacon sau recipient, se adaugă nouăzeci şi nouă (99) părți de diluant. Se dinamizează. Rezultatul este diluția 2CK (a doua diluție Korsakoviană). La o parte din diluția 2CK rămasă în flacon sau recipient, se adaugă nouăzeci şi nouă părți de diluant. Se dinamizează. Rezultatul este diluția 3CK (a treia diluție Korsakoviană). Se continuă

aceste etape de diluție, până la diluția Korsakoviană dorită, la toate etapele se utilizează acelaşi flacon sau container bine închis. Pentru materii prime medicamentoase ce nu sunt solubile în apă sau alcool, se prepară trei triturări centezimale succesive cu lactoză monohidrat. Apoi triturarea este convertită la forma lichidă. După care, poate fi utilizată metoda de diluție Korsakoviană pentru diluția lichidă 4CK obținută, cu utilizarea etapelor 1 şi 2 de mai sus, se va prepara diluția 5CK.

2.5.5. Diluții quintemilezimale (LM sau Q)

Spre deosebire de scalele de diluție zecimale şi centezimale, scala de diluție cincizecimilesimală (raport de 1:50000), etapa diluției inițiale (1LM) este definită de metoda de fabricare. (*Notă*: materia primă pentru diluția 1LM este triturarea 3CH; aceasta nu este o schimbare a scării în timpul unei serii de diluție). Paşii ulteriori de diluție sunt definiți prin metoda de fabricație.

Metoda 1. (*conform Guidelines for Manufacturing Homeopathic Medicines, USHP).*

Pentru materiile prime medicamentoase solide, se procedează conform scalei centezimale la triturarea 3C. Pentru materii prime medicinale lichide, se impregnează lactoză monohidrat într-o proporție de o parte de materie primă medicinală la o sută părți de lactoză monohidrat, apoi se triturează pentru a produce triturarea 1CH; se impregnează alternativ lactoza monohidrat folosind o parte de tinctură sau o soluție 1DH la zece părți de lactoză monohidrat, apoi se triturează pentru a produce triturarea 1CH. În continuare se prepară triturările 2CH şi 3CH.

Pentru o parte (la masă) din triturarea 3CH, se adăugă cinci sute de părți (la volum) dintr-un amestec compus din o parte 95% v/v alcool şi patru părți apă purificată. Se dizolvă triturația 3CH complet. La o sută părți (la volum) de alcool de 95% v/v se adaugă o parte din lichidul preparat în etapa precedentă. Se dinamizează. Rezultatul este diluția 1LM. La cinci sute părți (la masă) de pelete Nr. 10, se adaugă o parte (la volum) de diluție 1LM. Se agită pentru a asigura impregnarea uniformă pe toate peletele. Se dizolvă o parte (la masă) de pelete impregnate

din etapa precedentă în o sută părți (la volum) de alcool de 95% v/v. Se dinamizează. Rezultatul este diluția 2LM

Metoda 2. Forme solide

Prepararea LM 1

Se pleacă de la 60 mg triturație 3CH care se dizolvă în 20 ml alcool 15% m/m corespunzător la 500 de picături. O picătură din această soluție se introduce într-un flacon farmaceutic mic cu 2,5 ml alcool 86% m/m (corespunzător la 100 de picături); dinamizarea se efectuează prin agitarea energică a flaconului de minim 100 de ori. Cu această soluție se vor impregna uniform 100 g granule mărimea 1 (aproximativ 50.000 de bucăți) şi se vor usca (*fig.2.16*). Aceste granule corespund gradului de potență LM. Schematic, rețeta de preparare a 100 g granule LM 1:

60 mg C3 + 20 ml alcool 15% m/m = 500 picături. 1 picătură (1.) + 2,5 ml alcool 86% m/m = 100 de picături. Impregnare +100 g granule = 50.000 granule L.M.I.

Fig. 2.16. **Impregnarea granulelor homeopate la dispozitive semiautomate**

Prepararea LM 2. Se pleacă de la 1 granulă LM 1, care se dizolvă într-o picătură de apă, într-un flacon farmaceutic mic se adaugă 2,5 ml alcool 86% m/m (corespunzător la 100 de picături); se face dinamizarea prin agitarea puternică a flaconului de minim 100 de ori. Cu această soluție se vor impregna uniform 100 g granule mărimea 1 şi se vor usca. Diluțiile ulterioare se obțin prin acelaşi procedeu. Impregnarea poate fi efectuată atât manual cât şi cu ajutorul dispozitivelor semiautomate.

Forme lichide. Diluțiile lichide se obțin prin intermediul celor solide. Astfel, se dizolvă o granulă impregnată LM în 10 ml alcool 15% m/m. Soluția obținută va purta gradul de potență al globulei. Dacă se pleacă de la o granulă LM 1, aceasta se poate dizolva în 2,5 ml alcool 86% m/m

într-un flacon farmaceutic mic; se face potențarea; 0,1 g din această soluție se va amesteca cu 25 g alcool 43% m/m; amestecul obținut corespunde gradului de potență LM 2. Prin acest procedeu, se poate realiza trecerea dintr-o treaptă de diluție inferioară în una superioară.

2.5.6. Diluția substanțelor solide

Diluțiile din materii prime medicamentoase solide sunt preparate prin triturarea materiei prime cu lactoză monohidrat. La calcularea raportului de materii prime față de solvent, se aplică specificările privind apa de hidratare. Se utilizează un mojar cu pistil pentru cantități mici; pentru cantități mari poate fi utilizat un triturator mecanic. Procesul de triturare trebuie continuat pe o perioadă suficientă de timp pentru a se asigura omogenitatea masei preparate.

Triturațiile sunt forme farmaceutice homeopate solide, amestecuri omogene cu un înalt grad de dispersie. Sunt trei factori care se impun respectați, pentru reuşita procesului de triturație: modul cum trebuie să se efectueze; raclarea materialului de pe pereții mojarului; timpul. Pentru ca triturarea să se poată considera încheiată, eficientă, este nevoie ca: 80% din diametrul particulelor substanței active din diluția DH1 decimal şi CH1 centezimal să fie sub 10 micrometri; nici o particulă a substanței active nu trebuie să depăşească 50 micrometri. În cazul triturațiilor, dinamizarea se realizează concomitent cu operațiunea de diluare şi durează minim o oră. Cantitatea de lactoză utilizată ca vehicul, necesară diluării, se calculează în funcție de diluția care se prepară; se împarte în trei fracții egale: F1 = F2 = F3; prima parte F1 se introduce într-un mojar de porțelan şi se amestecă de câteva ori cu putere pentru a colmata eventualii pori ai mojarului. Se adaugă substanță medicamentoasă solidă şi se triturează timp de 6 minute; apoi, timp de 4 minute, se raclează amestecul de pe pereții mojarului. Se triturează amestecul timp de alte 6 minute şi se răzuieşte cu o spatulă încă 4 minute. Se adaugă a doua parte de lactoză F2, se triturează 6 minute, se răzuieşte din nou încă 4 minute şi se repetă încă o dată cele două operațiuni, în final, se adaugă a treia parte de lactoză F3 şi se repetă operațiile de mai sus. Astfel, se obține diluția DH1, respectiv CH1. Diluția DH2

se prepară triturând 1 parte DH1 cu 9 părți lactoză. Diluția CH2 se obține triturând 1 parte CH1 cu 99 părți lactoză. Diluțiile ulterioare se prepară asemănător. Cantitățile de până la 1 kg se lucrează manual, iar tehnica este următoarea: se calculează cantitatea de lactoză necesară unei trepte de diluare şi potențare, conform regulii de calcul (1:9 p. lactoză în caz decimal şi 1: 99 p. lactoză în caz centezimal). Este importantă realizarea unui timp necesar şi unei intensități eficiente de amestecare, încât diluția finală executată să aibă particule cu mărime de până la 100 microni.

Fig. 2.17. **Mojar automatizat model RM-200.** *https://www.retsch.ro/ro/produse/macinare/mojar/rm-200/functii-si-caracteristici/*

Triturările pot fi eliberate în formă de pulberi sau comprimate. Oricare dintre acestea pot fi dizolvate sau amestecate cu soluții apoase. Triturările sub formă de pudră pot fi ambalate în capsule pentru o administrare mai uşoară.

Cantitățile de peste 1 kg se lucrează automatizat, utilizându-se pentru aceasta un mojar tip Retsch (*fig.2.17*), prevăzut cu: mecanism care asigură rotirea cu viteză reglabilă a mojarului, asigurând astfel amestecarea conținutului; un mecanism de raclare continuă a materialului farmaceutic ce ar avea tendința de aderare pe pereții mojarului; un pistil vertical care realizează o mişcare pendulară în interiorul mojarului. Timpul necesar de amestecare este de minim o oră.

Adaosul de lactoză monohidrat se realizează etapizat, în fracțiuni de câte o treime din cantitatea necesară calculată, similar cu execuția manuală.

2.5.7. Conversiunea triturațiilor substanțelor insolubile în diluții lichide

Diluțiile se obțin prin triturarea materiei prime medicamentoase insolubile în lichide: o parte din cea mai mică triturație solubilă posibilă a materiei prime medicinale se diluează cu un vehicul suficient pentru a produce diluția următoare. Toate materiile prime chimice, care sunt

insolubile sau doar parțial solubile în vehiculele menționate în paragraful privind diluanți şi vehicule trebuie să fie preparate numai ca triturări prin intermediul a două etape zecimale sub diluția lichidelor decimale sau a unei etape centezimale sub diluția lichidelor centezimale.

Pentru diluții zecimale: Se prepară prin dizolvare o parte din triturarea 6DH, sau cea mai mică cantitate de triturare solubilă, specificată în monografia respectivă, în apă purificată suficientă pentru a face un total de zece părți. Se dinamizează. Rezultatul este diluția intermediară. La o parte din diluția intermediară, se adaugă nouă părți de solvent. Se dinamizează. Rezultatul este diluția lichidului menționată în monografia individuală.

Notă. Diluția intermediară trebuie să fie proaspăt preparată; orice exces care nu este folosit imediat pentru a prepara diluția lichidului identificat în monografia individuală este aruncat.

De exemplu, în cazul în care diluția lichidului specificată în monografia individuală este 8DH, se dizolvă o parte din triturarea 6DH în apă purificată suficientă pentru a face un total de zece părți. Se dinamizează. Rezultatul este diluția intermediară 7DH. La o parte a diluției intermediare 7DH, se adăugă nouă părți de diluant. Se dinamizează. Rezultatul este diluția 8DH.

Pentru diluții centezimale: Se prepară prin dizolvarea unei părți din cea mai mică triturare solubilă, care reprezintă o etapă centezimală mai joasă de diluția centezimală lichidă, în cincizeci părți de apă purificată. Se adaugă diluant suficient pentru a face un total de o sută de părți. Exemplu: se dizolvă o parte din triturația 3C în cincizeci părți de apă purificată. Se adaugă diluant suficient pentru a face un total de o sută de părți. Se dinamizează. Rezultatul este diluția 4C.

Trecerea Lichid – Solid

Uneori se doreşte realizarea unei treceri din fază lichidă (tincturi-mamă din plante şi animale, soluții chimice, diluții) în fază solidă, pe suport de lactoză monohidrat, adică de triturație. Aceasta înseamnă că diluarea şi potențarea se efectuează cu lactoză; se face calculul necesar – în funcție de tipul diluției, cantitățile de până la 1 kg se pot realiza manual, iar cele peste, automatizat. Soluția lichidă se adaugă peste lactoză, se amestecă, intervine un proces de uscare în condiții

menajate, o măcinare şi, în final, o trecere prin sită şi amestecare. Timpul şi condițiile necesare fiecărei etape nu sunt standard; le impune fiecare laborator şi sunt prevăzute în protocoalele de producție a fiecărui produs în parte. Această tehnică se utilizează frecvent pentru prepararea comprimatelor.

2.5.8. Diluții din produsele fungilor microscopici. Alersode. Isode

Aceste diluții trebuie să fie pregătite sub o hotă cu flux laminar utilizând tehnici aseptice. Toate echipamentele trebuie să fie sterilizate înainte de utilizare şi dezinfectate după aceea. Se cântăreşte o porțiune dintr-o cultură proaspătă de ciuperci, în condiții aseptice. Se pune într-un recipient de sticlă autoclavabil ce poate fi sigilat. Se adaugă într-un container, o cantitate de apă purificată egală de nouăzeci şi nouă de ori cu greutatea culturii fungice proaspete. Se sterilizează acest amestec de materii prime la o temperatură de cel puțin 121°C timp de cel puțin cincisprezece minute. Se confirmă sterilitatea prin metode de testare la sterilitate (FR ed X, testele de sterilitate). Se dinamizează. Rezultatul este diluția 1CH. Într-un flacon separat, se pune o parte de diluția 1CH. Se adaugă nouăzeci şi nouă părți de alcool de 70%. Se dinamizează. Rezultatul este diluția 2CH. Se filtrează (filtru 0,45 micrometri) diluția 2CH pentru a elimina părți insolubile şi spori. În mod asemănător se prepară diluțiile ulterioare.

Alersode. Alersodele sunt diluții homeopate din antigeni, de exemplu, substanțe care, în condiții corespunzătoare, pot induce formarea de anticorpi. Antigenii includ toxine, fermenți, flageli (precipitinogeni), aglutinogeni, opsonogeni, lisogeni, veninuri, aglutinine, complemenți, opsonine, amboceptori, precipitine şi proteine în formă nativă. La prepararea diluțiilor din Alersode, materia primă nu trebuie să fie modificată, iar produsul final nu este alterat de agenți patogeni sau alte substanțe dăunătoare. Alersodele nu pot fi eliberate în diluții mai mici de 6DH (sau 3CH). Materiile prime medicinale solubile proaspete, umede, sau uscate sunt diluate ca cele din substanțe chimice solubile. Materiile prime medicinale insolubile proaspete, umede sau uscate sunt diluate

ca substanțele chimice insolubile, şi pot fi transformate într-o diluție lichidă în mod asemănător.

Isode. Isodele, numite uneori Detoxode, sunt diluții homeopatice din suşe botanice, zoologice, sau substanțe chimice, inclusiv medicamente, excipienți sau lianți, care au fost ingerate sau prin alte mijloace absorbite de către organism şi se crede că au produs o boală sau tulburare care interferează homeostaziei. La prepararea isodelor, materia primă nu trebuie să fie modificată, iar produsul final nu este alterat de agenți patogeni sau alte substanțe dăunătoare. Isodele nu pot fi eliberate în diluții mai mici de 6DH (sau 3CH). Materiile prime medicinale solubile proaspete, umede, sau uscate sunt diluate ca cele din substanțe chimice solubile. Materiile prime medicinale insolubile proaspete, umede sau uscate sunt diluate ca substanțele chimice insolubile, şi pot fi transformate într-o diluție lichidă în mod asemănător.

2.5.9. Combinații de diluții și/sau triturații

Combinații de diluție şi/sau triturații pot fi preparate conform uneia dintre următoarele metode:

Metoda A – amestec simplu. Ingredientele homeopate farmaceutice sunt combinate, fără nici un diluant sau excipient suplimentar, şi se amestecă până la omogenitate. Etichetarea trebuie să menționeze cantitatea sau procentul, precum şi potența diluției homeopatice sau a triturației folosite pentru a face combinația.

Metoda B – amestec potenţat. Pentru diluții zecimale: ingredientele homeopate farmaceutice sunt combinate. Pentru o parte a amestecului, se adaugă nouă părți de diluant sau excipient adecvat. Se dinamizează sau se triturează. Pot fi efectuate diluții ulterioare şi dinamizări. Pentru diluții centezimale: ingredientele homeopate farmaceutice sunt combinate. Pentru o parte a combinației, se adaugă nouăzeci şi nouă părți de diluant sau excipient adecvat. Se dinamizează sau se triturează. Ulterior pot fi efectuate alte etape de diluție şi dinamizare. Etichetarea trebuie să menționeze cantitatea sau procentul, precum şi concentrația diluției homeopatice sau a triturației folosite pentru a face combinația. Dacă se doreşte, poate fi menționat numărul de etape de diluție efectuate pentru combinația în sine.

Metoda C – diluţie prin combinare. Pentru diluții zecimale: sunt combinate câte o parte din fiecare ingredient farmaceutic homeopat în număr de X. La amestec, se adaugă [zece minus X] părți de diluant sau excipient adecvat. Se dinamizează sau se triturează. Pentru diluții centezimale: sunt combinate câte o parte din fiecare ingredient farmaceutic homeopat în număr de X. La amestec, se adaugă [o sută minus X] părți de diluant sau excipient adecvat. Se dinamizează sau se triturează. Etichetarea trebuie să menționeze cantitatea sau procentul, precum şi puterea diluției homeopatice sau a triturării folosite pentru a face combinația. Dacă se doreşte, poate fi menționat numărul de etape de diluție efectuate pentru combinația în sine. Combinațiile pot fi încorporate, ulterior, într-un vehicul adecvat unei căi speciale de administrare, sau pot fi utilizate pentru alte forme de dozare.

2.6. Forme farmaceutice homeopate

Formele farmaceutice, ca toate celelalte condiții ale producției homeopatice trebuie să se remarce prin simplitate şi utilitate pentru medic şi pacient. În alte privințe, formele medicamentoase şi tipurile ambalajului nu prezintă importanță şi pot varia doar pentru a se potrivi confortului. În acest scop farmaciştii operează cu anumite forme din zaharoză şi lactoză. Acestea pot fi utilizate pur şi simplu ca pulberi medicamentoase sau ca pelete (globule), comprimate triturate, conuri etc. Acestea sunt realizate la o mărime suficient de mică pentru a servi ca vehicul convenabil şi pentru dozare.

Tincturile, diluțiile lichide şi triturațiile pot fi dispersate ca supozitoare, unguente, cerate, geluri, loțiuni pentru uz topic. Vehiculele utilizate pentru astfel de forme dozate topice nu trebuie să interfereze cu eficacitatea preparatului sau cu testele de analiză destinate determinării dacă produsul respectă standardele de identitate, cantitate, calitate şi puritate. Etichetarea pentru toate formele de dozare topică trebuie să precizeze cantitatea şi potența ingredientelor farmaceutice homeopate utilizate în prepararea lor. Această mențiune poate fi făcută prin una din două căi.

Formatul nomenclaturii *diluţiei finale*: când vehiculul utilizat pentru forma de dozare este şi diluantul pentru diluția finală, (adică etapa anterioară a fost încorporarea în vehicul în raport de 1:10, sau 1:100 şi este dinamizat), ingredientul farmaceutic homeopatic poate fi marcat cu diluție de potență finită. De exemplu, la o parte din Avena sativa 2DH se adaugă nouă părți de (sau la o parte Avena sativa 4CH se adaugă nouăzeci şi nouă părți de) bază de unguent, şi tot amestecul este dinamizat, produsul final poate fi etichetat ca: Avena sativa 3DH (sau Avena sativa 5CH).

Formatul nomenclaturii *ingredientului final*: când vehiculul utilizat pentru forma de dozare nu este folosit ca diluant pentru dinamizare, este indicată cantitatea ingredientului farmaceutic homeopatic. De exemplu, o parte din Avena sativa 2DH se adaugă la nouă părți de bază de unguent, şi nu se dinamizează, produsul final este etichetat „Conține Avena sativa 2DH 10%", sau „Conține 10% Avena sativa 2DH".

Unele forme farmaceutice dozate au cerințe specifice față de metoda de preparare, etichetare etc.

2.6.1. Globule homeopate

Globulele medicinale homeopate sunt preparate prin impregnarea globulelor inerte cu una sau mai multe diluții lichide. Globulele inerte, numite de asemenea pelete sau pilule, sunt realizate din zaharoză, lactoză sau alte polizaharide adecvate. Ele sunt formate în mase mici globulare sau practic sferice de diferite dimensiuni (tab. 2.2).

Tabelu 2.2. **Mărimea globulelor și numărul aproximativ la 1 g de masă totală**

Mărime	Nr. buc.	Masa (g)
1	470–530	1
2	220–280	1
3	110–130	1
4	70–90	1
5	40–50	1

Mărime	Nr. buc.	Masa (g)
6	22–28	1
7	10	
8	5	
9	3	~1
10	2	~1

Globulele ce conțin lactoză, față de cele ce conțin doar zaharoză, vor absorbi diluțiile alcoolice cu un procent mai mare de apă. Toate globulele trebuie să îndeplinească cerințele testelor Eur.Ph. pentru zaharoză şi/sau lactoză. În timpul procesului de fabricație a globulelor, se iau măsuri pentru a asigura produsului o suficientă rezistență mecanică la manipulare, pentru a preîntâmpina sfărâmarea sau ruperea lor. Globulele trebuie să corespundă testelor Eur.Ph. pentru uniformitatea masei şi dezintegrare la administrare orală a formelor solide de dozare. Produsul finit trebuie să corespundă testelor Eur.Ph. pentru contaminare microbiologică. Procedeele de fabricație trebuie să fie validate. Globulele pot fi impregnate prin una din două modalități.

Pentru diluții lichide alcoolice, globulele sunt impregnate prin plasarea lor într-un recipient şi adăugarea diluției lichide în proporție de cel puțin unu la sută, şi amestecând pentru a obține o impregnare uniformă. Globulele sunt uscate la o temperatură de maximum 40°C. Când se prepară globule cu utilizarea doar a zaharozei, diluțiile trebuie să posede alcool cu concentrația minimă de 70%.

Pentru lichide nealcoolice, ultima etapă de diluție poate include siropul simplu de zahăr folosind raportul de o parte din penultima diluție cu nouă părți de sirop simplu. Se dinamizează. Se aplică uniform aceste zece părți de diluție finală la o sută părți de globule din zaharoză minus X, unde X este cantitatea de zaharoză din siropul simplu de zahăr; aceasta va produce 100 părți de globule medicamentoase. Fracțiunea apoasă din sirop trebuie îndepărtată la o temperatură de maximum 40°C, amestecând constant pentru a preveni alipirea globulelor înainte de uscarea completă. Etichetarea globulelor trebuie să precizeze potența diluției lichide utilizate la pregătirea lor. Globulele pot fi ambalate în capsule pentru administrare uşoară.

2.6.2. Pulberi homeopate

Pulberile medicinale homeopate sunt preparate prin adăugarea la o sută părți de lactoză, a unei părți de diluție lichidă cu potența dorită, sau unui amestec de diluții, care se amestecă în acelaşi mojar cu o spatulă, apoi se triturează cu un pistil până la uscare completă. O metodă posi-

bilă pentru a asigura omogenitatea este de a plasa aproximativ 25% din lactoza monohidrat într-un mojar, la care se adaugă o parte a diluției lichide. Masa trebuie să fie amestecată bine, să asigure o dispersie omogenă a diluției medicamentoase lichide în lactoza monohidrat. Se mai adaugă aproximativ 25% din lactoza monohidrat şi se amestecă bine pentru a asigura o dispersie omogenă. În final, se adaugă restul de lactoză monohidrat şi se amestecă bine pentru a asigura dispersia omogenă. Etichetarea pulberilor medicamentoase trebuie să precizeze potența diluției lichide, sau a fiecării diluții utilizate în prepararea lor. Pulberile medicamentoase pot fi ambalate în capsule pentru administrare uşoară.

2.6.3. Comprimate inerte

Comprimatele medicinale homeopate sunt preparate prin impregnarea comprimatelor inerte cu una sau mai multe diluții lichide. Comprimatele inerte sunt confecționate dintr-un diluant, cum ar fi lactoza sau zaharoza, sau un amestec de lactoză şi zaharoză. Procesul de pregătire şi presare a comprimatelor inerte este în esență acelaşi ca şi pentru comprimate fără utilizarea unei diluții homeopate. Comprimatele inerte se plasează într-un container adecvat, adăugând diluție lichidă în proporție de două părți de diluție pentru fiecare 100 părți de comprimate inerte (2%), şi se agită pentru a obține o impregnare uniformă. Comprimatele sunt uscate la o temperatură de maximum 40ºC. Etichetarea *comprimatelor medicinale* homeopate trebuie să includă potența diluției lichide, sau a fiecărei diluții utilizate în prepararea lor.

2.6.4. Picături nazale homeopate

Soluțiile nazale sunt lichide pentru utilizare ca picături pentru nas sau ca spray de nas. Soluțiile nazale sunt preparate prin diluția tincturilor sau soluțiilor, sau prin diluare cu lichide. Soluțiile nazale ar trebui să fie izotonice şi izohidrice. Ca regulă, este utilizată clorura de sodiu ca agent de izotonizare; pot fi utilizați şi alți agenți de izotonizare. Pentru diluția finală, în diluția zecimală şi centezimală poate fi utilizată doar

apă purificată sau un mediu adecvat. Conservanți, sisteme tampon, stabilizatori şi, dacă este necesar, agenți de mărire a viscozității, pot fi adăugați numai după diluarea finală. Soluțiile nazale pot conține ingrediente inactive adecvate dacă în cantitățile administrate, sunt inofensive şi nu interferează cu eficiența preparatului sau cu testele de analiză corespunzătoare pentru a determina dacă produsul îndeplineşte cerințele față de standardele de identitate, potență, calitate şi puritate. Soluțiile nazale în containere multidoză trebuie să fie păstrate într-o manieră adecvată. Etichetarea soluțiilor nazale trebuie să menționeze orice agenți de izotonizare, alții decât clorura de sodiu, toate sistemele tampon şi toți agenții de stabilizare, precum şi orice alți aditivi care au fost utilizați. Ca o regulă, soluțiile nazale trebuie să fie depozitate la loc ferit de lumină. Containerele nu trebuie să permită nici o pierdere din calitate prin pătrunderea impurităților în procesul de pregătire sau prin difuziunea conținutului în pereții containerului. Containerele pentru soluțiile nazale trebuie să asigure o eliberare adecvată a conținutului fie sub formă de picături sau prin atomizare adecvată.

2.6.5. Picături oftalmice homeopate

Soluțiile oftalmice sunt soluții sterile, fără particule străine, corespunzător pregătite şi ambalate în vederea instilării în ochi. Soluțiile oftalmice sunt preparate prin diluția tincturilor sau soluțiilor, sau prin diluarea cu lichide. Soluțiile oftalmice trebuie să fie izotonice cu lichidul lacrimal. De regulă, ca agent de izotonizare este utilizată clorura de sodiu; pot fi utilizați şi alți agenți de izotonizare. Se prepară diluțiile finale zecimale şi centezimale, doar cu apă pentru injecții, se izotonizează adecvat. Conservanți, sisteme tampon şi stabilizatori, dacă este necesar, se pot adăuga numai la diluția finală. Nu sunt permişi alți aditivi. Soluțiile oftalmice ambalate în containere multidoză trebuie să fie păstrate într-o manieră adecvată. Soluțiile oftalmice cu utilizare în chirurgie trebuie să fie furnizate în recipiente de unică folosință, să nu conțină conservanți şi trebuie să fie sterile.

Eticheta soluției oftalmice trebuie să menționeze dacă au fost utilizați alți agenți de izotonicitate, decât clorura de sodiu, toți agenții de

tamponare şi de stabilizare. Fiecare container trebuie să poarte o etichetă precizând conservanţii utilizaţi. Containerele cu doze multiple nu trebuie să depăşească 15 ml şi trebuie să includă un avertisment că preparatul nu trebuie utilizat mai mult de treizeci de zile de la ruperea sigiliului. Soluţiile oftalmice se depozitează la loc ferit de lumină. Containerele nu trebuie să permită nici o pierdere din calitate, prin pătrunderea substanţelor străine în forma homeopată sau prin difuzia componentelor în pereţii containerului. Este recomandabil ca picurătorul să fie parte componentă a flaconului de eliberare.

2.6.6. Lichide şi semisolide homeopate pentru administrarea bucofaringiană

Lichidele şi semisolidele pentru aplicarea locală pe ţesutul bucofaringian sunt pregătite prin diluţia tincturilor sau soluţiilor cu diluanţi adecvaţi; sau prin diluţia tincturilor sau soluţiilor cu diluanţi corespunzători ca o etapă finală pentru încorporarea lor într-o pastă sau gel. Formele de dozare pentru administrare bucofaringiană pot fi preparate cu un procent adecvat de alcool sau într-un mediu nealcoolic, urmate de conservare sau sterilizare corectă. Alte ingrediente, cum ar fi conservanţi, agenţi de tamponare, agenţi de viscozitate etc., pot fi adăugaţi numai după diluţia finală. Formele de dozare pentru administrare bucofaringiană pot conţine substanţe auxiliare inactive, într-o cantitate ce va asigura siguranţă formei administrate, care vor fi compatibile atât cu substanţele active cât şi cu alte ingrediente inactive prezente în formă şi nu vor interfera cu testele pentru determinarea standardelor lor de identitate, concentraţie, calitate şi puritate.

Etichetarea formelor de dozare pentru administrare bucofaringiană trebuie să indice toate ingredientele inactive, şi trebuie să declare procentul de alcool, dacă este prezent, în forma de dozare finală. Aceste forme pot fi ambalate în containere cu sistem de închidere şi aplicator pentru a facilita administrarea locală pe ţesutul bucofaringian; ele pot include tuburi, recipiente cu aerosol presurizat şi pompat de compresor, sau alte aplicatoare similare. Trebuie depozitate la loc ferit de lumină. Containerele nu trebuie să permită pierdere din calitatea

medicamentului homeopat, prin contaminarea cu substanțe străine sau prin difuziunea conținutului în pereții containerului.

2.6.7. Picături auriculare homeopate

Soluțiile otice sunt preparate prin diluția tincturilor sau soluțiilor, sau prin diluare cu lichide. Pentru diluția finală în diluție zecimală şi centezimală, poate fi utilizată doar apă purificată sau un mediu adecvat. Conservanți, sisteme tampon, stabilizatori şi, dacă este necesar, agenți de creştere a viscozității, pot fi adăugați numai după diluția finală. Soluțiile otice pot conține substanțe auxiliare inactive, într-o cantitate ce va asigura siguranță formei administrate, care vor fi compatibile atât cu substanțele active cât şi cu alte ingrediente inactive prezente în formă şi nu vor interfera cu testele pentru determinarea standardelor lor de identitate, concentrație, calitate şi puritate. Soluțiile otice în containere multidoză trebuie să fie păstrate într-o manieră adecvată. Etichetarea soluțiilor otice trebuie să menționeze toate ingredientele inactive. Ca regulă, soluțiile otice se depozitează în loc ferit de lumină. Containerele nu trebuie să permită pierderea calității preparatului prin contaminare cu substanțe străine sau prin difuziunea conținutului în pereții containerului. Containerele pentru soluții otice trebuie să asigure o eliberare adecvată.

2.6.8. Comprimate homeopate

Comprimatele homeopate pot fi preparate sub formă de comprimate presate sau comprimate granulate.

Comprimatele granulate: se prepară dintr-o masă umedă, într-o matriță, care triturează amestecul şi dă formă de secțiuni tăiate sau cilindri. Comprimatele granulate trebuie să se dizolve complet şi rapid. Se acceptă metode automatizate de producere a lor. La granulare se adaugă lianții cât este necesar (raportul general acceptat, o parte de soluție de aglutinare la cincisprezece părți de material granulat cu variații acceptate). Soluțiile de aglutinare sunt compuse dintr-un liant (de exemplu, gumă arabică), un conservant dacă este necesar, un lubri-

fiant inert şi apă purificată. Comprimatele sunt modelate manual sau cu echipamente automate adecvate. Comprimatele modelate se usucă într-o zonă cu o umiditate relativă de cel mult 40%, în termostat, la temperatura de 21º–43ºC.

Comprimatele presate: sunt formate din comprimarea materialelor uscate fără a fi filmate/acoperite. Ele sunt preparate prin comprimarea de solide pulverulente sau cristaline şi pot conține excipienți ca: lianți, lubrifianți, dezintegranți, după caz. În anumite cazuri, poate fi utilizată doar lactoză (atunci când comprimatul este preparat folosind o diluție lichidă în etapa următoare). Se adaugă diluția lichidă potrivită şi / sau un mediu lichid (apă purificată, alcool etc.) la granulat, astfel granulatul este bine umezit. Apoi sunt adăugați lianții, după cum este necesar. (Raportul general acceptat o parte de soluție de aglutinare la cincisprezece părți de material granulat cu variații acceptate). Soluțiile de aglutinare sunt compuse dintr-un liant (de exemplu, gumă arabică), un conservant, dacă este necesar, un lubrifiant inert şi apă purificată. Materialul consistent umezit este trecut printr-o sită cu ochiuri adecvate pentru a obține granule umede, care ulterior sunt uscate într-o zonă cu o umiditate relativă de cel mult 40%, la 21º–43ºC, în termostat. Granulatul uscat este trecut printr-o sită cu ochiuri adecvate pentru a obține granulate de dimensiuni uniforme. Sunt adăugați lubrifianții după cum este necesar. Pot fi utilizați lubrifianți precum: talc, stearat de calciu sau de magneziu, amidon de porumb etc., aprobați de către Eur.Ph. Granulatul uscat este apoi comprimat la o maşină de comprimat rotativă sau cu un aparat similar cu dimensiunea comprimatului dorit. Alte metode de comprimare directă, omițând umezirea, granularea şi re-granularea, pot fi utilizate cu condiția că acestea nu prezintă abatere de la pregătirea, tratarea şi manipularea standardă a comprimatelor homeopate.

2.6.9. Lichide homeopate pentru administrare orală sau sublinguală

Lichidele pentru administrare orală sau sublinguală sunt preparate din diluția tincturilor sau soluțiilor, sau prin diluare cu lichide. Lichide pentru administrare orală sau sublinguală pot fi preparate cu un procent

adecvat de alcool sau într-un mediu nealcoolic. Alte ingrediente inactive, cum ar fi conservanţi, agenţi de tamponare etc., pot fi adăugaţi numai după diluţia finală. Lichidele pentru administrare orală sau sublinguală pot conţine substanţe auxiliare inactive, într-o cantitate ce va asigura siguranţă formei administrate, care vor fi compatibile atât cu substanţele active cât şi cu alte ingrediente inactive prezente în formă şi nu vor interfera cu testele pentru determinarea standardelor lor de identitate, concentraţie, calitate şi puritate. Etichetarea lichidelor pentru administrare orală sau sublinguală trebuie să precizeze toate ingredientele inactive, şi trebuie să declare procentul de alcool, dacă este prezent, în forma de dozare finală. Lichidele pentru administrare orală sau sublinguală trebuie depozitate fiind protejate de lumină. Containerele nu trebuie să permită nicio pierdere de calitate prin pătrunderea substanţelor străine în preparatul homeopat sau prin difuziunea conţinutului în pereţii containerului.

2.6.10. Preparate homeopate topice

Formele homeopate topice includ unguente, creme, geluri, cerate sau loţiuni, sunt preparate prin încorporarea tincturilor sau diluţiilor într-o bază adecvată sau prin diluţia tincturilor sau soluţiilor într-o bază adecvată, baza fiind mediu de diluţie. Etichetarea formelor topice de dozare trebuie să precizeze cantitatea şi potenţa ingredientelor farmaceutice homeopate utilizate în prepararea lor. Vehiculul nu trebuie să interfereze cu eficacitatea preparatului topic. Alte ingrediente inactive, cum ar fi conservanţi, agenţi de tamponare etc., pot fi adăugate numai după prepararea diluţiei finale. Formele de dozare topice pot conţine ingrediente inactive adecvate care nu interferează cu eficacitatea preparatului sau cu testele corespunzătoare ce determină dacă produsul respectă standardele lui de identitate, putere, calitate şi puritate. Etichetarea formelor topice trebuie să menţioneze toate ingredientele inactive din forma finală. Sunt depozitate în loc ferit de lumină şi ambalate astfel încât să minimizeze expunerea posibilă la contaminare microbiană.

2.6.11. Supozitoare homeopate

Supozitoarele homeopate sunt destinate pentru administrare rectală sau vaginală şi se prepară prin încorporarea unei tincturi sau a unei diluţii într-o bază adecvată sau a unei diluţii de tincturi sau soluţii în cadrul unei baze adecvate ca mediu de diluţie. Etichetarea supozitoarelor trebuie să precizeze cantitatea şi potenţa ingredientelor farmaceutice homeopate utilizate la preparare. Vehiculul pentru forma de dozare a supozitoarelor nu trebuie să interfereze cu eficacitatea preparatului. Alte ingrediente inactive, cum ar fi conservanţi, sisteme tampon etc. pot fi adăugate numai după prepararea diluţiei finale. Eticheta trebuie să declare toate ingredientele inactive din forma finală. Supozitoarele trebuie să fie depozitate la loc ferit de lumină, şi să fie ambalate pentru a preveni contaminarea microbiană.

2.6.12. Capsule homeopate

Trituraţiile, pulberile sau globulele medicamentoase pot fi de asemenea ambalate în capsule pentru o administrare mai uşoară. Materialul utilizat pentru a prepara sau marca capsula nu ar trebui să interacţioneze nici să interfereze cu eficacitatea terapeutică a trituraţiilor, pulberilor sau a globulelor medicamentoase. Etichetarea, capsulelor trebuie să menţioneze cantitatea şi nivelul de diluţie pentru trituraţiile, pulberile sau globulele medicamentoase homeopate pe fiecare capsulă.

2.6.13. Diluţii lichide homeopate pentru administrare parenterală

Trebuie să fie întocmite în conformitate cu specificaţiile corespunzătoare ale actualei Farmacopei Europene, trebuie să fie prestate sterile, şi etichetarea lor trebuie să menţioneze „Cu prescripţie Rx”. Medicamentul homeopatic sau orice formă farmaceutică care trebuie să fie sterilă trebuie să fie sterilizată cu ajutorul unei metode validate în conformitate cu Regulile de Bună Practică de Fabricare. Dintre metodele de sterilizare menţionate în Eur.Ph. următoarele metode de

sterilizare sunt nepotrivite pentru pregătirea produselor homeopate, din motivele menționate: sterilizarea cu abur, folosind temperaturi mai mari de 121ºC (sensibilitate documentată a preparatelor homeopate la căldură); sterilizarea uscată folosind temperaturi mai mari de 121ºC (sensibilitate documentată a preparatelor homeopate la căldură); sterilizare cu gaze (agentul chimic reziduu induce contaminarea probei); radiațiile ionizante (posibile efecte mutagene ale probei).

2.7. Controlul calității

Materiile prime înainte de utilizare, soluțiile din materii prime chimice şi tincturile din materii prime botanice şi zoologice sunt supuse testelor şi analizelor în conformitate cu monografiile respective din farmacopeile în vigoare.

Tincturile-mamă sunt supuse retestării după o perioadă de cel mult cinci ani de la data fabricației, cu excepția cazului în care datele de stabilitate confirmă o perioadă de testare diferită. Retestarea trebuie să se aplice numai pentru tinctura finală, dar nu şi pentru diluțiile sau produsul din care a fost preparată.

Ajustarea tincturii la o valoare specifică sau la un interval necesar după cerințele monografiei individuale.

Ocazional, o tinctură poate necesita ajustare pentru a satisface o specificație a monografiei (reziduu uscat, alcaloizi sau alte tipuri de conținut constitutiv analizat, valoarea de amărăciune etc., dar nu include conținut de alcool). O astfel de ajustare ar fi permisă doar în cazul în care variația nu este mai mare de 50% (relativă) în afara specificației. Ajustarea conținutului de constituenți poate fi efectuată, dacă este necesar, fie prin adaos de alcool (în cazuri stabilite în monografie pentru pregătirea tincturii), sau prin adăugarea unei tincturi auxiliare a aceluiaşi produs homeopat.

Se identifică monografia specifică pentru tinctură. Pentru tincturi care necesită ajustare la o valoare mai mică, se foloseşte una din metodele indicate mai jos.

Se calculează cantitatea de alcool necesară (A1) din următoarea ecuație:

$A_1 = w (N_X – N_0) / N_0$ (kg), în care:

w = greutatea tincturii în kg;

N_0 = specificația monografiei identificată în monografia individuală, în procente;

Nx = specificația monografiei pentru tinctură, în procente.

Folosind o serie auxiliară de tinctură se calculează proporția de tinctură (Tx) şi tinctură auxiliară (Ta), care vor fi amestecate, cu ajutorul următoarei ecuații:

$Tx = (N_0 – Na) x 100$;

Ta = (Nx – N0) x 100, în care:

Na = specificația reglementată în monografie pentru tinctura auxiliară, în %, exprimată ca o zecimală;

N_0 = specificația reglementată în monografie, în %, exprimată ca o zecimală, după cum este necesar în monografia individuală;

Nx = specificația reglementată în monografie pentru tinctură, în %, exprimată ca o zecimală.

Pentru tincturi care necesită ajustarea la o valoare mai mare decât cea indicată în specificația monografiei, se aplică metoda de mai jos.

Folosind o serie auxiliară de tinctură, se calculează proporția de tinctură (Tx) şi tinctură auxiliară (Ta), care vor fi amestecate, cu ajutorul următoarei ecuații:

Tx = (Na – No) x 100;

Ta = (No – Nx) x 100, în care:

Na = specificația reglementată în monografie pentru tinctura auxiliară, în %, exprimată ca o zecimală;

No = specificația reglementată în monografie, în %, exprimată ca o zecimală, după cum este indicat în monografia individuală;

Nx = specificația reglementată în monografie pentru tinctură, în %, exprimată ca o zecimală.

Se amestecă tinctura cu cantitatea necesară de tinctură auxiliară. Se lasă să stea timp de nu mai puțin de 5 zile în aceleaşi condiții de depozitare utilizate pentru tinctură. Se filtrează dacă este necesar.

„Ajustarea” nu trebuie să ducă la neconformitate cu orice specificație reglementată de monografie. Se testează tinctura „ajustată” pentru a se asigura că respectă toate specificațiile înainte de utilizare. Data de expirare inițială a tincturii „ajustate” nu poate fi mai mare decât cea mai scurtă dată de expirare a oricăreia din componentele utilizate pentru a face ajustarea; ulterior retestarea tincturii „ajustate” este permisă şi poate fi utilizată pentru modificarea termenului de expirare.

Partea III.

LUCRUL INDIVIDUAL AL STUDENTULUI

Prepararea tincturilor-mamă. Diluarea și dinamizarea medicamentelor homeopate

Lucrarea practică nr. 1
(2 ore)

Tema: ***Prepararea tincturilor-mamă din plante proaspete și uscate***

Scopul: Însuşirea tehnicii de preparare a tincturilor-mamă din plante proaspete şi uscate conform metodei Farmacopeii Homeopate Germane.

Aparate şi ustensile:

Percolatoare din sticlă
Borcane din sticlă pentru macerare
Mixer
Dispozitiv de fragmentare a produselor vegetale uscate
Balanțe
Cilindri gradați
Pahare din sticlă
Filtre

Materiale:

Plante proaspete:

Allium cepa (ceapă)
Allium sativum (usturoi)
Aloe socotrina
Bberberis vulgaris L. (drăcilă, rădăcini)
Cactus grandiflorus (fructe)
Capsicum annuum (ardei iute)
Chelidonium majus (rostopască, rădăcini)

Produse vegetale uscate fragmentate conform FR ed X. obținute din plantele medicinale:

Achillea millefolim
Artemisia absintium
Calendula officinalis
Matricaria chamomilla
Chelidonium majus
Convalaria majalis
Echinaceea purpurea
Salvia officinalis
Tussilago farfara
Urtica dioica
Valeriana officinalis

Excipienți:

Alcool etilic 90%; 86%; 60%; 54% m/m;
Apă purificată

Mod de lucru:

Tincturile-mamă din produse vegetale uscate se prepară prin macerare sau percolare, conform monografiei farmacopeice „Tincturi" (FR ed. X) din o parte de produs vegetal – 10 părți de alcool etilic de concentrația prevăzută în monografie (*fig. 3.1*). Se utilizează de regulă alcool etilic de concentrație 90%, 86% m/m sau 62% m/m. Conform normelor Farmacopeii Europene, densitatea este unul din parametrii importanți de verificare a concentrației (tab. 3.1).

Tabelul 3.1. **Concentrații de alcool utilizate ca solvent**

V/V	m/m	d, g/cm^3
99,8%	99,7 %	0,7915-0,7905
96%	93,9 %	0,8087-0,8037
89,5%-90,7% 90%	**85-86,5 %**	**0,8323-0,8283**
69,4%-70,2% 70%	**61,8-62,7%**	**0,8885-0,8864**
49,1-51,1% 50%	41,6-43,5%	0,9335-0,9295
35,5-36,9% 36%	29,4-30,6%	0,9565-0,9544
17,9-18,9% 18%	14,5-15,3%	0,9775-0,9764

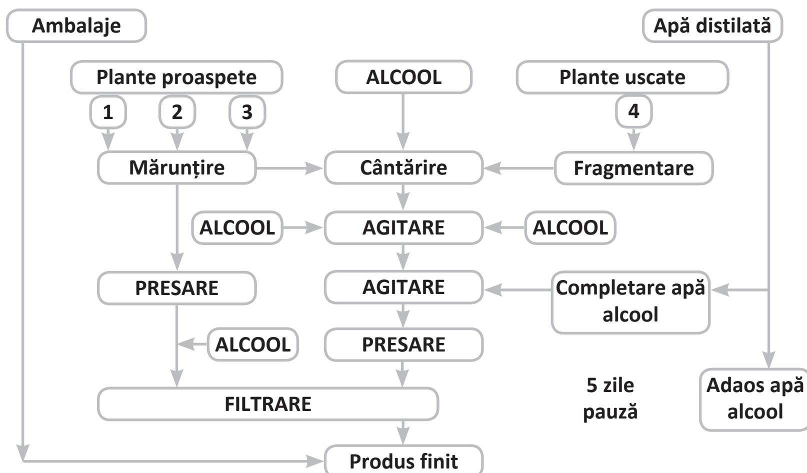

Fig. 3.1. **Fluxul tehnologic de fabricare a tincturii-mamă din plante proaspete și uscate**

PARTEA EXPERIMENTALĂ

Preparați o tinctură-mamă din plante proaspete sau uscate conform schemei de mai sus.

Descrieți tehnica de preparare. Caracterizați materia primă şi tinctura-mamă după modelul din anexa A-5 (Chelidonium majus L).

Lucrarea practică nr. 2
(2 ore)

Tema: ***Diluarea și dinamizarea tincturilor-mamă obținute din plante proaspete și uscate.***

Scopul: Însuşirea tehnicii de diluare şi dinamizare a tincturilor-mamă din plante proaspete şi uscate.

Aparate şi ustensile:

Flacoane din sticlă pentru diluții
Pipete
Balanțe
Cilindri gradați
Pahare din sticlă
Suport tapetat pentru dinamizare

Materiale:

Tincturi-mamă obținute la prima lucrare de laborator
Alcool etilic 96%
Apă purificată

Notă. Spații şi aparatură utilizate la fabricarea diluțiilor homeopate în laboratoare de specialitate:

- ✓ se utilizează spații de producție special destinate preparării de diluții homeopate, triturații, amestecuri etc.
- ✓ pentru ameliorarea eficienței şi fiabilității medicamentului homeopat, se cere asigurarea condițiilor specifice sectorului injectabil. Toate operațiunile de preparare, cu plecare de la tinctura-mamă, se realizează:
- ✓ în atmosferă controlată, flux de aer laminar. Există un dispozitiv de supraveghere care permite detecția imediată a unor poluări accidentale;
- ✓ utilizând vase de sticlă şi inox, dezinfectate şi sterilizate;
- ✓ de persoane în echipament de protecție necesar (mănuşi, mască de față, bonetă);
- ✓ apa distilată şi alcoolul (diluat în prealabil) se filtrează prin membrană de 0,22 microni, înainte de introducerea în spațiul cu aer controlat.

- ✓ ca tehnică, diluarea se poate realiza în mai multe moduri – cele mai importante sunt: **metoda Hahnemanniană** şi, secundar, **metoda Korsakoviană**.

1. **Metoda Hahnemanniană** a fost introdusă şi descrisă de Hahnemann şi este cea mai frecvent utilizată metodă la nivel internațional. În funcție de raportul în care se realizează diluarea, se conturează seria decimală, centezimală şi LM de diluție.

Seria decimală – se referă la faptul că diluarea se realizează în raport de 1/10;

se mai notează cu 1:10, sau D, DH sau X.

Cu indicele 1, 2, 3, …, 30 se notează treptele de diluare.

Seria centezimală – se referă la faptul că diluarea se realizează în raport de 1/100;

se mai notează cu 1:100 sau C, CH.

Cu indicele 1, 2, …, 30, …, 200 se notează treptele de diluare.

Vehiculul cu care se realizează diluarea este:

în cazul substanțelor lichide, alcool de diferite concentrații sau amestec alcool + glicerină + apă; în funcție de natura suşei; aceste informații sunt prevăzute clar în farmacopeea homeopată, la fiecare monografie de remediu în parte. Tehnica de diluare lichidă de tip Hahnemannian se poate reda schematic astfel - (*fig. 3.2)*.

În cazul preparatelor din plante proaspete, diluarea se va începe de la diluția D2.

În cazul preparatelor din plante uscate, diluarea se va începe de la tinctura-mamă = D1.

Este nevoie de un număr mare de flacoane (atâtea flacoane, câte trepte de diluare se doresc executate), de o cantitate relativ mare de solvent, care ar permite realizarea şi urmărirea precisă a modului de execuție a procesului de diluare, în ordine liniar crescătoare. Un avantaj îl constituie faptul că astfel e posibilă realizarea unei ***diluteci*** – adică a unei colecții întregi de ***diluții intermediare*** (biblioteci), real utilizabile ori de câte ori este nevoie (*fig. 3.3*).

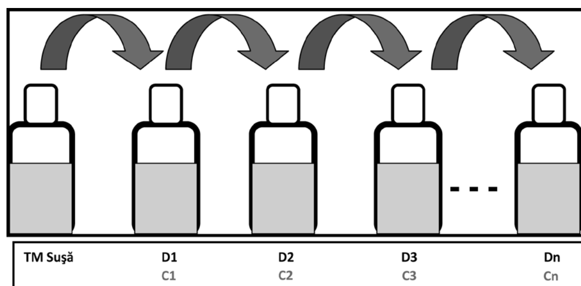

Fig. 3.2. **Schema de efectuare a diluțiilor lichide decimale sau centezimale după Hahnemann**

*Fig. 3.3***. Sertar pentru păstrarea dilutecilor produselor homeopate**

Tabelul.3.2. **Scala diluțiilor homeopate**

Conținut medicament	Scala decimală		Scală centezimală
	F.H.G	Statele Unite	F.H.G
1/10	D1	1x	-
1/100	D2	2x	C1
1/1000	D3	3x	-
1/10000	D4	4x	C2

Dinamizarea se realizează printr-o agitare, scuturare puternică a flaconului bine închis, operație executată de minim 100 de ori. Se recomandă un conținut de maxim 2/3 (două treimi) lichid/flacon pentru a rămâne în interiorul flaconului un spațiu optim suficient.

În mod manual, Hahnemann recomandă ținerea flaconului în mâna dreaptă şi, cu mişcare fermă din cot, se loveşte baza flaconului de un suport tapetat cu un material moale (piele, burete) (*fig. 3.4*).

Este o operațiune care se execută succesiv fiecărei trepte de diluare.

Acest lucru se poate realiza manual şi/sau automatizat, cu agitatoare speciale.

Diluteca reprezintă un modul special conceput (corp de mobilier, cu sertare înguste, dimensiuni suficiente pentru poziția verticală a unui flacon farmaceutic de 10–20 ml) şi care să permită o depozitare eficientă şi ordonată a diluțiilor, alfabetic şi în ordinea creşterii diluției.

Pentru **Allium cepa** se vor păstra, de regulă:

în seria C: 3, 6, 9, 12, 15, 20, 25, 28, 30, …, 200;

în seria D: 2, 3, 6, 9, 12, 15, 20, 24, 28, 30.

Fig. 3.4. **Procedeu de dinamizare manuală. Pregătirea setului de diluții**

PARTEA EXPERIMENTALĂ

La indicațiile profesorului, efectuați diluarea ***tincturilor-mamă*** şi dinamizarea diluțiilor respective. Efectuați ambalarea diluțiilor, etichetarea lor şi prezentați diluteca pentru evaluare.

Descrieți în caietul de lucrări tinctura-mamă (suşa respectivă), materia primă din care a fost obținută conform indicațiilor din Materia Medica, utilizarea în tratamentul diferitor afecțiuni.

Lucrarea practică nr. 3
(2 ore)

Tema: ***Prepararea tincturilor-mamă din substanțe chimice. Prepararea trituraţiilor, diluarea și dinamizarea lor. Prepararea diluțiilor la scara LM (diluția 1:50000)***

Scopul: Însuşirea tehnicii de preparare a tincturilor-mamă din substanțe chimice conform metodei Farmacopeii Homeopate Germane. Însuşirea tehnicii de preparare a trituraţiilor, diluarea şi dinamizarea lor. Însuşirea tehnicii de preparare a diluţiilor LM.

Aparate şi ustensile:

Balanțe
Mojare cu pistil
Cilindri gradați
Pahare din sticlă
Filtre

Materiale:

Bicarbonat de sodiu
Carbonat de magneziu
Clorură de sodiu marină (sare de mare)
Fosfat de calciu
Fosfat de fier
Fosfat de magneziu
Hepar sulfur (amestec de părți egale din cochilii de stridii şi floare de sulf purificat)
Sulfat de sodiu
Spongia (burete calcinat)
Sulf purificat

Excipienți:

Alcool etilic 94%; 43%; 15%
Apă purificată
Lactoză

Mod de lucru:

Soluţii de substanţe chimice

Conform metodei 5 – FHG. Preparatele sunt soluții lichide care se obțin în urma dizolvării substanțelor medicamentoase în solvenți adec-

vați (*fig. 3.5*). În cazul în care se dizolvă **I p.** substanță medicamentoasă în **9 p.** solvent, se formează direct **diluția decimală D1**, în cazul în care se dizolvă **I p.** substanță în **99 p.** de solvent, atunci se formează direct diluția centezimală **C1 (respectiv D2).**

Ca solvenți se pot folosi: alcoolul absolut, apa distilată, glicerină 85 % şi amestecuri ale acestora. În cazul în care la prepararea unei soluții se prescrie alcool de 15 % m/m, substanța activă se va dizolva mai întâi în apă, astfel: la prepararea unei soluții D1: I p. subst. + 7,58 p. apă distilată se dizolvă împreună + I,42 p. alcool 94 % m/m; la prepararea unei soluții C1 (D2): I p. substanța + 83,4 p. apă distilată se dizolvă împreună + 15,6 p. alcool 94 % m/m.

Diluarea şi potențarea ulterioară la **D2, C2** se efectuează cu alcool de **43 % m/m**.

În cazul în care se utilizează numai apa ca solvent, aceasta înseamnă că produsele au destinație parenterală şi se va utiliza ***Aqua destillata ad injectabilia.*** Eticheta va conține mențiunea „Aquos”.

Remedii solide – triturații

Triturațiile sunt forme farmaceutice homeopate solide, amestecuri omogene cu un înalt grad de dispersie. Sunt trei factori care se impun respectați, pentru reuşita procesului de triturație: 1. **modul cum trebuie să se efectueze;** 2. **raclarea materialului de pe pereții mojarului;** 3. **timpul.**

Pentru ca triturarea să se poată considera încheiată, eficientă, este nevoie ca: 80% din diametrul particulelor substanței active din diluția D1 decimal şi C1 centezimal să fie sub 10 micrometri; nici o particulă a substanței active nu trebuie să depăşească 50 micrometri.

În cazul triturațiilor, dinamizarea se realizează concomitent cu operațiunea de diluare şi durează minim o oră. Cantitatea de lactoză utilizată ca „solvent”, necesară diluării, se calculează în funcție de diluția care se prepară; se împarte în trei fracții egale: F1 = F2 = F3; prima parte F1 se introduce într-un mojar de porțelan şi se amestecă de câteva ori cu putere pentru a colmata eventualii pori ai mojarului. Se adaugă substanță medicamentoasă solidă şi se triturează timp de 6 minute; apoi, timp de 4 minute, se raclează amestecul de pe pereții mojarului. Se triturează amestecul timp de alte 6 minute şi se răzuieşte

cu o spatulă încă 4 minute. Se adaugă a doua parte de lactoză F2, se triturează 6 minute, se răzuieşte din nou încă 4 minute şi se repetă încă o dată cele două operațiuni; în final, se adaugă a treia parte de lactoză F3 şi se repetă operațiile de mai sus. Astfel, se obține diluția D1, respectiv C1.

Diluția D2 se obține triturând 1 parte D1 cu 9 părți lactoză. Diluția C2 se obține triturând 1 parte C1 cu 99 părți lactoză.

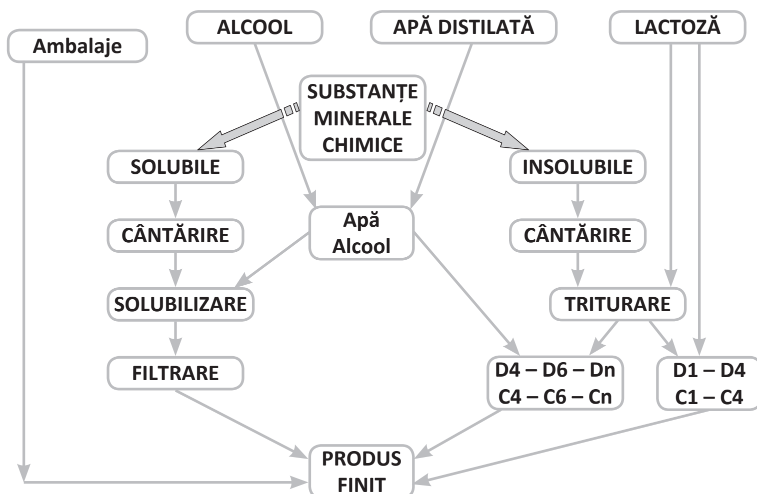

Fig. 3.5. **Fluxul tehnologic de fabricare a tincturii-mamă și a diluțiilor din substanțe chimice**

Manual

Cantitățile de până la 1 kg se lucrează manual, iar tehnica este următoarea: se calculează cantitatea de lactoză necesară unei trepte de diluare şi potențare, conform regulii de calcul (1:9 p. lactoză în caz decimal şi 1:99 p. lactoză în caz centezimal).

Este importantă realizarea unui timp necesar şi o intensitate eficientă de amestecare, astfel încât diluția finală executată să aibă particule cu mărime de până la 100 microni (*fig.3.6*, *fig.3.7*).

Fig. 3.6. **Pregătirea mojarului și a componentelor pentru prima etapă de triturare**

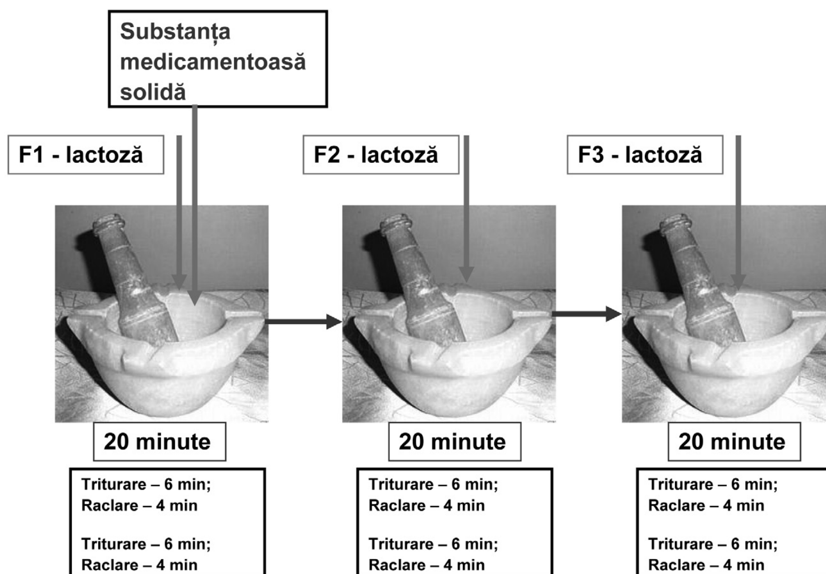

Fig. 3.7. **Diluarea și dinamizarea produselor homeopate solide**

Forme solide. Prepararea LM 1

Se pleacă de la 60 mg triturație C3 care se dizolvă în 20 ml alcool 15% m/m = corespunzător la 500 de picături (*fig. 3.8*). O picătură din această soluție se introduce într-un flacon farmaceutic mic cu 2,5 ml alcool 86% m/m (corespunzător la 100 de picături); dinamizarea se efectuează prin agitarea energică a flaconului de minim 100 de ori.

Cu această soluție se vor impregna uniform 100 g granule mărimea 1 (aproximativ 50.000 de bucăți) şi se vor usca. Aceste granule corespund gradului de potență LM. Schematic, rețeta de preparare a 100 g granule LM 1:

60 mg C3 + 20 ml alcool 15% m/m = 500 picături

1 picătură (1.) + 2,5 ml alcool 86% m/m = 100 de picături Impregnare +100 g granule = 50.000 granule L.M.I.

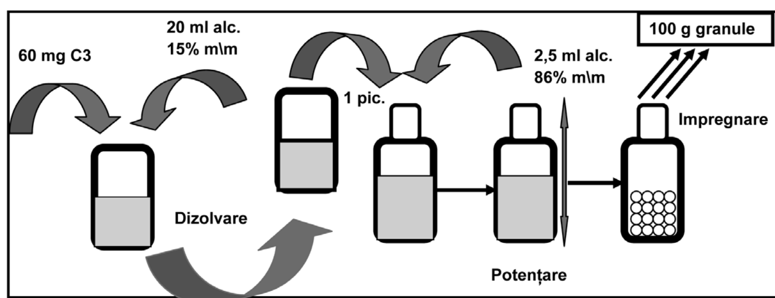

Fig. 3.8. **Prepararea diluțiilor LM 1**

Prepararea diluției LM2

Se pleacă de la **1 granulă LM 1**, care se dizolvă într-o picătură de apă, într-un flacon farmaceutic mic se adaugă **2,5 ml alcool 86% m/m** (corespunzător la 100 de picături) (*fig. 3.9*);

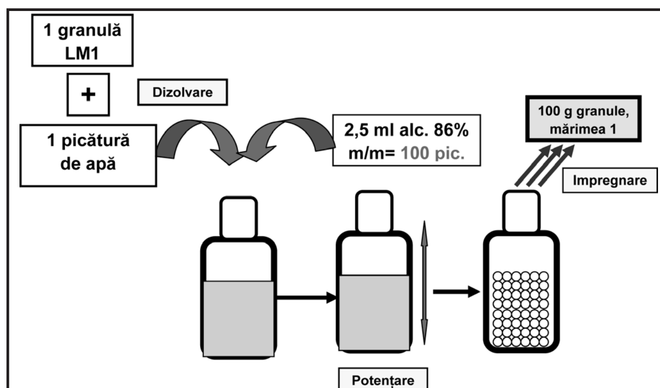

Fig. 3.9. **Prepararea diluțiilor LM 2**

Se face dinamizarea prin agitarea puternică a flaconului de minim 100 de ori. Cu această soluție se vor impregna uniform **100 g granule mărimea 1** şi se vor usca (*fig. 3.10*).

Fig. 3.10. **Impregnarea manuală a granulelor homeopate**

Forme lichide

Diluțiile lichide se obțin prin intermediul celor solide, astfel:

Se dizolvă o granulă impregnată LM în 10 ml alcool 15% m/m. Soluția obținută va purta gradul de potență al globulei.

Dacă se pleacă de la o granulă LM 1, aceasta se poate dizolva în 2,5 ml alcool 86% m/m într-un flacon farmaceutic mic; se face potențarea; 0,1 g din această soluție se va amesteca cu 25 g alcool 43% m/m; amestecul obținut corespunde gradului de potență LM 2. Prin acest procedeu, se poate realiza trecerea dintr-o treaptă de diluție inferioară în una superioară (*fig. 3.11*).

Fig. 3.11. **Prepararea manuală a diluțiilor scala LM1**

Lucrarea practică nr. 4-5
(4 ore)

Tema: ***Prepararea tincturilor-mamă din animale întregi și părți de animale sau organe. Diluarea și dinamizarea lor***

Scopul: Însuşirea tehnicii de preparare a tincturilor-mamă din animale întregi şi părți de animale sau organe conform metodei Farmacopeii Homeopate Germane. Însuşirea tehnicii de diluare şi dinamizarea lor.

Aparate şi utilaje:

Balanțe
Mixer
Cilindri gradați
Pahare din sticlă
Filtre
Flacoane pentru ambalare (10, 20 ml)

Materiale:

Animale sau părți de organe:
Apis mellifica (Albina)
Tegenaria atrica (Păianjenul de casă)
Vespa crabo (Viespea)
Formica rufo (Furnica roşie)
Lac caninum
Ficat

Excipienți:

Alcool etilic 15%; 30%; 43%.
Apă purificată
Glicerol 85%
Soluție de clorură de sodiu 1,5%

Mod de lucru:

Tincturi şi alte tipuri de preparate din animale conform metodei 4.b.-F.H.G.

Tincturile din animale se prepară prin macerare sau percolare, conform monografiei Tincturi, în raport de o parte produs animal

(animalul întreg, părți de animal sau secreții) – la 10 părți alcool etilic de concentrația prevăzută în monografie, în cazul macerării:

Produsul mărunțit se tratează cu alcool, se agită zilnic, se lasă minim zece zile în vase închise, la temperatura până la 20 grade; se decantează în final, iar masa ce rămâne în urma decantării se presează. Cele două lichide se amestecă şi după minim cinci zile se filtrează. La aceste tincturi, se consideră TM = D1. Diluarea şi potențarea se realizează similar cu tincturile-mamă produse din plante uscate, metoda 4.a.- F.H.G.

Atenție:

- păstrarea materialelor de proveniență animală, când este cazul, are loc la temperatura de congelare -20 °C şi se liofilizează la -40 °C.
- măcinarea animalelor sau părților de animale se execută la temperatura gheții, cu un aparat care asigură un număr de 20.000 turații/minut (evitarea încălzirii care ar declanşa alterarea produsului).
- materialul recoltat de la animale este temeinic selecționat de la început, însoțit de control veterinar autorizat (pentru recoltarea părților de organ, în cazul organoterapicelor, se utilizează uzual porcul).
- laboratorul de control efectuează analiza bacteriologică, histologică, parazitologică şi virusologică a materialului folosit.

Macerarea în soluție de glicerină şi clorură de sodiu

Se pot folosi animale întregi, părți de animal sau secreții

(animalele cu sânge cald se sacrifică sub anestezie cu etanol sau cloroform, iar cele cu sânge rece se asfixiază cu dioxid de carbon). La preparare, se respectă următoarea rețetă:

1 p. material bine mărunțit

5 p. soluție clorură de sodiu (15 g clorură de sodiu + 1 000 g apă distilată)

95 p. glicerină 85%.

Se amestecă, se lasă să stea minim şapte zile ferit de lumină. Se decantează şi se filtrează prin pânză.

Tinctura rezultată va purta inscripționarea „Gl” şi este considerată a fi diluția D2, respectiv C1.

Diluarea şi potențarea se realizează cu un solvent format din:

0,2 p carbonat acid de sodiu

8,8 p clorură de sodiu

991 p apă distilată sau cu aqua ad injectabilia.

Particularitatea acestei metode constă în utilizarea unei soluții mai concentrate de clorură de sodiu la extracție, şi anume 40 g NaCl la 1000 g apă distilată, respectiv 80 g NaCl la 1000 g apă distilată.

Macerarea în glicerină a animalelor cu sânge cald

Se pot folosi animale întregi sacrificate sau părți de animale, tocate mărunt. O parte din acest material se tratează cu 9 p. glicerină 85% pentru prepararea TM = D1 şi cu 99 p. glicerină 85% pentru prepararea soluției C1 = D2. Se filtrează. Diluarea şi potențarea ulterioară se realizează cu soluție alcoolică 15% m/m.

Macerarea în glicerină a organelor sau părți de organe, modificate patologic

O parte din materialul fin mărunțit se tratează cu 10 p. glicerină 85%; după cel puțin cinci zile, se filtrează.

Filtratul este tinctura-mamă TM = D1. Diluarea se realizează în prima treaptă cu alcool etilic 30% m/m, iar următoarele cu alcool etilic 43% m/m (atât pentru scala decimală, cât şi pentru cea centezimală) (*fig. 3.12*).

PARTEA EXPERIMENTALĂ

La indicațiile profesorului preparați tincturile-mamă din materia primă respectivă. Efectuați diluarea ***tincturilor-mamă*** şi dinamizarea diluțiilor respective. Efectuați ambalarea diluțiilor, etichetarea lor şi prezentați diluteca pentru evaluare.

Descrieți în caietul de lucrări tinctura-mamă (suşa respectivă), materia primă din care a fost obținută conform indicațiilor din Materia Medica, utilizarea în tratamentul diferitor afecțiuni.

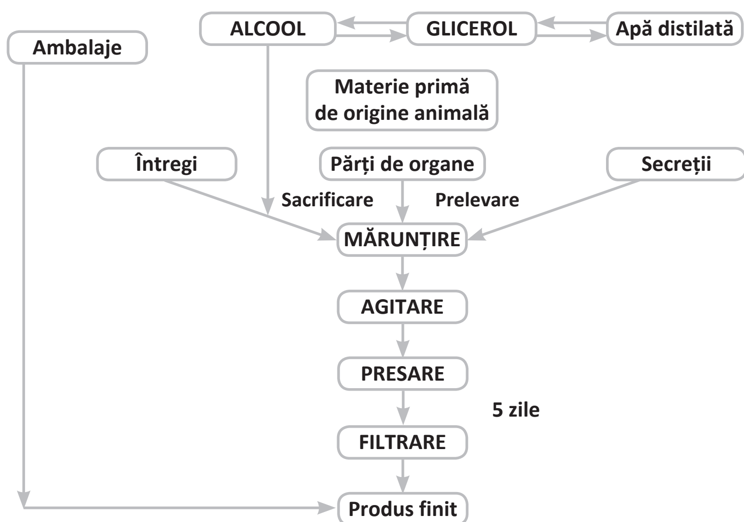

Fig. 3.12. **Schema de obținere a tincturilor-mamă din materie primă de origine animală**

Lucrarea practică nr. 6
(2 ore)

Tema: ***Prezentarea lucrului individual. Totalizare***

Lucrările de curs individuale se vor prezenta după următorul algoritm:

- determinați-vă apartenența la constituția de bază conform tipului morfologic (după Nebel: carbonic, fosforic, fluoric sau mixt).
- identificați tipul de ***diateză*** care afectează în mod special constituția stabilită.
- numiți cauzele principale care induc diateza respectivă.
- indicați semnele principale prin care se manifestă boala.
- numiți principalele medicamente homeopate caracteristice pentru afecțiunea respectivă.
- descrieți unul din medicamentele homeopate după schema ce urmează:
  - ✓ materia primă din care este obținut medicamentul homeopat selectat. Descrierea conform **Materia Medica**.
  - ✓ descrieți tehnologia preparării medicamentului respectiv. Obținerea tincturii-mamă, diluțiile respective utilizate, dinamizarea lor.
  - ✓ specialitățile homeopate ale medicamentului respectiv (vezi anexa A-5)

Lucrarea se prezintă pe suport de hârtie.

Bibliografie recomandată:

A. Obligatorie

1. Diug Eugen. Curs de prelegeri ”Tehnologia medicamentelor homeopate” (ediții anuale).
2. Dumitru Dobrescu. Farmacologie homeopată generală. Bucureşti: Minesan, 2007, 267 p.
3. Dumitru Dobrescu. Farmacologie homeopată (ecologică). Farmacologie generală. Bucureşti: Universitară, 2011, vol. 1, ed. 3, 376 p.

4. Lupuleasa D., Forme farmaceutice homeopate. În: Popovici Iu., Lupuleasa D. Tehnologie farmaceutică, Tratat. Iaşi: Polirom, 2017, vol. 3. capit. XLII, p. 795-813.

B. Suplimentară

1. Ducot Emmanuel. Incursiune în homeopatie. Iaşi: Polirom, 1999, 200 p.
2. Hahnemann Samuel. Organon al medicinei. Iaşi: Tehnopress, 2012, 323 p.
3. Homeopatie (manual). Note de curs. Modulul: 1; 2; 3. Coordonator, Dr. Doina Pavlovschi, 2009, 2010.
4. Popovici I., Lupuleasa D., Ochiuz L. Dicționar farmaceutic. Iaşi: Polirom, ed. a 3-a, 2014, 943 p.
5. Vithoulkas G., Homeopatia. Medicina noului mileniu. Iaşi: Pan Europe, 2002.
6. Trandafir Traian, Gheorghiu Mihaela. Întroducere în Medicina Vibrațională. Bucureşti: Dao Psi, 2013, 184 p.

Surse de informare folosite la alcătuirea compendiului

Cărți, reviste

1. Allen H. C. Remedii homeopatice. Simptome-cheie şi caracteristici comparate. Iaşi: Polirom, 2001. 264 p.
2. Aurian-Blăjeni C. Homeopatia. Bucureşti: Litera, 1994. 570 p.
3. Bungețianu G., Chirilă P. Manual de homeopatie. Bucureşti: Medicală, 1983. 302 p.
4. Damaschin N. Analiza şi standardizarea unor forme farmaceutice homeopate. Teză de doctor în farmacie. Chişinău, 2006. 196 p.
5. Directorate-General Health and Consumers of the European Commission 75 – 8 September 2011.
6. Dobrescu D. Farmacologie homeopată generală. Bucureşti: Minesan, 2007. 267 p.
7. Dobrescu D. Farmacologie homeopată (ecologică). Farmacologie generală. Bucureşti: Universitară, 2011, vol.1, ed. a 3-a. 376 p.
8. Dobrescu D. Farmacologie homeopată (ecologică). Aparatul respirator. Bucureşti: Universitară, 2014, vol. 2, ed. a 2-a. 408 p.
9. Ducot E. Incursiune în homeopatie. Iaşi: Polirom, 1999. 200 p.
10. European Pharmacopoeia 8th Edition 2014, Volume 8.0 (Homeopathic preparations. 8.3.).
11. Hahnemann S. Organonul medicinei. Bucureşti: Excalibur, 2008, ed. a 6-a. 240 p.
12. Hahnemann S. Organon al medicinei. Iaşi: Tehnopress, 2012. 323 p.
13. Homeopathic good manufacturing practices. Southeastern, PA, Homeopathic Pharmacopeia Convention of the United States, 2007.
14. Homeopatie (manual). Note de curs. Modulul: 1; 2; 3. Coordonator, Dr. Doina Pavlovschi, 2009, 2010.
15. Jitaru L., Bivol T. IMEDIS (sistem medical intelectual) – un nume pentru medicina viitorului. Sesiunea anuală de comunicări ştiințifice cu participare internațională. Strategii XXI, Bucureşti, 17–18 aprilie 2008, p. 124 -130.
16. Kent J. T. Repertoar al Materiei Medica homeopată cu index de cuvinte. Iaşi: Tehnopress, 2 volume, 2014. 2500 p.

17. Lakhovsky G. The Secret of Life: Electricity, radiation and your body. Los Angeles: Noontide Press, 1992. 198 p.
18. Liboff A. R. Toward an electromagnetic paradigm for biology and medicine. In: The Journal of alternative and complementary medicine, 2004, vol. 10, p.41-47.
19. Lupuleasa D. Forme farmaceutice homeopate. În: Popovici Iu., Lupuleasa D. Tehnologie farmaceutică, Tratat. Iaşi: Polirom, 2017, vol. 3. capit. XLII, p. 795-813.
20. Mărginean L. ş. a. Obiectivarea şi cuantificarea efectului homeopatic prin analiza nonlineară computerizată (Methatron-oberon). Acțiuni energo-informaționale. Sesiunea anuală de comunicări ştiințifice cu participare internațională. Strategii XXI, Bucureşti, 17-18 aprilie 2008. Editura Universității de Apărare „Carol I", 2008, p. 52-60.
21. Pavlovschi Doina, Homeopatie. Note de curs, Modulul 1, 2009, p. 52-55.
22. Popovici I., Lupuleasa D., Ochiuz L. Dicționar farmaceutic. Iaşi: Polirom, 2014, ed. a 3-ea, 943 p.
23. Prața R., Popescu H. Homeopatia în România: repere istorice. În: Craiova Medicală, 2007, vol. 9 (1), p. 78–80.
24. Trandafir T., Gheorghiu M. Introducere în medicina Vibrațională. Bucureşti: Dao Psi, 2013, 184 p.
25. Vithoulkas G. Homeopatia – medicina noului mileniu. Iaşi: Pan Europe, 2002. 226 p.
26. Vithoulkas G. Materia Medica Viva. Iaşi: Pan Europe, 2005. 2790 p.
27. Vithoulkas G. Essence of Materia Medica. 2014, 224 p.
28. Vithoulkas G. The Science of Homeopathy, Grove Press, USA, 1980. 331 p.
29. Zhalko-Tytarenko G., Lednyiczky S., Topping A. Review of endogenous electromagnetic fields and potential links to life and healing process. Budapest: Hippocampus Institute, 1997.
30. Zhang C., Popp F., Bischof M. Some remarks on biological consequence of a coherent biophoton films. In: Current Development in Biophysics, Hangzou: University Press, 1996, p. 22-40.

Surse internet:

1. *http://destepti.ro/centrii-de-energie-din-practicile-orientale-chakrele.*
2. *http://jurnalul.ro/paranormal/fizica-cuantica-spirituala-595725.html)*

3. http://migraineh.blogspot.md/2011/06/corpul-electromagnetic-al-fiintei-umane.html.
4. http://www.bioscalar.eu/en/homeopathics-dynamisations.html
5. http://www.homeopatia.ro/probleme contemp.htm.
6. http://www.hpus.com/
7. http://www.hpus.com/Draft-Guidelines-for-Manufacturing-Homeopathic-Medicines.pdf.
8. http://www.rasfoiesc.com/educatie/biologie/biofizica/Structura-apei87.php).
9. http://www.rezonantavietii.ro).
10. http://www.sciencemag.org/news/2014/09/unesco-host-meeting-controversial-memory-water-research
11. http://www.sciencemed.ro/rayocomp-ps-1000-polar/
12. http://www.scientia.ro
13. http://www.torser.com/ro/scientific_base/torsion_fields/torsionfields_theory/default. aspx)
14. https://apahexagonalablog.wordpress.com/2016/03/15/apa-are-memorie-ipoteze-de-jacques-benveniste-1935-2004/
15. https://apahexagonalablog.wordpress.com/2016/03/20/homeopatia-stiinta-sau-pseudo-stiinta-luc-antoine-montagnier/ .
16. https://en.wikipedia.org/wiki/North_American_beaver
17. https://en.wikipedia.org/wiki/Sepia_latimanus
18. https://energoprotect.wordpress.com/2010/03/auralayers-small.jpg/.
19. https://energoprotect.wordpress.com/despre-chakre/).
20. https://energoprotect.wordpress.com/despre-chakre/).
21. https://lefo.wikispaces.com/Ciuperca+Adrian+Claudiu-EFECTUL+KIRLIAN
22. https://nutrawiki.org/bufo-rana/
23. https://ro.wikipedia.org/wiki/Homeopatia_în_Republica_Moldova
24. https://ro.wikipedia.org/wiki/Fisiune_nucleară
25. https://ro.wikipedia.org/wiki/Informaţie.
26. https://ro.wikipedia.org/wiki/Numărul_lui_Avogadro
27. https://sites.google.com/site/appliedmemwaterresearch/jacques-benveniste;
28. https://sites.google.com/site/biokorinna/structura-moleculei-de-apa).
29. https://theunknowndna.files.wordpress.com/2012/04/arx.

30. *http://www.amed.md/ro/nomenclatoriv-org-pdf-1012-5166-pdf-adobe-acrobat-pro.jpg*
31. *https://viataverdeviu.ro/fotografiile-kirlian-cum-pastram-energia-alimentelor*
32. *https://www.amazon.co.uk/mia-verit%C3%A0-sulla-memoria-dellacqua/dp/8862290071*
33. *https://www.cik.ro/ce-este-nano-calciul-din-cochilii-de-stridii/*
34. *https://www.homeopatie-srh.ro/*
35. *https://www.lesechos.fr/20/08/2004/LesEchos/19226-045-ECH_l-affaire-de-la---memoire-de-l-eau---refait-surface.htm;*
36. *https://www.pinterest.com/pin/719590846680491461/.*
37. *https://www.retsch.ro/ro/produse/macinare/mojar/rm-200/functii-si-caracteristici/*
38. *www.apparat-oberon.ru*
39. *www.electronica-azi.ro*
40. *www.mariusradu.ro/homeopatie*
41. *www.oberonservice.com*
42. *www.sanatate.info.*
43. *www.vinland.ro*
44. *http://www.amed.md/ro/nomenclator*
45. *www.epinions.com.*
46. *www.healthnews.com.*
47. *www.homeopathy.org.*

ANEXE

A-1

European Pharmacopoeia 8th Edition 2014, Volume 8.0 (Homeopathic preparations. 8.3.)

A-2.

Remedii homeopate autorizate în România

Autorizație de punere pe piață nr. 17/2007/01-02
medicamente homeopatice unitare

Sușe homeopate:

1. Achillea millefolium TM
2. Aconitum napellus TM
3. Acorus calamus TM =D I
4. Aesculus hippocastanum TM
5. Agnus castusTM=DI
6. Ailanthus glandulosa TM
7. Alfalfa (Medicago sativa) TM
8. Allium cepaTM
9. Allium sativum TM
10. Anacardium orientale TM =DI
11. Anagallis arvensis TM
12. Anamirta cocculus TM =D1
13. Amygdalae amarae TM =D I
14. Angelica archangelica TM =DI
15. Apis mellifica TM =DI
16. Aquilegia vulgaris TM
17. Arnica montana TM =D 1
18. Artemisia abrotanum TM
19. Artemisia absinthium TM
20. Artemisia vulgaris TM
21. Asparagus officinalis TM
22. Atropa belladonna TM
23. Avena sativa TM
24. Bellis perennis TM
25. Berberis vulgaris TM =D I
26. Betula verrucosa TM
27. Bryonia alba TM
28. Cactus grandiflorus TM
29. Calendula officinalis TM
30. Calluna vulgaris TM
31. Capsella bursa- pastoris TM
32. Carduus benedictus TM
33. Cetraria islandica TM =DI
34. Chamomilla TM
35. Chelidonium majus TM
36. ChinaTM=D I
37. Clematis erecta TM
38. Cola acuminata TM =DI
39. Colchicum autumnale TM
40. Convallaria majalis TM 41
41. Crataegus oxyacantha TM
42. Crocus sativus TM =D1
43. DamianaTM=D 1
44. Delphinium consolida TM
45. Digitalis purpurea TM
46. Drosera TM
47. Echinacea angustifolia TM
48. Echinacea purpurea TM
49. Equiseturn arvense TM
50. Erigeron canadensis TM
51. Eupatorium perfoliaturn TM
52. Euphorbia cyparisias TM
53. Euphrasia officinalis TM
54. Flori de piedra TM =D1
55. Fumaria officinalis TM
56. Gentiana lutea TM
57. Gingko biloba TM
58. Ginseng TM =D1

59. GuaranaTM=D1
60. Hamamelis virginiana TM
61. Hedera helix TM
62. Hemiaria glabra TM
63. Humulus lupulus TM
64. Hydrastis canadensis TM =D1
65. Ignatia amara TM =D1
66. Juniperus communis TM
67. Juniperus sabina TM
68. Lavandula angustifolia TM
69. Ledum palustre TM =D1
70. Luffa operculata TM =D1
71. Lycopus europaeusTM
72. Melilotus officinalis TM
73. Paeonia officinalis TM
74. Passiflora incamata TM
75. Pilocarpus jaborandi TM =D1
76. Polygonum hydropiper TM
77. Potentilla anserina TM
78. Raphanus sativus TM
79. Rhamnus frangula TM
80. Rumex crispus TM
81. Ruta raveolens TM
82. Salvia officinalis TM
83. Sambucus nigra TM
84. Serenoa repens TM
85. Solanum dulcamara TM
86. Solidago virgaurea TM
87. Spigelia anhelmia TM =DI
88. Symphyturn officinalis TM
89. Thuja occidentalis TM
90. Thymus serpylium TM
91. Thymus vulgaris TM
92. Tussilago farfara TM
93. Urtica dioica TM
94. Uva ursi TM
95. Vaccinium myrtillus TM
96. Valeriana officinalis TM=D1
97. Verbascum thapsiforme TM
98. Vinca minor TM
99. Vincetoxicum officinale TM
100. Viola tricolor TM
101. Viscum album TM

Lista medicamentelor homeopate autorizate în Republica Moldova

(extras din Nomenclatorul de stat, reactualizat la data de 04.05.2018)

(http://www.amed.md/ro/nomenclator)

Denumirea comună internațională	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Volum	Ambalajul	Producătorul	Țara	Nr. de înreg/	Data înreg.
Preparate homeopate									
	Proproten-100	Comprimate de supt			N20; N20x2; N20x5	FȘP Materia Medica Holding SRL	Rusia	20959	28.07.2014
	Kindinorm	Granule		10 g	NI	Deutsche Homoopathie-Union DHU-Arzneimittel GmbH & Co. KG	Germania	22780	09.09.2016
	Cinnabsin	Comprimate			N20x5	Deutsche Homoopathie-Union DHU-Arzneimittel GmbH & Co. KG	Germania	22774	09.09.2016
	Euphorbium compositum SN	Spray nazal, Soluție		20 ml	NI	Bioloqische Heilmittel Heel GmbH	Germania	20831	25.06.2014
	Dormikind	Comprimate			N150	Deutsche Homoopathie-Union DHU-Arzneimittel GmbH & Co. KG	Germania	22776	09.09.2016
	Viburcol®	Supozitoare			N6x2	Bioloqische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22445	16.06.2016
	Guna®-Cough	Soluție orală		150 ml	NI	GUNA S.p.a.	Italia	21676	23.04.2015
	Guna®-Mood	Picături orale, soluție		30 ml	NI	GUNAS.p.a.	Italia	21483	22.01.2015

	Anaferon	Comprimate de supt		0,003 g	N20	FȘP Materia Medica Holding SRL	Rusia	22330	18.04.2016
	Anaferon Kids	Comprimate de supt		0,003 g	N20; N20x2; N20x5	FȘP Materia Medica Holding SRL	Rusia	24209	05.01.2018
	Dysmenorm	Comprimate			N80	Deutsche Homoopathie-Union DHU-Arzneimittel GmbH & Co. KG	Germania	22777	09.09.2016
	Traumeel® S	Soluție injectabilă		2,2 ml	N5; N10; N100	Bioloqische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22761	09.09.2016
	Traumeel® S	Comprimate			N50	Bioloqische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22556	27.07.2016
	Traumeel® S	Cremă		50 g	N1	Bioloqische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22627	09.09.2016
	Tonsilotren	Comprimate			N20x3	Deutsche Homoopathie-Union DHU-Arzneimittel GmbH & Co. KG	Germania	22781	09.09.2016
	Zeel® T	Soluție injectabilă		2 ml	N5x2; N5x20	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22446	16.06.2016
	Zeel® T	Cremă		50 g	N1	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22628	09.09.2016
	Zeel® T	Comprimate			N50	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22763	09.09.2016
	Arnica-Heel®	Picături orale, soluție		30 ml	N1	Bioloqische Heilmittel Heel GmbH	Germania	21116	01.10.2014
	Lymphomyosot®	Picături orale, soluție		30 ml	N1	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	21118	01.10.2014
	Lymphomyosot® N	Soluție injectabilă		1,1 ml	N5; N5x20	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22760	09.09.2016
	Bronchalis-Heel®	Comprimate			N50	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22969	10.10.2016

	Influcid	Comprimate			N20X3	Deutsche Homoopathie-Union DHU-Arzneimittel GmbH & Co. KG	Germania	22779	09.09.2016
	Dentokind	Comprimate			N150	Deutsche Homoopathie-Union DHU-Arzneimittel GmbH & Co. KG	Germania	22775	09.09.2016
	Immunokind	Comprimate			N150	Deutsche Homoopathie-Union DHU-Arzneimittel GmbH & Co. KG	Germania	22778	09.09.2016
	Nervoheel®	Comprimate			N50	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	20833	25.06.2014
	Berberis-Homaccord®	Picături orale, Soluție		30 ml	N1	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	23193	05.01.2017
	Vertigoheel®	Comprimate			N50	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	20834	25.06.2014
	Citomix™	Granule homeopate		4 g	N2	GUNA S.p.a.	Italia	24613	18.05.2018
	Guna®-Bowel	Picături orale homeopate		30 ml	N1	GUNA S.p.a.	Italia	19850	16.09.2013
	Guna®-Liver	Granule homeopate		4 g	N2	GUNA S.p.a.	Italia	23278	20.02.2017
	Guna®-Lympho	Picături orale homeopate		30 ml	N1	GUNA S.p.a.	Italia	19851	16.09.2013
	Guna®-Matrix	Picături orale homeopate		30 ml	N1	GUNA S.p.a.	Italia	23344	30.03.2017
	Guna®-OralSpray	Spray bucofaringian		50 ml	N1	GUNA S.p.a.	Italia	23919	31.10.2017
	Guna®-SinusNoseSpray	Spray nazal, Soluție		30 ml	N1	GUNA S.p.a.	Italia	24017	16.11.2017
	Afala	Comprimate de supt			N20; N20x2; N20x5	FȘP Materia Medica Holding SRL	Rusia	21141	01.10.2014
	Artrofoon	Comprimate de supt			N20; N20x2; N20x5	FȘP Materia Medica Holding SRL	Rusia	21142	01.10.2014

	Ergoferon	Comprimate			N20; N20x2; N20x5	FȘP Materia Medica Holding SRL	Rusia	22905	10.10.2016
	Impaza	Comprimate de supt	0,003 g		N20; N20x2; N20x5	FȘP Materia Medica Holding SRL	Rusia	24047	16.11.2017
	Rengalin	Comprimate de supt			N10; N10x2; N10x5	FȘP Materia Medica Holding SRL	Rusia	23524	09.06.2017
	Tenoten	Comprimate de supt	0,003 g		N20; N20x2	FȘP Materia Medica Holding SRL	Rusia	23793	30.08.2017
	Tenoten pentru copii	Comprimate de supt			N20; N20x2; N20x5	FȘP Materia Medica Holding SRL	Rusia	19952	11.10.2013
	Angin-Heel® SD	Comprimate			N50	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	23677	13.07.2017
	Coenzymecompo-situm	Soluție injectabilă		2,2 ml	N5; N5x20	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22755	09.09.2016
	Discuscompositum	Soluție injectabilă		2,2 ml	N5; N5x20	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22756	09.09.2016
	Echinaceacomposi-tum SN	Soluție injectabilă		2,2 ml	N5; N10; N100	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22757	09.09.2016
	Engystol®	Comprimate			N50	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22758	09.09.2016
	Engystol®	Soluție injectabilă		1,1 ml	N5; N5x2; N5x20	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	23678	13.07.2017
	Gastricumeel®	Comprimate sublinguale			N50	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	21117	01.10.2014
	Glyoxalcompositum	Soluție injectabilă		2,2 ml	N5; N5x2; N5x20	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	23679	13.07.2017
	Gripp-Heel®	Comprimate			N50	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	23680	13.07.2017
	Gynacoheel®	Picături orale, soluție		30 ml	N1	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	20832	25.06.2014
	Hepeel	Comprimate			N50	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22759	09.09.2016

	Hepeel N	Soluție injectabilă		1,1 ml	N5; N 5x2; N5x20	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	23681	13.07.2017
	Metro-Adnex-Injeel®	Soluție injectabilă		1,1 ml	N5; N5x2; N5x20	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	23682	13.07.2017
	Mucosacompo-situm	Soluție injectabilă		2,2 ml	N5; N5x2; N5x20	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22970	10.10.2016
	Nuxvomica-Homaccord®	Picaturi orale, Soluție		30 ml	N1	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	21192	31.10.2014
	Ovariumcompo-situm	Soluție injectabilă		2,2 ml	N5; N5x2; N5x20	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	23683	13.07.2017
	Placentacompo-situm	Soluție injectabilă		2,2 ml	N5; N5x2; N5x20	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	23684	13.07.2017
	Reneel®NT	Comprimate			N50	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22444	16.06.2016
	Testiscompositum	Soluție injectabilă		2,2 ml	N5; N5x2; N5x20	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	23685	13.07.2017
	Ubichinoncompo-situm	Soluție injectabilă		2,2 ml	N5; N5x20	Biologische Heilmittel Heel GmbH	Germania	22762	09.09.2016
	Mastodynon®	Picături orale, soluție		50 ml	N1	Bionorica SE	Germania	23275	20.02.2017
	Mastodynon®	Comprimate			N20x3	Bionorica SE	Germania	23276	20.02.2017
	Arnica+	Cremă		50 g	N1	HomeocanInc.	Canada	20256	27.01.2014
	CalmKids 0-9	Sirop		100 ml	N1	HomeocanInc.	Canada	20112	31.12.2013
	Colickids 0-9	Picături orale homeopate		25 ml	N1	HomeocanInc.	Canada	19876	11.10.2013
	Coughand Coldkids 0-9	Sirop		100 ml	N1	HomeocanInc.	Canada	20257	27.01.2014
	EaracheKids 0-9	Picături orale homeopate		25 ml	N1	HomeocanInc.	Canada	19877	11.10.2013
	TeethingKids 0-9	Picaturi orale homeopate		25 ml	N1	HomeocanInc.	Canada	19878	11.10.2013

A- 4

Exemple de patogenezii descrise conform Materia Medica

1. ADONIS VERNALIS
Ruşcuța de primăvară
(adon)

(***Materia Medica, W. Boericke***)
traducere de Marius Radu

Un remediu pentru afecțiuni cardiace, după reumatism sau gripă sau nefrită (boala Bright), unde miocardul este într-o stare de degenerare grasă; regularizează pulsul şi creşte puterea de contracție a inimii, cu îmbunătățirea fluxului urinar. De mare valoare în edemul de origine cardiacă. Vitalitate scăzută, inimă slăbită, puls slab, încetinit. Hidrotorax, ascită. Anasarcă.

Cap. Îl simte uşor; durere de-a lungul frunții, de la occiput, de-a lungul tâmplelor, până la ochi. Amețeli când se ridică, întoarce capul repede sau se întinde. Tinitus. Pielea capului strânsă. Pupile dilatate.

Gură. Lipicioasă. Limba galben murdară, dureroasă, ca arsă.

Inimă. Reflux mitral şi aortic. Aortită cronică. Pericardită cu degenerare grasă a inimii. Endocardită reumatismală (Kalmia). Dureri precordiale, palpitații şi dispnee. Vene mărite de volum. Astm cardiac (Quebracho). Inimă grasă. Miocardită, activitate neregulată a inimii, (senzație de) constricție şi amețeli. Puls rapid, neregulat.

Stomac. Senzație de greutate. Foame cu senzație de roadere. Senzație de leşin în epigastru. Ameliorat în aerul liber.

Urină. Peliculă uleioasă. Cantitate scăzută, albumină în urină.

Aparat respirator. Dorință frecventă de a respira adânc. Senzație de greutate pe piept.

Somn. Neliniştit, cu vise oribile.

Extremități. Dureri de ceafă. Coloana înțepenită şi dureroasă. Edem.

Relații. Adonidinum este un tonic cardiac şi diuretic. Un sfert de grain (0,0162 g) zilnic sau 2-5 grain (0,1296-0,324 g) din prima triturație decimală creşte tensiunea arterială şi prelungeşte diastola, favorizând reîntoarcerea

venoasă. Este un substitut excelent pentru Digitalis şi nu are efect cumulativ.

Compară: Digitalis, Crataegus, Convalaria, Strophantus.

Doză. Cinci până la zece picături din tinctura-mamă.

2. COFFEEA CRUDA
Cafea crudă (neprăjită)
(coff)

*(**Materia Medica, W. Boericke**)*
traducere de Marius Radu

Stimulează activitatea tuturor organelor, mărind activitatea nervoasă şi vasculară. Dacă persoanele în vârstă beau cafea este foarte probabil să crească producţia de acid uric, ceea ce duce la o iritare a rinichilor, la dureri de muşchi şi articulaţii; ţinând cont de susceptibilitatea crescută a vârstnicilor la acţiunea stimulantă a ceaiului şi cafelei, folosirea acestora trebuie restricţionată sau atent monitorizată. Agitaţie nervoasă marcată şi nelinişte. Sensibilitatea extremă este caracteristică pentru remediu. Nevralgie în diferite zone ale corpului, întotdeauna însoţită de o excitabilitate nervoasă importantă şi intoleranţă la durere, (durere care) duce la disperare. Activitate neobişnuită a minţii şi corpului. Efecte neplăcute cauzate de emoţii care vin brusc, surprize, bucurii etc. Palpitaţii nervoase. Remediul este potrivit în special pentru persoanele înalte, slabe, aplecate (din umeri), cu tenul închis la culoare, temperament coleric şi sanguin. Piele hipersensibilă.

Minte. Veselie, înţelegere rapidă, iritabilitate, excitare; simţuri acute. Impresionabil, mai ales de evenimente plăcute. Plin de idei, acţionează rapid. Se mişcă întruna într-o stare de angoasă (**Aconitum**).

Cap. Durere ca o strângere, agravată de zgomote, mirosuri, narcotice. Simte ca şi cum creierul este rupt în bucăţi, ca şi cum o aşchie e înfiptă în cap. Agravat în aerul liber. Auz sensibil.

Faţă. Febră cu piele uscată, obraji roşii. Durere de faţă ce se extinde către molari, urechi, frunte, scalp.

Gură. Durere de dinţi; ameliorată pe moment dacă ţine apă cu gheaţă în gură (opus faţă de **Manganum**). Mănâncă şi bea grăbit. Gust fin.

Stomac. Foame excesivă. Intoleranţă la haine strânse. Agravat după vin şi lichior.

Organe genitale feminine. Menstruația vine prea devreme şi ține prea mult. Dismenoree, cheaguri mari cu sânge negricios. Vulva şi vaginul hipersensibile. Prurit voluptuos.

Somn. Nu poate dormi; e într-o mişcare continuă. Doarme până la 3 dimineața, după care doar ațipeşte. Se trezeşte într-o tresărire, somnul e deranjat de vise. Insomnie, pe seama activității mentale; gânduri continue, cu excitabilitate nervoasă. Somn tulburat de prurit.

Aparat respirator. Tuse scurtă, uscată în pojat la copii cu o constituție nervoasă, delicată.

Inimă. Palpitații violente neregulate, mai ales după o bucurie excesivă sau după o surpriză. Puls rapid puternic şi supresie urinară.

Extremități. Nevralgie la nivelul coapsei, agravată de mişcare, după-amiaza şi noaptea, ameliorată la presiune.

Modalități. Agravat de emoții excesive (bucurie), narcotice, mirosuri puternice, zgomote, aer liber, frig, noaptea. Ameliorat la căldură, dacă se întinde, dacă ține gheață în gură.

Relații. Incompatibil: **Camphor**, **Cocculus**. Complementar: **Aconitum**.

Compară: **Coffea tosta**. Prăjirea dă naştere unor substanțe asemănătoare vitaminelor (P.T. Mattei). Porumbeii care au dezvoltat nevrită şi paralizie „prin deficiență" în urma unei diete cu orez decorticat şi-au revenit după un supliment de 8 cm^3 dintr-o infuzie de cafea 5%. Cafeaua neprăjită n-a avut nici un efect.

Coffeinum. Cafeina este un alcaloid cristalin din cafea. Este stimulant cardiac direct şi diuretic. Edeme cauzate de insuficiența cardiacă. Degenerescență cardiacă. Insuficiență cardiacă în pneumonie şi alte boli infecțioase. Creşte tensiunea arterială, accelerează pulsul şi stimulează muşchiul cardiac; astfel, poate fi util în stările timpurii de insuficiență cardiacă. Stimulează respirația, sistemul nervos şi creşte diureza. Este unul din cei mai buni stimulenți ai centrilor vasomotori. Edem pulmonar acut. Dureri în braț şi alte nevralgii având drept caracteristică exacerbarea nocturnă. Jousset recomandă părți egale de cafeină şi lactoză, 3 grain (cca 0.195 g) la fiecare două zile. Hipodermic, 0.25 grain (cca 0.016 g). Dureri nevralgice severe cauzate de dinți cariați.

Aconitum. **Chamomilla**. **Nux vomica**. **Cypripedium**. Plante ce conțin cafeină, cum ar fi **Kola**, **Thea** etc.

Cafeaua neagră tare, cât de fierbinte posibil, este indispensabilă ca antidot pentru multe otrăvuri, mai ales narcotice. Cafeaua fierbinte administrată sub formă de clismă este indicată în stările de colaps.

Antidot: Nux vomica, **Tabacum**.

Doză. De la potența 3 la 200.

Pentru a înțelege mai uşor descrierea unor patogenezii sunt prezentate câteva sub formă de versuri selectate din cartea lui Dr. Vasile Iacob, ***Homeopatie în versuri***, Casa de presă şi editura Tribuna, Sibiu, 2001. Ilustrațiile aparțin lui Horia Ionuț Ghelu.

APIS MELIFICA

(patogenezia remediului)

(preparatul porneşte de la trituratul de corp de la albină. Când porneşte de la venin se cheamă APISINUM)

„Dacă albina ar şti pentru ce face mierea, poate că n-ar mai face-o aşa dulce”.

(***Mihai Codreanu***, Sonete)

SUPREMA JERTFĂ

Harnică de dimineață până seara, ordonată
Igienă exemplară, impecabil de curată,
Prețuită pentru miere, pentru spiritul de casă
APIS, e sacrificată de noi, şi-n favoarea noastră.

Roşeață tegumentară, hipersensibilitate
Placă urticariformă cu iritabilitate –
Tratamentul este simplu, şi-l aplică şi bunica
Pune o compresă rece – nu mai trebuie nimica.

Amigdalele ca jarul – două stopuri stau aprinse;
Vii dureri, stâlpii în flăcări cu edeme mult extinse

Tip mobil, îi este teamă să n-apară o artrită
Cu pleoapele umflate, se gândeşte la nefrită.

Greu atârnă silueta fiind edemaţiată
Bară oblic sprijinită şi de „foc” împresurată
În curând, delir, convulsii şi secuse musculare,
Încă un inspir şi crede că e ultima suflare.

Nu poate să bea fierbinte – dar, de fapt, nu simte sete
Căldura mai mult complică chiar simptomele discrete
Rece, atingere, apăsare –„negative” ce calmează
Frigul –cunoscutul duşman – iată, că acum salvează.

Albina ne îndulceşte, tot ea ne oferă ceară,
Pentru toate mult aleargă şi se zbate-ntreaga vară –
Ar putea să-şi folosească acul, scut de apărare,
Dacă-ar şti că omul paşnic urmăreşte s-o omoare.

IGNAŢIA

(se prepară din seminţele de Strychnos ignatia (multiflorum), conţine alcaloizi 2,5–3% stricnină şi brucină) (patogenezia remediului)

LECŢIA DE OFTAT

Emotivă, cu paloare, alternând cu eriteme
(Cine şi-a ales o doamnă ispăşeşte mari blesteme)
Leşinând uşor (depinde cine sare s-o salveze)
E bolnavă dificilă condamnată să ofteze.

Criza de oftat începe către ora unsprezece
Trebuie să ai răbdare pentru că, uşor nu-i trece
Are ample şi profunde respiraţii când oftează
Plânge, râde în accese, ambianţa o stresează.

Din stomac către faringe urcă-un corp străin şi-o roade
Nu suportă nici cafeaua, vinul nici din SUA made
Este greu „s-o împaci” pe doamna, mai ales când nervii „o lasă”
Sau când are cefalee ca un cui care-o apasă.

Simțul olfactiv puternic – e făcut s-o necăjească
Un parfum ce-mprospătează gingăşia femeiască
Declanşează mari migrene…şi apoi, vine insomnia,
Noaptea blestemă tutunul, ziua ocăreşte via.

Frigul toată-o răscoleşte şi chiar, dis-de-dimineață
Soțul e „dresat” s-asculte… Târgueli se fac la piață!
Nu acceptă contraziceri, fire foarte capricioasă
N-are, pentru toate-acestea, decât „scuza” că-i frumoasă.

SEPIA i-ar fi cumnată – caractere mult opuse.
Singura asemănare: două Eve prost dispuse.
Cât despre Adam, sărmanul, se confirmă adevărul,
Vechi de când e omenirea – Eva îi întinde mărul !!!

HOMEOPATUL,

(versuri dedicate medicului şi farmacistului homeopat)

Ai arestat într-o granulă
Fragmente dintr-o moleculă,
Iar într-un praf pisat cu sete,
Atomi dotați cu mari secrete.

Prescrii diversele soluții,
În incredibile diluții
Şi-obții efectul cel mai mare
Crescând doza de diluare.

Cu doza inframinimală
Sfidezi chimia mondială;
Doar informația-i prezentă,
În picătura dizidentă.

SIMILIA-i filozofia
Care-a născut HOMEOPATIA
Tu intuieşti remediu-n care
SIMILIA-i evocatoare.

Bizareriile din lume
Nu le consideri simple glume;
Capricii are fiecare
Ştii ora lor de difuzare.

Ştii orice lateralitate
Orice simptom cam unde bate,
Dar numai repertorizarea
Îți limpezeşte bine zarea.

Şi, cam aşa-n mai mult de-o oră
Pui întrebări, le-învârți ca-n horă,
Dar Keynot-ul te luminează
Ca soarele de la amiază.

Eşti analistul cel mai critic
Şi psihologul mioritic;
Sinteza-ți deconspiră jocul.
Eşti unicat: ***cu foc, stingi focul.***

Miracolul e într-o granulă,
Într-un fragment de moleculă,
Iar într-un praf bine pisat,
Chiar HAHNEMANN simbolizat !

(Dr. Vasile Iacob, Sibiu,
6 decembrie 1991)

Anexa A-5

Exemplu de examinare și preparare a unui medicament homeopat obținut din plantă proaspătă

Rostopasca (**Chelidonium majus L.**) a fost introdusă în practica homeopată chiar de Hahnemann în anul 1819, iar homeopatul german Buchmann a continuat cercetările acestei specii.

Descrierea speciei conform îndrumarului „MATERIA MEDICA”, după lucrarea: Bunghetzianu Gh., Chirilă P., (Manual de Homeopatie, Editura Medicală, Bucureşti, 1983, p. 175–176).

Chelidonium majus.

Caracterizare generală: remediu important al afecțiunilor hepatobiliare, cu iradiere dureroasă în vârful omoplatului drept.

Date semiologice:

Simptome şi semne generale: senzație de frig la extremități şi occiput, lentoare, totul este lent: psihicul, mersul, gândirea.

Sistemul nervos. Organe de simț*: cefalee supraorbitală dreaptă;* vertij cu tendința de cădere anterioară; *bolnavul are impresia că este urmărit peste tot de un miros dezagreabil;* colorație galben-murdară a conjunctivelor, dureri oculare la privitul în sus.

Tegument, mucoase*:* prurit generalizat, *tegument palid* mai mult la față şi palme; transpirații la cel mai mic efort; pruritul se ameliorează după masă; tegumentul piciorului drept este mai rece.

Aparat respirator*:* accese de tuse şi dispnee paroxistică în jurul orei 16.

Aparat digestiv*:* dureri acute în epigastru, iradiind transfixiant spre vârful omoplatului drept; senzație de presiune în hipocondrul drept; senzația că este strâns cu o coardă de jur împrejur la nivelul abdomenului superior; distensie abdominală; *intoleranţă gastrică mare;* bolnavul tolerează bine lichide fierbinți (laptele fierbinte); prurit şi senzație de constricție anală; gust amar; materii fecale gleroase de colorație galben-aurie; *constipaţie alternând cu diaree;* limbă uscată, Încărcată cu depozite gălbui; *marginile roşii păstrând amprenta dinţilor.*

***Aparat urogenital la femei**:* ciclu prelungit; flux menstrual abundent prelungit; leucoree cu tentă gălbuie.

***Tip psihosomatic**:* remediul convine la orice vârstă, orice sex, orice temperament; *Duprat* afirmă că ar fi preferabil *la blonzi, apatici, longilini.*

Modalități:

Agravarea: la ora 16; mişcarea; atingerea.

Ameliorarea: repausul, ingestia de alimente (lichide) calde, căldura în general.

Simptome particulare: *iradierea durerilor epigastrice şi din hipocondrul drept în vârful omoplatului drept.*

Indicații clinice frecvente:

Herpes, acnee, prurit, umăr dureros, nevralgii intercostale, astm bronşic, hepatită acută, cronică; colecistită: dischinezie biliară.

Diagnostic diferențial

Migrenă biliară:

Iris versicolor: precedată de senzația de ceață în fața ochilor; periodicitatea de 5–7 zile

Magnesia muriatica: cefalee cu lăcrimare; periodicitate la 4–6 săptămâni.

***Durere la baza hemitoracelui drept**:*

Kalium carbonicum: caracter lancinant al durerii orele 2–3 noaptea

Lycopodium: tuse cu expectorație cu gust sărat.

Sanguinaria: asociată cu dureri şi redoare a cefei.

Chelidonium prezintă un produs homeopat important în tratamentul afecțiunilor hepatobiliare (icter, hepatită, colecistită, colecistopatie), al algiilor cardiorespiratorii (angina pectorală, astm, bronşite spastice) şi al afecțiunilor pielii şi mucoaselor (herpes, acne, prurit, negi). Modalitățile şi simptomele particulare principale sunt: iradierea durerilor epigastrice, a celor din hipocondrul drept în vârful omoplatului drept; senzația de frig la talpa dreaptă; gust amar; limbă uscată; agravare la orele 4 şi 16, de la mişcare, de la atingere, de la schimbarea timpului; ameliorare de la repaus, de la ingestia alimentelor. Microdozele *Chelidonium* (30 CH şi 200 CH) sunt efective în tratamentul cancerului de ficat. *Chelidonium* este un remediu important în drenajul homeopat organo-histotrop cu acțiune asupra ficatului.

Preparatele homeopate de *Chelidonium* sunt:

- esența din rădăcini proaspete;
- tinctura-mamă;

- diluțiile homeopate;
- preparatele complexe.

Conform indicațiilor manualului *W. Schwabe* medicamentele homeopate *Chelidonium* se pot prepara în modul următor:

Esența homeopată Chelidonium. Se iau 100 g rădăcini proaspete de rostopască, colectate înainte de înflorire, fărâmițate până la terci subțire, la care se adaugă alcool etilic 90% (m/m) în proporție de 2 părți la o parte din greutatea de sevă ce se conține în masa vegetală dată, calculată conform formulei de mai jos, şi se lasă la macerat timp de 14 zile.

$$Sv = 100xU/100 - R$$, în care:

U – pierdere prin uscare a produsului vegetal, %;

R – reziduul prin evaporare al sevei stoarse de curând din produsul vegetal, %.

Maceratul obținut se decantează şi se reuneşte cu lichidul stors prin presarea masei epuizate, se lasă la loc răcoros şi ferit de lumină timp de 8 zile, apoi se filtrează.

Tincturile-mamă homeopate din Chelidonium se prepară prin amestecarea simplă a 3 părți esență *Chelidonium* cu 7 părți alcool etilic 60% (m/m).

Identificarea tincturii-mamă Chelidonium se efectuează prin reacții redox (Damaschin N., 2006):

- cu soluție de difenilamină (R) apare o colorație albastră trecătoare, iar în lumina UV, la lungimea de undă 366 nm, apare o fluorescență portocalie;
- cu soluție de permanganat de potasiu 1% – are loc decolorarea soluției.

Dozarea principiilor active (alcaloizi) în tinctura-mamă se realizează prin metoda HPLC, elaborată de Damaschin N. (2006). Standardizarea se efectuează după conținutul de chelidonină (154,3 µg/ml) şi sanguiritrină (19,6 µg/ml).

Tincturile-mamă servesc în continuare pentru obținerea diluțiilor respective.

Unele produse farmaceutice cunoscute, în compoziția cărora intră diluțiile homeopate de *Chelidonium* sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabel. **Preparate cu conținut de diluții homeopate** *CHELIDONIUM*

<table>
<tr><th>Denumirea produsului</th><th>Diluții de Chelidonium</th><th>Producător</th><th>Indicații</th></tr>
<tr><td>Hepar compositum, soluție injectabilă</td><td>D4</td><td rowspan="6">Biologische Heimittel Heel GmbH, Germania Heel (Germania)</td><td>Stimularea funcțiilor de dezintoxicare ale ficatului</td></tr>
<tr><td>Hepeel®,
comprimate,
soluție injectabilă</td><td>D4</td><td>Tulburări ale funcții-lor și deteriorări ale ficatului</td></tr>
<tr><td>Injeel-Chol®,
soluție injectabilă</td><td>D10, D30,
D200</td><td>Colecistită,
hepatită cronică,
dischinezie biliară</td></tr>
<tr><td>Atropinum Compositum,
soluție injectabilă,
supozitoare</td><td>Ø</td><td>Colici abdominale (biliare, renale, ombi-licale la copii), dismenoree</td></tr>
<tr><td>Chelidonium Homaccord® ,
picături</td><td>Chelidonium majus: 10X; 30X;200X (0,6 ml fiecare);
Belladona 10X; 30X; 200X; 1000X (0,3 ml fiecare);
Carduus marianus: 10X; 30X; 200X (0,1 ml fiecare)</td><td>Notă:
1X = 1:10 diluție;
2X= 1:100;
3X=1:1000 etc.
Colangite; colecistite; colici biliare; hepatite acute și cronice; remediu adjuvant în aritmii</td></tr>
<tr><td>Chelidonium Homaccord® ,
Soluție injectabilă</td><td>Chelidonium majus: 10X; 30X; 200X (0,6 ml fiecare);
Belladona 10X; 30X; 200X; 1000X (0,3 ml fiecare);
Fel tauri: 10X; 30X; 200X</td><td>Notă:
1X= 1:10 diluție;
2X= 1:100;
3X=1:1000 etc.
Colangite; Colecistite; Colici biliare; Hepatite acute și cronice</td></tr>
<tr><td>Sedalia®, comprimate</td><td>C6</td><td>Laboratories Boiron, Franța</td><td>Nervozitate, stres</td></tr>
<tr><td>Dolisos Headache, granule</td><td>C4</td><td rowspan="2">Laboratories Dolisos Belgia</td><td>Dureri de cap</td></tr>
<tr><td>Dolisos Indigestion & Flatulence, granule</td><td>D3</td><td>Indigestie cu balonare, senzație de plenitudine abdominală</td></tr>
<tr><td>Galstena, picături</td><td>D6</td><td>Richard Bittner GmbH, Austria</td><td>Afecțiuni hepatobiliare</td></tr>
</table>

Denumirea produsului	**Diluții de Chelidonium**	**Producător**	**Indicații**
Zhelchevom, granule	C200	Materia Medica, Rusia	Colecistită, dischinezie biliară, dispepsie
Belacholum, granule	D10, D30	Alkoy, Rusia	Afecțiuni heptobiliare cronice
Gepatonorm, granule	D6		Colecistită și hepatită cronice, dischinezie biliară
Edas-113, picături	C3	Edas, Rusia	Colecistită și hepatită cronice, dischinezie biliară
Edas-953 (Hepa-Edas), granule	C3		Hepatită, transforma-re distrofică a ficatului
Boiron Chelidonium majus (80 pelete)	Potențe: 3X; 6X; 12X; 30X; 200X	Laboratoirs Boiron (Franța)	Indigestie, greață
Boiron Chelidonium majus (80 pelete)	Potența 9C	Laboratoirs Boiron (Franța)	Hepatite, indigestie, greață, vomă
Sedalia®, comprimate	C6	Laboratoirs Boiron (Franța)	Nervozitate, stres
Chelidonium Plex picături (30 ml) - Chelidonium majus - Carduus marianus - Solidago virgaurea - Berberis vulgaris - Dolichos pruriens - Iris versicolor - Ptelea trifoliata - Taraxacum officinale	 -10X -3X -3X -10X -10X -10X -10X -10X	Seroyal/ Unda	Detoxifiant și drenant renal, hepatic, limfatic, intestinal
Chelidonium majus	Potențe: 12C, 15C, 21C, 100C, 500C, LM1, LM5, LM6; LM8 etc.	Hahnemann Laboratories, Inc. (SUA)	Afecțiuni hepatobiliare
Celandine extract din plantă proaspătă (30 ml)	-	Herb Pharm (SUA)	Afecțiuni hepatobiliare

Informația şi formulele homeopate au fost selectate din următoarele surse: *Bungetzianu Gh., Chirilă P., 1983; Ducot E., 1999; Aurian Blăjeni C., 1994; Hershoff Asa, 2000; Biswas S.J., 2002; www.epinions.com.; www.healthnews.com.; www.homeopathy.org.*

A-6

PRODUCĂTORI DE MEDICAMENTE HOMEOPATE

(istoricul fondării)

Denumirea producătorului, țara	Anul fondării	Pagina WEB
Remedia Homeopathy (Austria)	1760	https://www.remedia-homeopathy.com
Deutsche Homoopathie-Union DHU-Arzneimittel GmbH & Co. KG (Germania)	1866	http://www.dhu.de
Thompson's Homeopathic Supplies LTD (Toronto, Ontario, Canada)	1868	www.thompsonshomeopathic.com/
Washington Homeopathic Products (SUA)	1873	www.washingtonhomeopathicproducts.com
Laboratoire Boiron , Franța	1911	https://www.boiron.fr/
SETT DEY & CO. (HOMOEO) LAB (India)	1919	www.settdey.com/
Laboratoire homéopathique Schmidt-Nagel SA (Belgia)	1927	www.schmidt-nagel.ch/en/homeopathy/
BOIRON (SUA)	1932	http://www.boironusa.com
Bionorica SE (Germania)	1933	www.bionorica.com
Biologische Heilmittel Heel GmbH (Germania)	1936	https://www.heel.com/
Homviora Arzneimittel Dr. Hagedorn GmbH & Co	1937	https://www.homviora.de/
Dr. Reckeweg & Co. GmbH, (Germania)	1947	www.reckeweg.de
Richard Bittner AG	1954	www.richard-bittner.at
GUNA S.p.a.(Italia)	1983	https://guna.com/it/
Hahnemann Laboratories, Inc, (SUA)	1985	https://www.hahnemannlabs.com/
Apotheca INC (SUA)	1987	http://www.apothecacompany.com
Newton Homeopathics, (SUA)	1987	https://www.newtonlabs.net
HomeocanInc. Canada	1987	https://homeocan.ca/en
New Vistas Healthcare(UK)	1990	http://www.newvistashealthcare.com
Plantextrakt (România)	1991	plantextrakt@aol.com
FȘP Materia Medica Holding SRL (Rusia)	1992	https://materiamedica.ru
Helios Homeopathy (UK)	1992	https://www.helios.co.uk/

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Diug, Eugen.

Tehnologia medicamentelor homeopate: (Compendiu) / Eugen Diug, Cristina Ciobanu, Octavian Diug; Univ. de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemuțanu", Fac. de Farmacie, Catedra de tehnologie a medicamentelor. – Chișinău: Pontos, 2018 (Tipogr. „EuroPress"). – 188 p.: fig., tab.

Referințe bibliogr.: p. 162-165. – 300 ex.

ISBN 978-9975-51-964-9.

CZU: 615.015.32(075)
D 53

Editura Pontos
Str. 31 August 1989, nr. 98
MD-2004, Chișinău, tel.: 022 23 22 18
editura.pontos@gmail.com

Tipar executat la Tipografia *EuroPress*